

HALDEN
KOMMUNE

Budsjett 2018

Dette dokumentet har fått ny forside ved publisering på nett

Innhold

Kommunestyrets føringer – Innledning:	2
Eiendomsskatt og bruk av disposisjonsfond:	2
Vurdering av kommunens organisering:	2
Ressurskrevende brukere:	3
En god og effektiv skole:	3
Telekommunikasjon i hele kommunen:	4
Frivillighet:	4
Sosialhjelp:	4
Disponering av utbytte:	5
Vedlikehold av eiendom og energisparing:	5
Tjenestegjennomgang:	5
Arrangementsbyen Halden:	6
Byjubileum, 2018:	6
Smart City Halden:	7
Tekniske investeringer:	7
Rullering av klimaplan:.....	7
Kirken:	7
Endringer, drift:	8
Endringer, investering:	9
Forslag til vedtak:	10
Budsjettskjemaer.....	12

Kommunestyrets føringer – Innledning:

Kommunestyrets budsjett bygger i all hovedsak på vedtatt økonomiplan. Det er fortsatt viktig med svært stram økonomistyring for å holde kommunens driftsutgifter på et forsvarlig nivå. Regjeringens perspektivmelding varsler strammere økonomi i hele den offentlige sektoren. Langsiktig styring gjennom økonomiplaner og budsjetter, som følger opp, vil være en viktig nøkkel også i fremtiden. Samarbeidspartiene har funnet svært få muligheter til å omprioritere innenfor rådmannens forslag. Det vitner om god organisering og et fungerende samspill mellom økonomiplan og budsjett.

Eiendomsskatt og bruk av disposisjonsfond:

Eiendomsskatten beholdes på dagens nivå også i 2018. Deretter tas det sikte på å redusere satsene til nivået fra 2016 og tidligere på 3,75 promille. Som uttalt da økningen av eiendomsskatten ble innført, skal denne økte inntekten brukes til raskere inndekning av akkumulert underskudd for å bli slettet fra ROBEK-registeret tidligere enn den godkjente planen.

Den økte eiendomsskatten, som per 31.12 vil utgjøre 22.231.280, har blitt satt på disposisjonsfond. Kommunestyret vil bruke hoveddelen av dette fondet til saldering mot akkumulert underskudd ved behandling av regnskapet for 2018. Disposisjonsfondet skal fortsatt inneholde en reserve til å dekke opp mot eventuelle overraskelser. Størrelsen på beløpene blir avgjort i tilknytning til godkjenning av regnskapet for 2018.

Vurdering av kommunens organisering:

Rådmannen velger selv hvordan kommunen skal driftes, men kommunestyret ønsker allikevel å peke på to områder hvor det bes om en gjennomgang av fordeler av ulemper med dagens prioritering.

Sektoren undervisning, oppvekst og kultur er stor og omfattende. Innenfor denne sektoren ligger skole og barnehage som er en av kommunens mest fremtredende kjerneoppgaver.

Området kultur er politisk forankret i hovedutvalget for samfunnsutvikling og kultur. Kultur sees i stadig større grad i sammenheng med næring og arrangementer. Vi ber derfor rådmannen vurdere kulturs nåværende administrative tilknytning opp mot en tilknytning til avdeling for samfunnsutvikling.

Barnevernstjenesten er svært viktig for å sikre en god oppvekst for alle barn, uansett livssituasjon. Barnevernet skal trygge og sikre barn i de tilfellene hvor familieforholdene ikke gjør barnet trygt. Dette er en oppgave som også er omfattet av et nasjonalt lovverk som Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres budsjett for Halden kommune, 2018 3 pålegger kommunene å iverksette tiltak når familien ikke strekker til. Slike situasjoner oppstår gjerne akutt. Dette gjør barnevern til et område med begrenset forutsigbarhet og økonomi. Vi har i inneværende periode sett at barnevernet har måttet overskride sine planlagte rammer på grunn av dette.

Med dagens organisering vil uforutsette utgifter dekkes av sektoren som helhet, det vil si i skole i all hovedsak. Vi ber rådmannen om å vurdere fordeler og ulemper ved å organisatorisk plassere barnevernet et annet på en annen måte, slik at ikke én sektor må saldere eventuelle overskridelser gjennom kutt.

Ressurskrevende brukere:

Regjeringen foreslår i sitt statsbudsjett at innslagspunktet for kommuners refusjon av kostnader knyttet til ressurskrevende brukere, skal økes. Dette vil bety et prognostisert inntektstap på ca. 3 millioner dersom forslaget til statsbudsjett blir vedtatt. For å begrense effekten av dette økes kommunens innstas med kr. 1 mill.

En god og effektiv skole:

Halden kommune fortsetter arbeidet med tidlig innsats og målsettingen, om at alle barn skal kunne lese innen utgangen av 2. klasse, står fast. Økningen i rammetilskuddet til tidlig innsats fra statsbudsjettet, gir en viktig styrking i dette arbeidet og vi prioriterer dette i sin helhet til formålet gjennom ulike tiltak og prosjekter administrasjonen allerede har iverksatt. Det kan her trekkes fram satsingsområdene: lesing, regning, sosial kompetanse og digitale ferdigheter. Det digitale skoleløftet med betydelig investeringer i PC'er, iPader og programvare, forventes å gi et viktig bidrag innen satsingsområdene.

Rådmannen bes utarbeide en plan for hvordan tidlig innsats skal operasjonaliseres i Halden innenfor kommunens rammer.

Halden kommune har gjennom prosjektet med helsefremmende skoler og barnehager, høstet nye og viktige erfaringer. Dette arbeidet videreføres og det jobbes med å få godkjent enda flere skoler og barnehager.

Fra 2024 vil nye kompetansekrav til lærere bli gjeldende. Kommunestyret påpeker viktigheten av å følge opp planen for etterutdanning av lærere slik at alt pedagogisk personale oppfyller undervisningskravene i 2024.

Elever i skolen skal som hovedregel ha kvalifiserte pedagoger i klasserommet. Dette gjelder også for vikarer. I dag er det vanskelig å finne kvalifiserte pedagoger til å ta vikarstillinger.

Ansvar for vikarinndekning ligger på hver enkelt skole. Kommunestyret ber rådmannen om å vurdere en felles kommunal vikarpool for undervisningssektoren. I dette arbeidet kan man dra lærdom av tidligere forsøk innenfor helse og tilsvarende løsninger i nabokommunene våre.

Det er innhentet informasjon fra dysleksiforeningen om behovet for å få godkjente skoler i Halden som dysleksivennlige skoler. Arbeidet med dette startes opp i 2018.

Helsesøstertjenesten styrkes gjennom økt rammetilskudd til formålet i tillegg til prosjektmidler. Denne styrkingen er viktig både i forhold til barn og unge og i forhold til tidlig innsats og forebygging innen barnevernsområdet.

Telekommunikasjon i hele kommunen:

Gjennom året har Kommunestyret blitt gjort oppmerksomme på stedvis svært dårlig dekning for telekommunikasjon i kommunen. Stabilt telefonnett og internettdækning er i 2018 tilnærmet kritisk infrastruktur.

Dette er delvis nevnt på side 11 i budsjettet, men kommunestyret ber rådmannen sette i gang arbeidet med å identifisere de områdene som ikke har tilfredsstillende dekning og å legge en plan for å utbedre dette. Dette bør gjøres i samarbeid med beboere i distriktene, sentrale myndigheter og teleoperatører.

Frivillighet:

I budsjettet for 2017 vedtok kommunestyret at Halden utvikler sin egen frivillighetspolitikk, basert på plattformen som er inngått mellom KS og Frivillighet Norge. Til å utarbeide en slik Frivillighetsplan vedtok HSK i november å nedsette en arbeidsgruppe bestående av representanter fra frivillighetsarbeidet i kommunen, representanter fra kommunen og nestleder i hovedutvalg for samfunnsutvikling og kultur (HSK). Enhet kultur og idrett er ansvarlig for å sikre fremdrift i arbeidet. Denne Frivillighetsplanen innlemmes ved ny revidering av planstrategi. Arbeidet med Frivillighetsplanen starter opp våren 2018

Sosialhjelp:

Kommunestyret ønsker å øke minstesatsene for sosialhjelp med inntil 500,- kr/mnd. med virkning fra høsten 2018. Derfor ber kommunestyret om at rådmannen legger fram en sak til politisk behandling I mars 2018, der det også redegjøres for mulig forenkling av behandlingen av individuelle søknader om tilleggshjelp. Kommunestyret ønsker også en Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres budsjett for Halden kommune, 2018 5 vurdering av konsekvensene ved å utelate barnetrygden fra inntektsgrunnlaget ved tildeling av sosialhjelp.

Disponering av utbytte:

Kommunestyret viser til vedtatt økonomiplan vedrørende utbytte fra Østfold energi. Rådmannen bes legge frem en politisk sak om disponering av utbyttet når det blir utbetalt til kommunen.

Vedlikehold av eiendom og energisparing:

Kommunen har i flere år måtte holde vedlikehold av eiendom på et absolutt minimumsnivå. For å sikre verdier og utviklingspotensiale er det viktig med en grundig oversikt over hva som er status for kommunens eiendommer og hvilke konkrete vedlikeholdsbehov som foreligger. Kommunestyret ber om at det utarbeides en konkret vedlikeholdsplan med kostnader knyttet til

dette. Dette arbeidet vil være en viktig del av kommunens pågående arbeid med en tydelig eiendomsstrategi.

Norge skal oppfylle Parisforpliktelsen sammen med EU. Gjennom et slikt samarbeid vil 2030-målet for ikke-kvotepliktige utslipp nås med hovedvekt på innenlandske utslippsreduksjoner. De ikke-kvotepliktige utslippene kommer i hovedsak fra transport, jordbruk, bygg og avfall. Stortinget har videre bedt regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg innen 2030. Lokalt så har Halden i den forbindelse et eget ansvar for å redusere strømforbruket, og en samtidig heldig konsekvens vil være reduserte utgifter til strøm. Kommunestyret ber derfor rådmannen om å styrke arbeidet med å redusere strømforbruket i kommunen. Spesielt Enovas EPC-modell bes særskilt vurdert i denne sammenheng.

ENOVAs estimerer tilsier et besparelspotensial opp mot 5,5 mill.kr. Det er dog heftet noe usikkerhet ved den faktiske størrelsen på gevinsten og hvor raskt man ser effekt. Effekten skal beholdes i kommunens eiendomsavdeling for å styrke dens arbeid med oppfølging av eiendomsstrategien. Kommunestyret ber også om at det rapporteres om utviklingen i strømavgiftene ifm. rådmannens ordinære tertialrapportering.

Tjenestegjennomgang:

I budsjettet for 2017 varslet rådmannen en tjenestegjennomgang i samarbeid med agenda kaupang. Dette har ikke skjedd, men vi forutsetter at dette vil komme i 2018. I forbindelse Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres budsjett for Halden kommune, 2018 med denne gjennomgangen ber vi rådmannen kritisk vurdere hvilke tjenester som skal gjennomføres i kommunal regi og hva som med fordel kan utføres av andre. Rådmannen bes legge frem en sak i løpet av 1. tertial.

En slik kritisk gjennomgang av kommunens drift vil være svært viktig i det langsiktige omstillingsarbeidet hvor kommunen skal tilpasse seg et varig lavt driftsnivå samtidig som det skal produseres gode tjenester.

Arrangementsbyen Halden:

I den strategiske næringsanalysen i 2016 ble arrangementer identifisert som et viktig satsingsområde for kommunen. Kommunen er i dag en aktiv støttespiller for arrangørene i kommunen og bidrar til en positiv utvikling på dette området. Det er økende etterspørsel fra ulike arrangører om kommunale bidrag og vi ser det som viktig at kommunen behandler søknader om bidrag på en åpen, forutsigbar og tydelig måte. Vi ber derfor Rådmannen om å utarbeide retningslinjer for kommunale bidrag til arrangementer. Det er viktig at retningslinjene, inkludert kriterier for hvordan søknader om bidrag skal vurderes, knyttes til effektmålene for dette satsingsområdet som skal utarbeides i strategisk næringsplan 2019-2023. Inntektssiden i norske kommuner er i økende grad bestemt av hvor god kommunene er til å få tilslag på søkbare midler. Det blitt mer vanlig for stat og fylke og gi midler til prosjekter ved søknad. Et aktuelt eksempel er regionale utviklingsmidler som i 2017 ble samlet i en søkbar og prosjektbasert ordning i fylket. Det hentes i dag midler til kommunen fra ulike ordninger og vi

ber Rådmannen se på mulighetene for å systematisere dette arbeidet på tvers av kommunens sektorer for å hente ut enda mer. Sammenlignbare kommuner har koordinert dette arbeidet ved å ha en søknadskoordinator eller ”søkolog” i kommunen. Utover å kunne bidra til utarbeiding av gode søknader kan denne personen heve denne kompetansen hos kommunens ansatte, kontinuerlig sørge for at aktuelle utlysninger blir fanget opp og at frister blir holdt.

Byjubileum, 2018:

2018 markerer 300-årsjubileet for Karl XII's død på Fredriksten Festning. Dette markerte et viktig skille i Europeisk historie. Dette jubileet bør markeres i Halden. Det er allerede et stort privat engasjement og kommunen bør også bidra til dette. Det settes av midler til dette i budsjettet. Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres budsjett for Halden kommune, 2018.

Smart City Halden:

I 2018 skal videreføring av støtten på 1 million kroner til NCE vurderes videreført. Høsten 2017 fikk ”Digitale Østfold” status som flerårig hovedprosjekt i Næringsriket Østfold ledet av Smart Innovation. Hvis Halden skal delta aktivt i dette prosjektet, noe som er viktig for det pågående arbeidet med digitalisering, fordrer det betydelig egeninnsats fra kommunen. Vi ber Rådmannen vurdere om støtten til NCE kan gis en innretning slik at dette anses som del av kommunens egeninnsats i prosjektet.

Det er viktig for Halden å være aktive i arbeidet med digitalisering og utvikling av nye, smarte løsninger. I tillegg til støtten til NCE avsettes det kr. 1,4 mill. til investeringer i prosjekter som fremmer Halden som Smart City.

Tekniske investeringer:

Kommunestyret ber om at det avsettes kr. 0,5 mill. til opparbeidelse av bobilparkering i kommunen. Dette for å styrke Haldens kapasitet for turister i sommersesongen.

Videre ønskes det at posten Trafikksikkerhetstiltak i henhold til kommunedelplan økes med kr. 0,1 mill. Hensikten er å avsette midler til fartsdumper Oskleiva.

Rullering av klimaplan:

Kommunestyret ber om at arbeidet med rullering av kommunens klimaplan startes opp i første kvartal 2018.

Kirken:

Støtten til kirken økes med kr. 0,1 mill for å bidra til å dempe den negative effekten av pensjonskostnader.

Som en del av kommunens forebyggende arbeid, særlig rettet mot mennesker i livskrise, inngås en fast støtteavtale med Kirkens SOS i Borg Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres budsjett for Halden kommune, 2018.

Endringer, drift:

Økninger:

Tiltak	Sum
Kompensasjon for bortfall av statlig støtte til ressurskrevende brukere	+ 1,0 mkr
Tilskudd kirken	+ 0,1 mkr.
Tilskudd kirkens SOS	+ 0,01 mkr.
Økte sosialhjelpssatser	+ 0,75 mkr
Byjubileum, 2018	+ 0,25 mkr
Totale økninger	+ 2,11 mkr

Inndekning:

Tiltak	Sum
Reduksjon formannskapetets konto	- 0,55 mkr
Reduksjon rådmannens omstillingspott	- 0,55 mkr
Underbudsjettet eiendomsskatt	- 0,76 mkr
Effektivisering sentraladministrasjonen	- 0,25 mkr
Total inndekning	- 2,11 mkr.

Endringer, investering:

Økninger:

Tiltak	Sum
Bobilparkering	+ 0,5 mkr
Trafikksikkerhetstiltak	+ 0,1 mkr.
Investeringspott, Smart City-prosjekter	+ 1,4 mkr.
Totale økninger	+ 2,0 mkr

Inndekning:

Tiltak	Sum
Redusert investering, brannstasjon	- 2,0 mkr
Total inndekning	- 2,0 mkr.

Vedtak:

1. Kommunestyrets endringer og tillegg til rådmannens budsjett vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B samt vedlagte budsjettdokument (Arkivref. xxxx).
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B. Forslag til budsjettjusteringer skal forelegges politisk behandling.
3. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer månedlig sektorenes økonomi til formannskap og kommunestyre. Rådmannen pålegges videre en forsterket rapportering hvert tertial i hht. rapporteringsrutiner.
4. 4. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
5. Halden kirkelige fellesråd gis et driftstilskudd på 11,015 mkr for 2018.
6. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 766,045 millioner kr. VAR-lån utgjør 234,276 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 40 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
7. Trekkrettighet i bank på inntil 450 millioner kr videreføres i 2018.
8. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2017 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivingen av eiendomsskatt for året 2017:
 - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eiedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 5,75 promille av takstverdien. Ubebygde tomter beskattes med 5,75 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer).

d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verdi».

e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.

f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.

g) Kommunens skattetakstvedtekter.

9. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas.

10. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2018, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20.november.

11. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.

12. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer vedtas.

Budsjettskjema 1A - drift

Budsjett 2018 Budsjett 2017 Regnskap 2016

Skatt på inntekt og formue	713 417	685 051	694 774
Ordinært rammetilskudd	913 001	895 262	846 004
Skatt på eiendom	101 360	100 600	78 151
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	4 716	6 900	7 016
Sum frie disponible inntekter	1 732 494	1 687 813	1 625 945

Renteinntekter og utbytte	8 532	8 533	4 923
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)			
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	64 543	68 350	44 583
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)			
Avdrag på lån	71 800	62 271	56 835
Motpost avskrivning VAR			
Netto finansinnt./utg.	-127 811	-122 088	-96 495

Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	45 000	35 000	20 000
Til ubundne avsetninger	24 532	24 533	3 000
Til bundne avsetninger	0	0	17
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk			
Bruk av ubundne avsetninger			
Bruk av bundne avsetninger			
Netto avsetninger	-69 532	-59 533	-23 017

Overført til investeringsbudsjettet			
Til fordeling drift	1 535 151	1 506 192	1 506 433
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 535 151	1 506 192	1 506 433
Mer/mindreforbruk	0	0	-

Budsjettskjema 1 B - drift

Budsjett 2018 Budsjett 2017 Regnskap 2016

Felles funksjoner	217	-834	58 261
Sentraladministrasjon	108 337	115 587	87 926
NAV	58 306	57 349	57 295
Undervisning og oppvekst	626 711	617 670	611 351
Kultur og idrett	44 359	41 882	41 374
Helse og omsorg	620 635	603 236	583 927
Teknisk	76 587	71 302	66 299
Totalt	1 535 151	1 506 192	1 506 433

Noter til driftsbudsjettet i hht budsjettforskriftens § 16:

1. Grunnlaget for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevningen.
Halden Kommune budsjetterer med skatteinntekter og inntektsutjevning som anslått i statsbudsjettet 2018.

	B-2017	B-2018
Skatt på inntekt og formue	685 051	717 317
Skatteinntekter % -vis endring		4,7 %
Eiendomsskatt	100 600	100 600
Eiendomsskatt % -vis endring		0,0 %
Inntektsutjevrende tilskudd	153 168	152 918
Inntektsutjevrende tilskudd i %		-0,2 %

2. Halden Kommune har budsjettert eiendomsskatt tilsvarende 5,75 promille for boligeiendommer og 7,00 promille for andre eiendommer i 2018.
3. Forventede generelle statstilskudd 4.716.000,-
Herav:
Omsorgsreformen 4.716.000,-
4. Det er ikke budsjettert med utbytte fra Østfold Energi for 2018.
5. Bruk og avsetning bundne fond

Gr. ansvar	Avsetning til bundne fond	Budsjett 2018
1380	Havn	52 946
T O T A L T		52 946

Gr. ansvar	Bruk av bundne fond	Budsjett 2018
1160	Enhet Miljø og Landbruk	-511 685
1334	Bibliotek/Kulturskole/Frivilligsentral/tirsdag- og torsdagsgruppe	-213 228
1343	Forvaltning - Vann	-3 400 000
1344	Forvaltning - Avløp	-2 000 000
1345	Forvaltning - Renovasjon	-2 452 714
1350	Plan	-477 951
1380	Havn	-218 904
1590	Barnehagene felles/Private	-35 000
1811	Barneverntjenesten	-453 937
1820	Halden helsehus	-95 000
T O T A L T		-9 858 419

Budsjettskjema 2A og 2B

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Investeringer i anleggsmidler	831 897	793 748	296 257
Utlån og forskutteringer	40 000	40 000	29 129
Kjøp av aksjer og andeler	0	950	13 215
Avdrag på lån	18 000	20 000	45 196
Dekning av tidligere års udekket	0	0	3 840
Avsetninger	10 000	10 000	29 060
Årets finansieringsbehov	899 897	864 698	416 697
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	766 045	729 811	287 066
Inntekter fra salg av anleggsmidler	10 000	10 000	12 636
Tilskudd til investeringer	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	104 852	93 937	5 801
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	18 000	16 500	40 795
Andre inntekter		0	7 073
Sum ekstern finansiering	898 897	850 248	353 371
Overført fra driftsbudsjettet			1 700
Bruk av tidligere års udisponert			
Bruk av avsetninger	1 000	14 450	51 562
Sum finansiering	899 897	864 698	406 633
Udekket/udisponert	0	0	-10 064

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Sentral/Felles	41 300	59 830	79 747
Kultur og kirke	2 000	11 900	3 325
Undervisning og oppvekst	154 994	249 519	5 943
Helse og omsorg	299 750	157 855	7 503
Teknisk	99 577	48 588	13 066
VAR, havn og byggesak	234 276	266 056	186 673
Sum	831 897	793 748	296 257

Halden kommune

Budsjettforslag 2018

Innholdsfortegnelse

Kommunestyrets føringer – Innledning:	3
Rådmannens innledning	19
Grunnleggende føringer i budsjettet.....	21
Rammebetingelser	21
Rådmannens omstilling og formannskapetets konto.....	21
Eiendomsskatt	22
Omstilling og effektivisering	22
Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester	23
Strategiske grep	24
Investeringsbudsjettet.....	27
Investeringer.....	27
Budsjettprosess 2018.....	31
De største forskjellene mellom budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021.....	31
Tiltak og pågående prosesser som ligger til grunn for budsjett 2018	36
Organisasjon.....	37
Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap.....	40
Kommunens samfunnsplan	41
Strategisk nærings- og eiendomsutvikling	41
Helhetlig styring	43
Folkehelse.....	45
Styringsindikatorer – samlet oversikt.....	47
Fellesinntekter	52
Rammetilskudd og skatteinntekter	53
Eiendomsskatt	54
Finansposter	54
Sentraladministrasjon	57
Organisering	57
Driftsramme	57
Mål og hovedoppgaver.....	57
Styringsindikatorer	59
Fellesfunksjoner	60

Organisering	60
Driftsramme	60
NAV Halden.....	61
Organisering	61
Driftsramme	62
Mål og hovedoppgaver.....	62
PULS Ledelsesprogram for utvikling og samhandling	63
Styringsindikatorer	66
Undervisning, oppvekst og kultur	67
Overordnet.....	67
Status tiltak etter økonomiplan 2018.....	67
Pågående prosesser.....	68
Nytt tiltak.....	69
Område undervisning og oppvekst.....	70
Organisering	70
Mål og hovedoppgaver.....	71
Styringsindikatorer for området undervisning og oppvekst:.....	77
Område: Kultur, idrett og mangfold.....	78
Organisering	78
Mål og hovedoppgaver.....	78
Styringsindikatorer for område Kultur og idrett:	83
Driftsrammer	84
Kommunalavdeling Helse og omsorg	85
Organisering	85
Driftsrammer	87
Status tiltak/ og styrkninger økonomiplan 2017-2019 (2018-2021)	87
Mål, hovedoppgaver og satsingsområder – for hele kommunalavdelingen:.....	88
Kommunalavdeling Teknisk	98
Overordnet.....	98
Driftsramme	98
Organisering	98
Halden havnevesen.....	100
Styringsindikatorer	102

Investeringsbudsjett.....	106
Investeringsoversikt	107
Kommentarer til nye prosjekt.....	109
Endringer mellom økonomiplan 2018-2021 og budsjett 2018.....	110
Gebyrregulativ	112
Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr	122
Betalingsregulativ Plan og miljø	127
Forskrift om feiing og tilsyn i Halden kommune 2018	150
Forskrift om anløpsavgift	152

Rådmannens innledning

Nytt år gir nye muligheter, men det ligger også noen utfordringer foran oss i 2018. Neste års budsjett er det første med full inndekning, 45 mkr, i den forpliktende planen med Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I henhold til planen skal vi holde dette nedbetalingsnivået frem til og med 2022. Gode netto driftsresultater de siste årene kan medføre en raskere inndekning, og det er bra når vi ser utfordringsbildet fremover.

Vi må nok forberede oss på at omstillingen de nærmeste årene vil være en krevende øvelse for alle i samfunnet. Jeg har likevel stor tro på at vi vil lykkes ved å klare og skape et godt og tillitsskapende samarbeid på alle nivåer, vise respekt for ulike aktørers behov og ønsker, samt gjennomfører redelige omstillingsprosesser i full åpenhet.

Rådmannens budsjettforslag for 2018 bygger på økonomiplan 2018-2021, som igjen bygger på de tiltakene som ble utledet av tjenestegjennomgangen med Agenda Kaupang i 2013-2014. Våren 2017 gjennomførte vi en oppdatering av sammenligningsgrunnlaget for å se om vi har klart å gjennomføre det vi sa vi skulle gjøre etter tjenestegjennomgangen i 2013. Denne oppdaterte rapporten konkluderer i all hovedsak med at vi har lyktes med den omstillingen vi da sto ovenfor. På den annen side ser vi at kostander pr enhet øker mer enn i sammenlignbare kommuner. Nå vil flere av tiltakene gjennomført i 2017 og de som foreslås i 2018 medføre lavere kostander og slikt sett bedre KOSTRA-tall, men allikevel mener rådmannen at det vil være riktig å gjennomføre en større tjenestegjennomgang på nytt.

Gjennomgangen må fokusere på omlegging til den type offentlig sektor vi skal ha i fremtiden. Det er tydelige signaler fra regjeringen om at reduksjon i statlige overføringer som følge av innretning mot fremtidens offentlige sektor allerede har startet, og vil forsterkes i årene som kommer. Derfor blir det viktig at vi starter arbeidet med å omstille organisasjonen vår i samme retning. Vi står nå ovenfor kanskje tidenes største omstilling i vår sektor, og jeg tror det vil være klokt å koble på eksternt bistand som kan bistå oss i disse prosessene. Resultatet av et slikt arbeid vil kunne danne grunnlaget for budsjett- og økonomiplaner fra 2019 og fremover.

Det er gledelig at vi allerede nå har store omstillingsprosjekter som vil forme framtiden vår. Det store digitale løftet i skolen, og satsningen på velferdsteknologi innenfor helse, er begge eksempler på prosjekter som kan føre til helt endrede tjenester til store deler av befolkningen. Det forteller meg at vi evner å møte enhver utfordring som måtte komme.

Forslag til statsbudsjett 2018 ble fremlagt 12.10.2017. I all hovedsak er forslaget i tråd med de signaler som ble gitt i kommuneproposisjonen i mai mnd. En redusert befolkningsvekst og en endret demografi (befolkningssammensetningen) sett i forhold til tidligere prognoser medfører imidlertid lavere statlige overføringer. Dette medfører noen utfordringer knyttet til å innfri alle forventede styrkinger som regjeringen ønsker.

Vi jobber målrettet for å øke nærværet. Halden kommune har i den anledning, gjennom 2017, deltatt i KS sitt NED-Prosjekt knyttet til nærværarbeid. NED-prosjektet gir oss blant annet tilgang på nye verktøy, som dialogduker. Dukene inkluderer de ansatte i samtalen og hjelper

oss å sette fokus på nærvær i avdelingene. Nærvær handler om å bli sett og ha god kontakt med leder og medarbeidere. Dette gode arbeidet videreføres i 2018.

Den lave befolkningsveksten er under østfoldsnitt og under landssnitt. En vedvarende situasjon som dette vil gi oss økte utfordringer i tiden framover.

Det blir derfor viktig at vi ser på kommunens attraktivitet i vid forstand. Utvikling av ett godt og attraktivt sentrum, tilrettelegging for etablering av innovative miljøer i forsknings- og klyngemiljøer, pedagogisk utviklingsarbeid av utdanningsløpet og forbedret folkehelse er eksempler på områder vi må jobbe aktivt med for å bli en attraktiv kommune i vekst.

Dette arbeidet har allerede stort fokus og det legges opp til en videre utvikling av dette i 2018.

Jeg nevnte signalene fra regjeringshold om reduserte statlige overføringer som følge av innretning mot fremtidens økonomiske rammer. Perspektivmeldingen 2017 drøfter denne utfordringen og peker på effektivisering av offentlig sektor som en av grunnpilarene for å lykkes med å skape en bærekraftig utvikling av velferdsstaten.

En slik omstillingsprosess vil være spennende og krevende for oss som jobber i kommunen, men også for innbyggerne i kommunen. Dersom vi lykkes med omstillingen og digitaliseringen av tjenestene våre, så vil det utfordre innbyggernes etablerte syn på hvordan kommunen leverer sine tjenester, og hvordan de skal forholde seg til de tjenestene som gis. Det krever faktisk en like stor omstillingsevne hos innbyggerne som det kreves av oss som leverer tjenestene. Løpende brukerinvolvering, informasjon og presentasjon av «de nye tjenestene» vil derfor bli en viktig faktor fremover.

Roar Vevelstad
Rådmann

Grunnleggende føringer i budsjettet

Rådmannens forslag til budsjett for 2018 er utarbeidet med bakgrunn i økonomiplanen for 2018-2021, justert for tekniske rammekorrigeringer og tilpasning til inntektsrammer gitt i forslag til statsbudsjett 2018.

Rammebetingelser

Rammeoverføringenes frigjorte midler til tjensteproduksjon øker med 1,9 % fra 2017 til 2018. Veksten i frie inntekter inkludert midler for å dekke lønns- og prisvekst er beregnet til 31,4 mill. kr. for 2018. Korrigert for beregnet lønns- og prisvekst gjenstår om lag 8,5 mill. kr i realvekst. Korrigert for forventet kostnadsøkning som følge av demografiske forhold gjenstår det 0 kroner til å dekke nye satsninger, økte finanskostnader og ikke minst økt inndekning av akkumulert underskudd.

Totalt sett utgjør budsjetterte bruttodriftsutgifter i tjensteproduksjonen 2,288 mill. kr i 2018. I så store beløp ligger det alltid et handlingsrom i forhold til å kunne foreta prioriteringer. Imidlertid, det ligger «en plan» bak hver krone, og slik sett får en omprioritering alltid konsekvenser.

Resultatutviklingen har vært god de siste årene. Selv om regnskapet for 2017 ikke er gjort opp, viser prognosen per september at inndekningen av underskudd kan gjøres i tråd med forpliktende plan også i 2017. Fond for inndekning av underskudd vil tilføres 22 mkr fra eiendomsskatten i 2017, og dersom prognosen holdes ut året, samt at departementets siste skatteprognoser holder, så vil fondet kunne tilføres ytterligere noen millioner kroner i 2017. De økonomiske utfordringene er imidlertid fremdeles meget store. Budsjett 2018 blir enda strammere enn de fire foregående årene, blant annet som følge av at inndekningen av underskudd skal økes til 45 mill. kr, samt vesentlig lavere realvekst enn tidligere år.

I forslag til statsbudsjettet for 2018 legges det opp til «mindre styrkninger» 300 mill. kr til opptrappingsplanen på rusomsorg, 200 mill. kr til tidlig innsats i barnehage og grunnskole og 200 mill. kr til forebyggende tiltak for barn, unge og familier med en forventet kostnadsramme for Halden kommune på 3,5 - 4,0 mill.kr. I motsatt ende ligger en økning av inndekningen av underskudd fra 35 – 45 mill. kr. Vi har i utgangspunktet ikke midler til å øke omfanget av tjenestetilbudet i tråd med intensjonene, med unntak av de 1,8 mill. kroner som ble lagt inn i økonomiplanen innenfor rus og psykiatri. Det medfører at satsinger og styrkninger fra statsbudsjettet utover dette eventuelt må finnes plass til gjennom omprioriteringer i vårt tjenestetilbud.

Rådmannens omstilling og formannskapetets konto

Rådmannens forslag til budsjett 2018 er et krevende budsjett. Risikoen knyttet til gjennomføring av vedtak er alltid tilstede i en stor driftsorganisasjon med kompleks oppgavesammensetning. Som i 2017 har rådmannen derfor funnet det nødvendig å foreta en liten avsetning for å kunne dekke uforutsette hendelser knyttet til gjennomføring av tiltak. Dette kan være tidsforskyving av effekttidspunkt så vel som innkjøp av prosessbistand i enkelte gjennomføringsfaser av tiltak. Posten «rådmannens omstilling» utgjør 1,5 mill. kr. Videre har

rådmannen avsatt 1,5 mill. kr til formannskapetets disposisjon. Rådmannen anser ovennevnte poster som beskjedene, men nødvendige budsjettsummer.

Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtok å øke eiendomsskattesatsen med 2 o/oo fra 3,75 o/oo til 5,75 o/oo i budsjett 2017 under forutsetning om at ekstrainntekten ikke skulle nyttes i drift, men gå til avsetning til det såkalte underskuddsfondet, samt at den forhøyede satsen skulle vare i maksimalt 2 år. På denne bakgrunn har rådmannen videreført eiendomsskattesatsen på 5,75 o/oo i budsjett 2018.

Det er særlig tre forhold som gjør at rådmannen mener en økning av eiendomsskatten er og har vært viktig.

- Et ekspansivt investeringsnivå medfører en økt gjeldsgrad som det er knyttet en viss renterisiko til. Gjeldsgrad og renterisiko omtales særskilt i et eget kapittel i budsjettet, men det er en uttalt forventning om at rentenivået nå vil stige noe i tiden som kommer.
- Videre har det i høringsutkastet til ny kommunelov blitt fremmet et forslag om ny beregningsmodell for minimumsavdrag. Forslaget som her stilles kan bety en kostnadsøkning knyttet til avdrag på om lag 20 mill.kr årlig fra 01.01.2020, voksende til opp mot 30 mkr med den investeringstakten som det legges opp til i planperioden.
- Regjeringen foreslår å fjerne begrepet «verker og bruk» fra eiendomsskatteloven. I praksis betyr det at man fjerner adgangen til å skrive ut eiendomsskatt på produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner med unntak av vann, vind- og petroleumsanlegg. Dette vil medføre en tapt inntekt for Halden kommune i størrelsesorden 15 mkr i 2023 etter en overgangsperiode fra 2019.

Rådmannen anser det som svært krevende å skulle finne inndekning for ytterligere 30 – 40 mkr i tillegg til de 45 mkr som allerede ligger i inndekningsplanen fra 2020 og utover. Ved bedre utnyttelse av eiendomsskatten vil denne merinntekten, sammen med det som allerede er avsatt til underskuddsinndekning, gjøre at kommunene kan betale siste del av det akkumulerte merforbruket raskere enn planlagt. Dermed vil kommunen stå litt bedre rustet til å møte de utfordringer som kommer fra 2020 og utover, men gjeldsnivået vil fortsatt være høyt og eiendomsskatten vil spille en viktig rolle med tanke på å redusere gjeldsgraden.

Omstilling og effektivisering

Gjennom 2018 vil det i kommunalavdelingene være løpende prosesser knyttet til de tiltak som må gjennomføres for å sikre 2018-resultat og ikke minst komme i posisjon inn mot 2020 og årene fremover. Rådmannen har allerede tatt initiativ til en større fremtidsrettet tjenestegjennomgang hvor målet er økt digitalisering og effektivisering. Dette arbeidet, vil sammen med oppfølging av budsjetttiltakene, være høyt prioriterte prosesser i 2018. Det vil i dette arbeidet også være aktuelt å hente inn ekstern bistand som i sum har kompetanse til å kunne se og definere effektiviseringsgevinster i form av fremtidens måte å løse kommunale tjenesteoppgaver på. Arbeidet med kontinuerlig forbedring vil ha stort fokus også i 2018.

Kontinuerlig forbedring dreier seg her om å skape en endringskultur der alle medarbeidere aktivt fremmer ideer og tanker om hvordan ting kan gjøres bedre for brukerne i kombinasjon med mere effektiv ressursbruk.

Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester

Gode oppvekstsvilkår for barn og unge er et sentralt mål. Tjenester til utsatte barn og unge med tidlig innsats er særskilt viktig og barneverntjenesten er særskilt utfordret til å rette stor oppmerksomhet mot endringstiltak og forebyggende tiltak fremfor plasseringer utenfor hjemmet. NAV sitt tilskudds-finansierte arbeid knyttet til helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier, der formålet blant annet er å forhindre sosial arv og i stedet stimulere til utdanning og sosial integrering, fortsetter også gjennom 2018. Helhet og sammenheng i tjenestene som er rettet mot barn og unge gir et godt grunnlag for det helhetlige utdanningsløpet, og et godt læringsutbytte med gode grunnleggende ferdigheter. Rådmannen satser på tjenester og tilrettelegging som skal bidra til at kommunens barn gjennomfører det 13-årige opplæringsløpet. Utdanning er en viktig faktor for å påvirke folkehelseprofilen til kommunen. Fremover vil det være vesentlig å rette oppmerksomheten mot digitale hjelpemidler i barnehage og skole. Digitale læremidler vurderes i sterkere grad å erstatte deler av de tradisjonelle lærebøkene. Opplæringen skal sette barn/unge i stand til å møte en ukjent fremtid, og en fremtid som vektlegger digitale ferdigheter og økt automatisering av tjenester. Fra skolestart høsten 2017 er alle elever i 1. klasse gitt tilgang til iPad og elever i 4. 5. og 8. klasse har fått PCer som skal følge de i hele utdanningsløpet i grunnskolen. Denne satsingen fortsetter i 2018 med ny iPad til alle nye 1. klassinger, og pc til 4. og 8. klassinger.

Helse – og omsorgstjenestene i Halden kommune skal legge til rette for at det er mulig å bo i eget hjem til tross for sykdom, alderdom eller utviklingshemming. Det satses derfor på å kunne gi nødvendig og forsvarlig bistand i hjemmet til den enkelte ved eksempelvis hjemmesykepleie, praktisk bistand, bruk av velferdsteknologi eller ved å kunne tilby aktiviteter og avlastning på dagtid. Prosjekt virtuell korttidsavdeling og prosjekt hverdagsrehabilitering, samt etablering og drift av dagaktivitetstilbud, blir derfor viktige satsningsområder i 2018. Det er en målsetning å få testet ut eksisterende og ny velferdsteknologi både innenfor VKA og i større skala. Videre er det viktig å innfase slik teknologi på en trygg og god måte for både brukere og ansatte. I tillegg blir det videre fokus og satsing på kompetanseutvikling for å møte dagens og fremtidens behov for helse – og omsorgstjenester.

Satsingen på «arbeid først» i NAV-Halden fortsetter også i 2018. Denne har som mål å redusere antall mottakere av økonomisk sosialhjelp og andre passive ytelser. NAV-Halden skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Markedsarbeid og god samhandling med arbeidslivet er helt nødvendig dersom vi skal lykkes med å få flere i arbeid, samt redusere og forebygge sykefravær og utstøting fra arbeidslivet.

Strategiske grep

Halden kommune sin plan over inndekning av underskudd strekker seg frem til 2023. Inndekningen er, som kjent betydelig de siste årene, og det økonomiske handlingsrommet er svært begrenset i perioden. Denne situasjonen utsetter i utgangspunktet flere ønskede utviklingsprosjekter i Halden samfunnet og tjenestene innbyggerne skal motta.

Fra rådmannens ståsted er det fem viktige overordnede målsettinger som er viktig å fokusere på;

- Inndekning av underskudd og økt økonomisk handlefrihet
- Forbedret folkehelseprofil
 - o Forebyggende arbeid
 - o Bekjempelse av fattigdom
 - o Utdanningsløpet
 - o Mangfold og inkludering
 - o Boligsosialt program
- Strategisk næringsplan
- Et godt sentrum
- Klima og miljø

Disse målene skal nås gjennom digitalisering, innovasjon og kontinuerlig forbedring

Inndekning av underskudd og økt økonomisk handlefrihet

Det å vinne tilbake det økonomiske handlingsrommet er helt grunnleggende for å lykkes med målsettingene våre.

En langvarig ROBEK – status vil kunne være ødeleggende for utviklingen, og en forsering av nedbetalingen av akkumulert underskudd vil etter rådmannens syn være viktig. Det er flere årsaker til at gjenvunnet økonomisk handlefrihet er viktig. En viktig årsak er at det vil frigjøre midler som vil være viktig for utviklingen av Halden som samfunn, en annen viktig årsak er omstillingsbehovet som vil komme i offentlig sektor i årene fremover. Denne omstillingen vil bli svært krevende i seg selv, og i kombinasjon med redusert handlingsrom i form av nedbetaling av akkumulert underskudd – nærmest umulig. Vi vet av erfaring at det tar tid å få effekt ut av omstillingsprosesser, og vi må ha et best mulig utgangspunkt når den prosessen starter.

De siste års positive regnskapsresultater, samt den økte eiendomsskatten som er avsatt på fond – gir en mulighet for tidligere utmelding fra ROBEK.

Forbedret folkehelseprofil

Folkehelseprofilen for Halden peker på flere utfordringer blant unge, bl.a. mange barn som vokser opp i fattige husholdninger (bekjempelse av fattigdom), frafall i videregående skole (utdanningsløpet), en økende andel unge på sosialhjelp og en høy andel uføre mellom 18 – 45 år.

Tidlig innsats og forebygging i tjenestene som gis til utsatte grupper vil være et strategisk viktig grep for å sikre økonomisk handlefrihet også i fremtiden. Bekjempelse av fattigdom, fokus på utdanningsløpet, det å lykkes med mangfold og inkludering, samt å følge det boligsosiale programmet, er alle viktige faktorer rettet mot utsatte grupper som normalt sett genererer opphopningseffekter av kommunale tjenester og ytelser.

Strategisk næringsplan

Den strategiske næringsplanen er et viktig verktøy for at kommunen skal kunne bidra til å styrke det eksisterende næringsliv, utvikle nye arbeidsplasser og bidra til flere nyetableringer. Sammen med bosetting er arbeidsplasser selve grunnlaget for økonomisk aktivitet og utvikling. Imøtekommenhet, dialog og det å være på tilbudssiden er helt sentrale elementer i kommunens satsing på området.

Et godt sentrum

Sentrumsutvikling med etablering av nye boenheter, handel og næringsvirksomhet vil også være med på å styrke folkehelseprofilen. Etablering av «samfunnsprosjektet» Os vil på mange måter være navet i denne utviklingen, og vil kunne føre med seg flere positive synergieffekter i form av andre etableringer i nærmiljøet. Prosjektet vil også kunne gi sentrum et attraktivt løft som vil bedre bo- og oppvekst vilkårene i sentrum. Det meste av planlegging og nødvendige vedtak må fattes i løpet av 2018. Halden kommune ønsker å inkludere barn og unge i næringsutviklingen, først og fremst gjennom systematisk arbeid med Ungt Entreprenørskap i alle barne- og ungdomsskolene, men også ved å tilrettelegge for samarbeid mellom skoler og næringslivet (som f.eks. via Ungt Entreprenørskap, Kunnskap i Sentrum, Drivhuset Østfold, prosjektoppgaver, bachelor- og masteroppgaver).

Klima og miljø

Parisavtalen er den første globale klimaavtalen som er rettslig bindende og reelt forpliktende for alle land. Avtalen, som trådte i kraft 4. november 2016, har som mål å styrke det globale samarbeidet og gir alle land både rettigheter og plikter, blant annet skal landene melde inn utslippsmål hvert femte år.

For å oppfylle de internasjonale forpliktelsene må landene nå utvikle detaljert regelverk for hvordan de nasjonalt fastsatte utslippsmålene skal utformes og hvordan et styrket regelverk for måling og rapportering skal se ut.

Dette gjør at kommunens målsetting om at «veksten i kommunen skal være bærekraftig, fremtidsrettet og ivareta miljø, klima og natur slik at etterfølgende generasjoner kan ha et solid fundament å bygge videre på» i større grad må tas inn i beslutningene som gjøres i kommunen.

Digitalisering, innovasjon og kontinuerlig forbedring.

Halden kommune må bli litt bedre for hver dag som går, og vi må klare å få hele organisasjonen til å jobbe systematisk med forbedringsprosesser. I tillegg må vi benytte oss av teknologiske nyvinninger, samt jobbe målrettet med digitalisering av tjenestene for å kunne hente ut nødvendig effekt for å klare å tilpasse oss reduserte rammer i fremtiden.

Vi er i gang med å utarbeide en digitaliseringsstrategi. Her skal vi med bistand fra Telenor utarbeide en strategiplan som skal være styrende for hvordan vi skal jobbe med digitalisering i hele kommunen de kommende årene. Telenor har et Smart kommune-konsept utviklet for å kunne støtte kommunene i deres arbeid for å imøtekomme krav og forventninger fra sentrale myndigheter, næringsliv og innbyggere. Norske kommuner stilles i nær fremtid overfor et økende krav til digitalisering av tjenesteproduksjonen, endring av arbeidsprosesser og digital omstilling i organisasjonen.

Dette handler om noe mer enn bare teknologi. Det handler om å evne å utnytte potensialet i teknologien gjennom endret organisering og endrede arbeidsprosesser. Digitalisering skal bidra til bedre og mer effektive kommunale tjenester overfor innbyggerne og næringsliv.

Smart city

Smart City, eller smarte byer, er et begrep som brukes over hele verden og som forklarer hvordan byer og bygder skal utvikles til å bli bærekraftige og moderne samfunn der både økonomisk, sosiale og miljømessige verdier gjennomsyrrer alt vi gjør og skaper.

Den teknologiske utvikling fører til raskere endringer i samfunnet. Det stiller også krav til lokalsamfunnet vårt. Vi ønsker å tilby våre innbyggere gode og moderne løsninger hvor bærekraft og klima er blant grunnpilarene.

Et Smart City-program starter med enkeltprosjekter med utgangspunkt i en strategi. Det blir viktig at en slik plan har forankring i den digitaliseringsstrategien som utarbeides. Det er avholdt interne workshops for å finne ulike prosjekter som kan ligge i nær framtid. I en slik prosess praktiseres brukermedvirkning, og det vurderes ulike løsninger for å involvere kommunens innbyggere i en tidlig fase.

Eksempler på Smart City-prosjekter kan typisk være smarte vannmålere, ny og moderne gatebelysning, moderne digitale løsninger som gjør samhandlingen mellom kommune og innbygger enklere, velferdsteknologiløsninger som gjør det enklere for eldre å bo i eget hjem lenger.

Halden kommune vil gjennom ulike tilskuddsordninger søke midler som kan medfinansiere enkeltprosjekter.

Konkurransesponsoring

Som et ledd i effektiviserings- og innovasjonsarbeidet for å møte fremtidige lavere rammer, vil en vurdering av utsetting av kommunale tjenester, være en viktig og naturlig brikke i de fremtidige økonomiplanene. Konkurransen legger til rette for innovasjon i samfunnet. I konkurransemarkeder motiveres nye aktører av muligheten til å oppnå fortjeneste ved å tilby bedre varer og tjenester, samt utvikle og benytte bedre produksjonsteknologi.

Proessen vil inngå i økonomiplanprosessen som en aktivitet på lik linje med øvrig tiltaksarbeid. Områdene som vurderes konkurranseutsatt blir da eksponert i økonomiplanen på våren, og gjennomført etter eventuelt vedtak i påfølgende budsjett.

Investeringsbudsjettet

Investeringer

Forslag til investeringsbudsjettet for 2018 er på 832 mill. kr. Av disse er 511 mill.kr nye investeringer for 2018 og 321 mill.kr er rebevilgninger fra 2017. Det er foretatt en vurdering av hvert enkelt prosjekt opp mot lønnsomhet og lovverk. Det er totalt 475,6 mill.kr av de nye prosjektene som er økonomisk lønnsomme og ca. 63,7 mill. kr. er investeringer som er resultat av krav fra lovverk eller pålegg fra myndigheter. I 2017 var det oppstart av to store prosjekter, Idd skole og Demensboliger på Bergheim som begge vil gi positive økonomiske driftseffekter. Disse, og andre viktige prosjekt, vil fortsette inn i 2018.

VAR-sektoren er budsjettet med investeringer på til sammen 234,3 mill. kr. Av disse er 69 mill. kr rebevilgninger fra 2017. Det er vedtatt hovedplan som er førende for sektorens prioriteringer og investeringene er, for kommunen, selvfinansierende.

Investering		2018
Annet	Nye	48,81
	Rebevilgning	9,50
SUM annet		58,31
Økonomisk lønnsomme	Nye	249,60
	Rebevilgning	225,99
SUM økonomisk lønnsomme		475,59
Pålegg	Nye	47,20
	Rebevilgning	16,53
SUM pålegg		63,73
Selvkost	Nye	165,20
	Rebevilgning	69,08
SUM selvkost		234,28
Sum investeringer		831,90

Tall i antall mill. kr.

Investering	2018
Sentral/felles	39,90
Kultur	2,00
Undervisning og oppvekst	154,99
Helse og omsorg	299,75
Teknisk inkl. kirke	100,98
VAR, havn og byggesak	234,28
Sum investeringer	831,90

Tall i antall mill. kr.

Rådmannen legger opp til at en salgsinntekt på 10 mill. kr avsettes til fond for senere anskaffelse av strategisk viktig eiendommer eller bygg. Tanken er at dette kan benyttes til oppkjøp av strategiske tomter og bygg senere år. I så måte foreslås også en investeringsbevilgning på 15 mill. kr til kjøp av tomter/boliger/bygg finansiert av tidligere års tilsvarende avsetning til fond.

Investeringene er klassifisert i følgende områder:

Selvkostområder:

Investeringer der renter og avdrag betjenes gjennom gebyrer fra innbyggere/brukere.

Pålagte investeringer:

Investeringstiltak som kommunen er pålagt gjennom lov/forskrift eller pålegg.

Økonomisk lønnsomme:

Investeringer som bidrar til en lavere kostand for tjenesteproduksjonen, inkludert renter og avdrag.

Andre investeringer

Disse er ikke heftet opp i noe lov eller forskrift, og har heller ingen eller liten inntjening i sin form.

Investeringsnivå, gjeldsgrad og renter – Strategisk vurdering

Halden kommunes gjeldsgrad i 2017 målt som brutto Gjeld (fratrullet lån til videreutlån) i prosent av driftsinntektene vil anslagsvis ligge i intervallet 98 - 100 % av driftsinntektene. Dette er en høy gjeldsgrad, men ikke alarmerende høy sammenlignet med de fleste kommuner i landet, når vi snakker om brutto gjeldsgrad. Men vi skal være bevisst på at uansett hvordan man velger å definere gjelden (brutto gjeld, gjeld fratrullet lån til videreutlån, rentebærende gjeld, netto gjeld etc.), så beregnes gjeldsgraden av driftsinntektene. De siste årene har vi fått vesentlig mer i skatteinntekter enn vi la til grunn i budsjettene, og signalene i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2018 indikerer at 2017 også vil være et år med ekstraordinære skatteinntekter. Slike ekstra engangsinntekter er med på å holde gjeldsgraden lav. Det samme kan sies om den økte eiendomsskatten vi har hatt i 2017. Korrigerer vi for disse 2 kjente variablene ville anslaget på gjeldsgrad i 2017 ligge i intervallet 100 - 102 %.

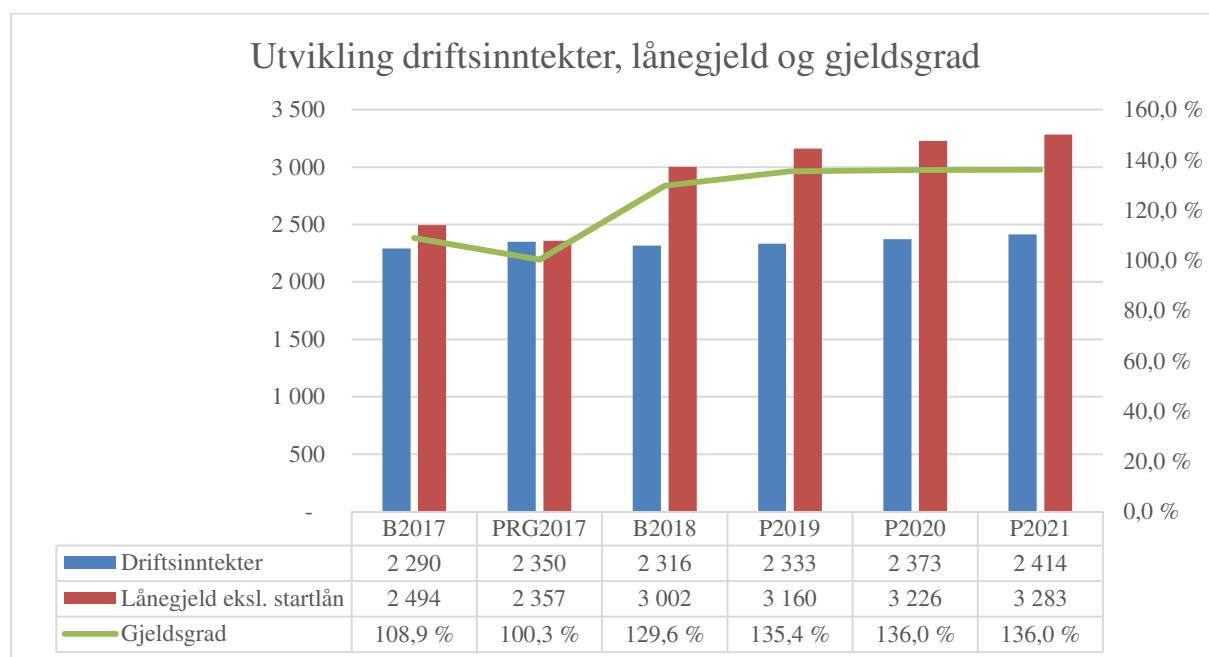
I flere tiår har inntektsveksten i kommunesektoren vært høyere enn rentene. Det vil si at en har kunnet opprettholde en konstant gjeldsgrad over tid med utgifter utenom renter høyere enn inntektene. I tillegg har de siste års lave rentenivå muliggjort en økende gjeldsgrad uten at rentebelastningen av den grunn har økt.

I årene framover vil nok dette endre seg. Dersom handlingsregelen for finanspolitikken skal overholdes anslås det i Revidert nasjonalbudsjett for 2017 at oljepengebruken de neste fire årene ikke kan øke med mer enn om lag 3,7 mrd kroner pr år, mot 21 mrd kroner de siste årene. Det vil få konsekvenser for kommunenes inntektsvekst, særlig tatt i betraktning at en prognostisert merskattevekst i år vil innebære at kommunene har fått noe av inntektsveksten på forskudd.

Med en videreføring av de siste årenes rentenivå og inntektsvekst, vil bare det å stabilisere gjeldsgraden på dagens nivå kreve innstramminger i kommunenes utgifter sett i forhold til

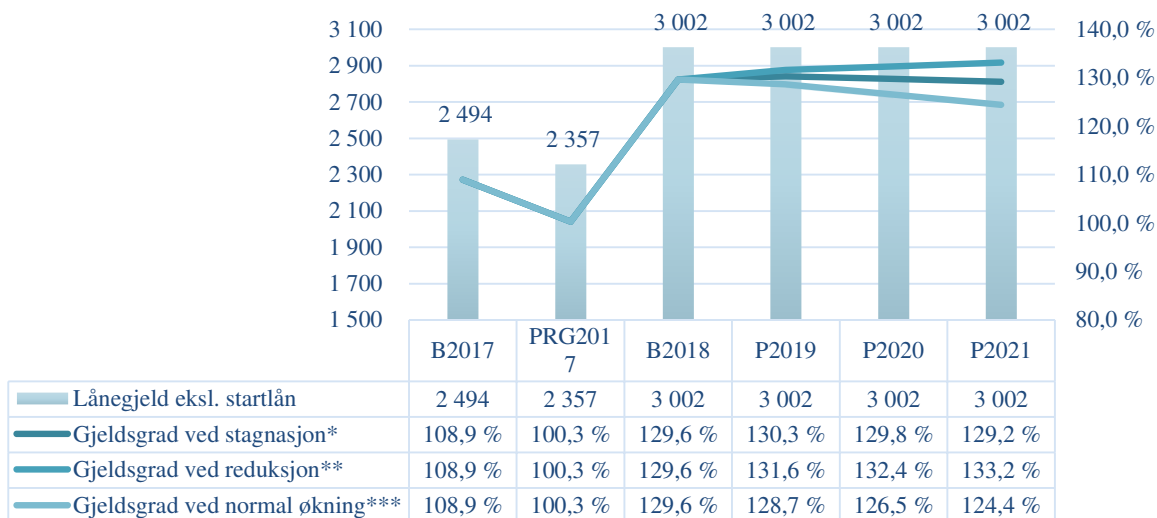
inntektene. Med lavere inntektsvekst og eventuelt økte renter må innstrammingen skjerpes ytterligere. Det er i årene framover vi får testet hvor bærekraftig gjeldsoppbyggingen vår har vært.

I rådmannens budsjettforslag og forslag til investeringer gitt i økonomiplanen ligger det an til en gjeldsgrad på 129,6 % i 2018, og på 136 % ved utgangen av 2021. I disse beregningene er det lagt til grunn en økning i frie inntekter de neste årene i samme størrelsesorden som i 2018. (3,7 mrd i frie inntekter, samt en deflatorjustering på 2,5 %), samt en antatt årlig justering av andre driftsinntekter på 1,5 % med unntak av eiendomsskatten som er redusert i hht økonomiplan, samt signalene gitt i statsbudsjettet for 2018.

Ved et scenario der man ser for seg at vi ved utgangen av året 2018 slutter å investere, vil gjeldsgraden allikevel gå opp dersom inntektsnivået til kommunen reduseres. Ved foreslåtte investeringer i budsjett 2018, vil det ved utgangen av 2018 være en lånegjeld på 3.002 mkr og en gjeldsgrad på 129,6 %. Om inntektstapet skulle bli 1% årlig, vil gjeldsgraden gå fra 129,6 % til 133,2 % uten å ha økt gjeldsbyrden.

Utvikling i gjeldsgrad ved lånestopp i 2018

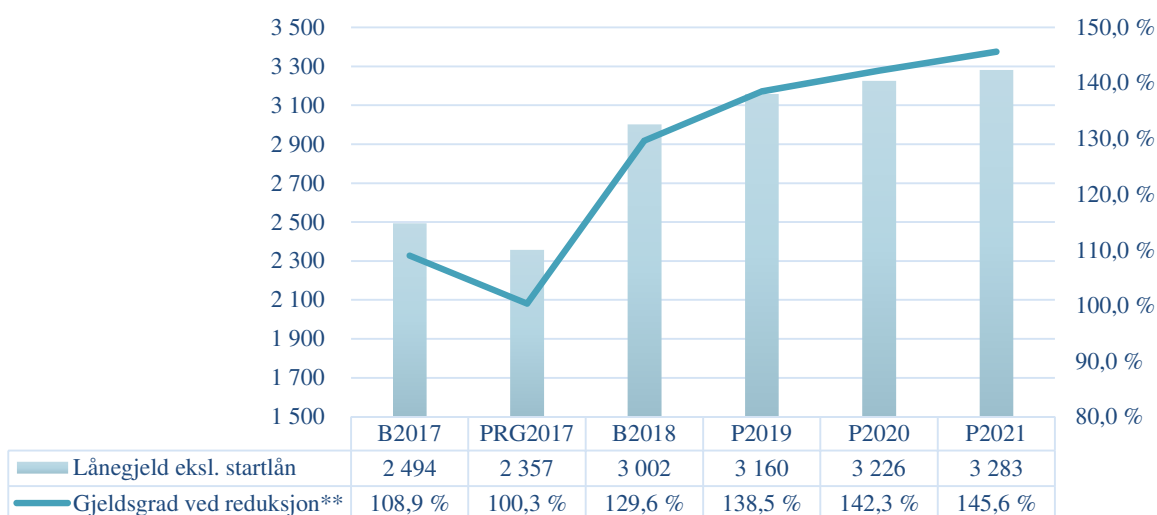
*Skatt & Rammeoverføringen stagnerer, og nivået holdes lik 2018 nivå

**Skatt & Rammeoverføringen reduseres med 20 mkr årlig sett opp mot 2018 nivå

***Skatt & Rammeoverføringen har en normal økning

Ved et scenario der man gjennomfører foreslåtte investeringer i perioden og har en reduksjon i skatt- og rammeoverføring på 20 mill.kr årlig, vil man ved utgangen av 2021 kunne ha en gjeldsgrad på 145,6%.

Utvikling i gjeldsgrad & Lånegjeld

**Skatt og rammeoverføring reduseres med 20 mkr årlig sett opp mot 2018 nivå

Med en stigende gjeldsgrad i en tid hvor inntektene etter all sannsynlighet vil synke og rentene etterhvert vil begynne å stige, må vi vurdere å legge til rette for større innløsinger av den samlede gjeldsbyrden. Ett grep i så måte vil være å se på eierskapsprofilen vår og vurdere å selge oss ut for å skaffe til veie kapital som kan benyttes til innløsning av gjeld. Rådmannen registrerer videre signalene om en forventet økning i rentenivået i årene som kommer. Med dagens porteføljesammensetning vil en økning på 1 prosentpoeng medføre en kostnadsøkning på om lag 3 mkr, mens dersom hele porteføljen hadde vært til flytrente ville det medført en kostnadsøkning på 16 mkr. For å motvirke denne usikkerheten vil rådmannen vurdere å ta i bruk sikringsinstrumenter i større grad enn tidligere. Dette kan medføre at det vil være behov for å revidere finansreglementets bestemmelser rundt sikringsgrad. Et slikt grep vil skape en større forutsigbarhet i kostnadsnivået fremover, noe som vil være en trygghet i den usikre tiden vi beveger oss inn i.

I løpet av 2018 og medio 2019 vil 5 rentebytteavtaler inngått i årene 2008 og 2009, med hovedstol på til sammen 450 mkr løpe ut. Disse sikringene har pr. i dag en merkostnad målt i netto rente på om lag 2,7 prosentpoeng. Frigjøring av disse midlene kan dermed fungere som finansiering av økt sikringsgrad, slik at dette grepet ikke belaster kommunebudsjettet mer enn tidligere, men i stedet gir en større forutsigbarhet.

Utnyttelse av inntekspotensialet i form av eiendomsskatt vil også være ett element i nedbetaling av gjeldsnivået fremover. Særlig viktig blir dette med tanke på utviklingsplanene på Os-området. Ved gjennomføring av investeringene skissert i sentrumsplanen, med tilhørende høyt gjeldsnivå, vil etter rådmannens vurdering ikke være forenlig med redusert eiendomsskatt.

For fremtidige prosjekter vil det være aktuelt å gjøre kostnadsbegrensede vurderinger knyttet til større investeringsprosjekter. Dette for om mulig å gjøre vedtatte prosjekter billigere.

Budsjettprosess 2018

Rådmannens budsjettforslag for 2018 legges frem den 2. november 2017. Formannskapetets behandling vil være 30. november. Årsbudsjettet skal i henhold til kommunelovens § 45-3 vedtas av kommunestyret. Kommunestyrets behandling vil være den 14. desember 2017. Formannskapetets innstilling vil være til offentlig ettersyn i perioden mellom formannskapetets og kommunestyrets behandling. Kommunestyrets vedtak vil oversendes Fylkesmannen for lovlighetskontroll som følge av at kommunen er registrert i ROBEK.

De største forskjellene mellom budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021

Økonomiplanen for 2018-2021 ble vedtatt 15. juni 2017. Dette dokumentet har dannet grunnlaget for utarbeidelsen av budsjettet for 2018. Rådmannens hovedfokus har vært å legge et forutsigbart budsjett som muliggjør en inndekning av tidligere års merforbruk på 45 mill. kr slik den forpliktende planen forutsetter. I Økonomiplanen 2018-2021 ble det estimert fellesinntekter på 1,538 mill. kr. Dette er justert mot nye tall i forslag til statsbudsjett samt justering av realvekst, avsetning til/bruk av fond («effektiviseringspott») og renteutgifter. For budsjett 2018 er den nye rammen 1,534 mill. kr.

	Øk.plan 2018	Budsjett 2018	Endring
Fellesinntekter			
Rammetilskudd	-940 316	-909 101	31 215
Skatt inntekt/ formue	-702 179	-717 317	-15 138
Kompensasjonstilskudd	-4 716	-4 716	-
		-	-
Sum statstilskudd	-1 647 211	-1 631 134	16 077
Eiendomsskatt - verk og bruk	-37 000	-37 000	-
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-63 600	-63 600	-
Sum eiendomsskatt	-100 600	-100 600	-
Renter løpende lån	55 224	54 543	-681
Renter driftskonto	3 000	3 000	-
Renter formidlingslån	6 750	6 750	-
Bankomkostninger	250	250	-
Avdrag lån	71 800	71 800	-
Sum finansutgifter	137 024	136 343	-681
Renter - bankinnskudd og fond		-	-
Renter - utlån	-6 000	-6 000	-
Utbytte fra selskaper		-	-
Sum finansinntekter	-6 000	-6 000	-
Motpost avskrivninger		-	-
Andre inntekter		-	-
Sum motpost avskrivninger/ andre inntekter	-	-	-
Inndekning av tidligere års merforbruk	45 000	45 000	-
Realvekst*	5 000		-5 000
Avsetning til/bruk av fond (bla. effektiviseri	5 850		-5 850
Avsetning til/ bruk av bundne fond		-	-
Avsetning til/ bruk av disposisjonsfond	22 000	22 000	-
Sum disposisjoner	77 850	67 000	-10 850
			-
Sum fellesinntekter	-1 538 937	-1 534 391	4 546

Vedtatte rammer for kommunalavdelingene fra økonomiplan 2017 – 2020 ligger fast, med følgende endringer av teknisk karakter:

Rammer	Øk.plan 18-21	Korrigeringer	B-2018
Fellesinntekter	-1 539	4,5	-1 534
Fellesfunksjoner	10	-9,9	0
Sentraladministrasjon	118	-7,8	110
NAV	57	0,3	58
Undervisning og oppvekst	633	-5,9	627
Kultur og idrett	43	0,6	44
Helse og omsorg	606	14,1	620
Teknisk	73	4,0	77
VAR	0	0,0	0
Sum/Avvik	0	-0,0	-0

1. Korrigerings tiltak 120/180. I økonomiplan 2018-2021 ble det foreslått et tiltak for å redusere 120/180 funksjonene. 120 funksjon gjelder administrasjon og 180 funksjonen gjelder diverse fellesutgifter. Det ble i økonomiplanen foreløpig lagt på fellesfunksjoner, men er nå fordelt ut på enhetene etter en andelsvis fordeling.

1. Fordeling av tiltaket 120/180	Korrigerings
1. Fellesfunksjoner	2,0
1. Sentraladministrasjon	-1,4
1. Undervisning og oppvekst	-0,1
1. Kultur og idrett	-0,0
1. Helse og omsorg	
1. Teknisk	-0,1
1. Fellesinntekter	-0,4
1. Sum/Effekt på totalrammen	-

2. Diverse justeringer mht pensjon. Det har blitt foretatt justeringer av pensjon med bakgrunn i nye tall fra pensjonskassene, samt fordeling av samlepost som i økonomiplan foreløpig ble lagt på fellesfunksjoner. Disse forholdene er også justert i 2017 i fbm 2. tertialrapport.

2. Diverse justeringer mht pensjon	Korrigerings
2. Fellesfunksjoner	-11,9
2. Sentraladministrasjon	-6,3
2. NAV	0,3
2. Undervisning og oppvekst	1,0
2. Kultur og idrett	0,3
2. Helse og omsorg	14,1
2. Teknisk	2,3
2. VAR	0,1
2. Sum/Effekt på totalrammen	-0,0

3. Endring av husleie mellom Sentraladministrasjon og Teknisk. Fra og med budsjett 2018 har Teknisk overtatt husleieforpliktelse som gjelder en økning i husleie hos rådhuset, som tidligere lå under Sentraladministrasjon.

3.	Husleie Rådhuset, endring mellom sentraladm. & teknisk	Korrigerings
3.	Sentraladministrasjon	-0,7
3.	Teknisk	0,7
3.	Sum/Effekt på totalrammen	-

4. Endring av husleie mellom Undervisning & Oppvekst og Teknisk. Fra og med budsjett 2018 har Teknisk overtatt husleieforpliktelse som tidligere lå hos Undervisning & Oppvekst. Dette er husleie som tidligere var betalt av Voksenopplæring (HKK) som nå har flyttet til lokaler på Risum og Skole- og Miljøsentret (SMS) som har flyttet til de tidligere lokalene til Tistedal barnehage.

4.	Husleie Undervisning & Oppvekst, endring mellom U&O & teknisk	Korrigerings
4.	Undervisning og oppvekst	-0,7
4.	Teknisk	0,7
4.	Sum/Effekt på totalrammen	-

5. I forbindelse med flytting av Hjelpemiddelsentralen, har det kommet en husleie utgift for Teknisk som ikke var hensyntatt i Økonomiplan 2018-2021. Dette er foreløpig dekket via Fellesinntekter («effektiviseringspott»). Denne skal i neste fase dekkes inn innenfor de driftsrammene vi har til disposisjon.

5.	Husleie Hjelpemiddelsentralen	Korrigerings
5.	Teknisk	0,5
5.	Fellesinntekter	-0,5
5.	Sum/Effekt på totalrammen	0,0

6. Sykepengerefusjons fordeling. I økonomiplan lå den en ufordelt post på sykepengerefusjon på Sentraladministrasjon, som i budsjett 2018 er fordelt ut på kommunalavdelingene.

6.	Sykepengerefusjon, fordeling, til fordeling kom.avd	Korrigerings
6.	Sentraladministrasjon	0,8
6.	Undervisning og oppvekst	-0,1
6.	Helse og omsorg	
6.	Teknisk	-0,1
6.	Fellesinntekter	-0,6
6.	Sum/Effekt på totalrammen	-

8. På grunn av endringen i pensjon, fikk VAR tilført midler til å dekke dette via endring nr. 2. For VAR sin del, blir dette justert mot fond.

7.	Endring VAR pensjon/fond	Korrigerings
7.	VAR tilføring ramme ifbm pensjon	-0,115
7.	VAR endring mot fond	0,115
7.	Sum/Effekt på totalrammen	-

Andre endringer :

9. Tilføring av rammen til Kultur & Idrett

I budsjettprosessen for 2018 foreslår rådmannen å styrke rammen med Kultur og Idrett med 0,8 mkr. Dette for å dekke avvik innenfor arbeidsmiljøloven ved å styrke bemanningen på Brygge Kultursal.

8.	Tilføring i rammen til Kultur	Korrigerings
8.	Kultur og idrett	0,8
8.	Fellesinntekter	-0,8
8.	Sum/Effekt på totalrammen	-

10. I økonomiplanen 2018-2021, ble det fremmet forslag om tiltak på å omorganisere aktivitetstilbudet for personer med nedsatt funksjonsevne. I drøftingsmøtet ble dette tiltaket trukket. Dette fordi tiltaket var i prosess på dette tidspunktet («pågående prosesser for 2017»), og en forventning om driftseffekter ble opprettholdt i driftsrammene for årene 2018-2021. I Økonomiplanen 2018-2021, som viser at summen av «effekt igangsatte tiltak i 2017» er totalt 6 mkr for Undervisning & Oppvekst, herav 0,8 mkr som gjelder «Aktivitetstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne (tirsdag/torsdagsklubben)». Ved en inkurie, ble effekten på 0,8 mkr tatt av Undervisning & Oppvekst sin ramme og ikke Kultur & Idrett. Dette er nå korrigert i budsjett 2018.

9.	Feil i Øk.plan, allerede igangsatte tiltak 2017, andel 0,8 mkr	Korrigerings
9.	Undervisning og oppvekst	0,8
9.	Kultur og idrett	-0,8
9.	Sum/Effekt på totalrammen	0,0

11. Jf. Statsbudsjettet kan makspris pr plass i barnehage økes med 110 pr. plass pr. mnd. Det er i tillegg foretatt en foreløpig telling av alle barnehagebarn både i kommunale og private barnehager. På grunn av et lavere antall barn enn forutsatt i økonomiplanen kan tilskuddsbeløpet justeres ned. Disse to faktorene gjør at rådmannen justerer rammen mellom Undervisning & Oppvekst med 6,8 mkr.

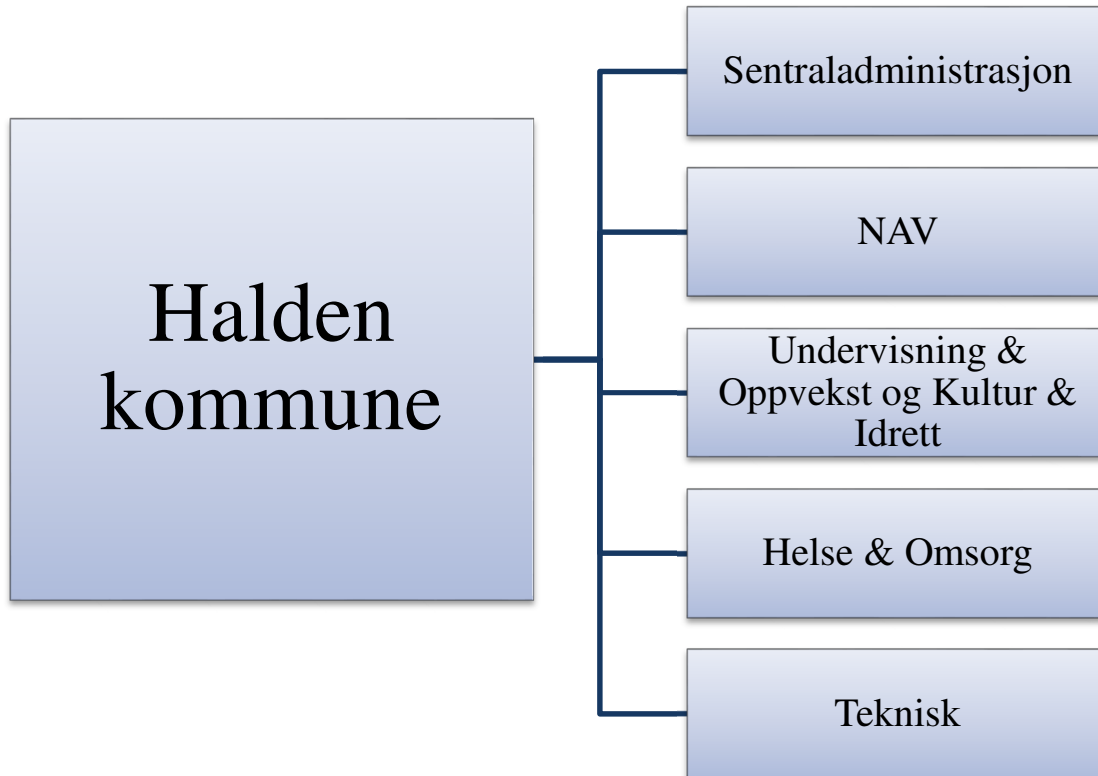
10.	Endring tilskudd til private bhg og	Korrigerings
10.	Undervisning og oppvekst	-6,8
10.	Fellesinntekter	6,8
10.	Sum/Effekt på totalrammen	-

Tiltak og pågående prosesser som ligger til grunn for budsjett 2018

Enhet	Vedtatte tiltak:	Økonomisk konsekvens drift 2018 – i mill.kr:
NAV	Arbeid først	-0,3
NAV	Jobbspesialister	-0,3
NAV	Rett ytelse	-0,3
NAV	Helhetlig arbeid med lavinntektsfamilier	-0,3
NAV	Sum tiltak NAV	-1,0
	Vedtatte tiltak	Økonomisk effekt i 2018 (i mill. kr) - drift
U&O	Ny skole på Idd	-1,0
U&O	Barnevern, endring fra omsorg til forebyggende arbeid	-0,2
U&O	Redusert tilbud tospråklig undervisning	-0,8
U&O	Generell innsparing – Felles grunnskole og barnehage	-1,1
	Pågående prosesser og nye tiltak	Økonomisk effekt i 2018 (i mill. kr) - drift
U&O	HMS	-0,4
U&O	Elever som får opplæring i andre kommuner	-0,9
U&O	Spesialpedagogiske tiltak for førskolebarn	-1,4
U&O	Overføring av Skole- og miljøsentret (SMS) til Risum ungdomsskole	-0,3
U&O	Halden kommunale kompetansesenter (HKK) – introduksjonsopplæringen	-0,7
Enhet	Vedtatte tiltak	Økonomisk konsekvens drift 2018 – i mill.kr:
H&O	Bergheim demenssenter	Effekt fra 2019
H&O	Avvikling Karrestad	-4,0
H&O	Inntektsoptimalisering, plassering av brukere, ressursstyring	-5,0
H&O	Bolig eldre utviklingshemmede	-2,1
H&O	Opprettelse av rus – psykiatrisenter	-0,3
H&O	Bolig yngre utviklingshemmede	-0,1
H&O	Tilbakeføring av avlastning	-0,6
H&O	Samlokalisere dagsentertilbudet for utviklingshemmede	-1,2
H&O	Helsehuset	-1,0
H&O	Natteam - styrking	1,2
H&O	Rus – psykiatri - styrking	1,8
H&O	Styrking lege, fysio og ergio	Økning fra 2019

Organisasjon

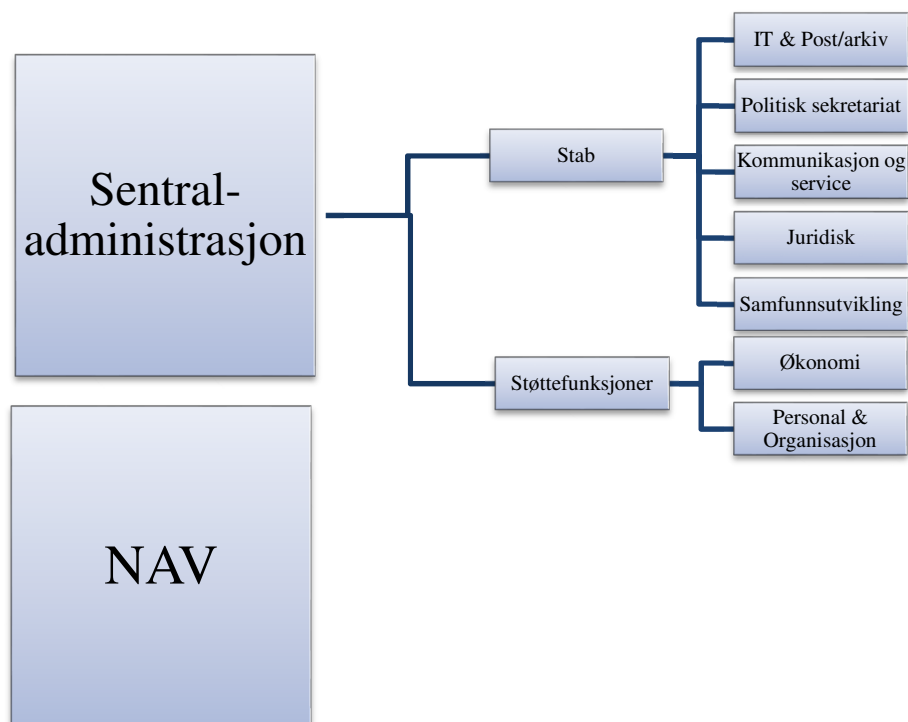
Halden kommunes organisasjon er inndelt i enhetene Fellesfunksjoner, Sentraladministrasjon, NAV, Undervisning & Oppvekst og Kultur & Idrett, Helse & Omsorg, Teknisk og VAR.

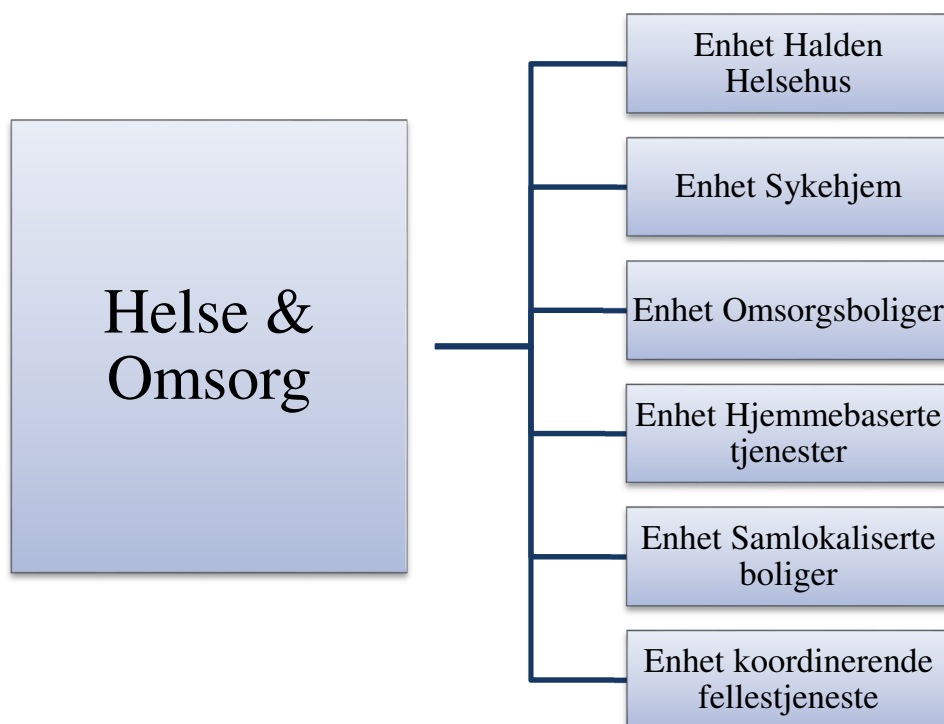
Rådmannens ledergruppe (RLG) består høsten 2017 av rådmann, kommunalsjef Undervisning & Oppvekst og Kultur & Idrett, kommunalsjef Helse og Omsorg, kommunalsjef Teknisk, personalsjef, leder økonomi, NAV- leder og leder for kommunikasjon og service.

Kommunalavdelingene er inndelt som vist i oversikten nedenfor, for mer detaljerte beskrivelser henvises til kapitler pr. område:

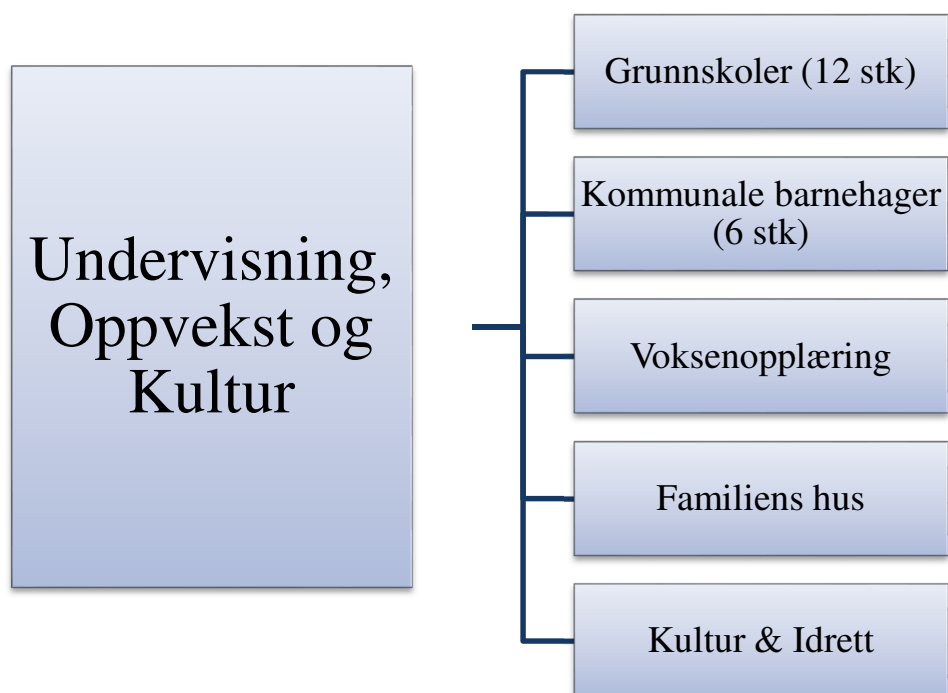
Sentraladministrasjon inneholder stab og støttefunksjoner. Den kommunale delen av NAV er en egen enhet.

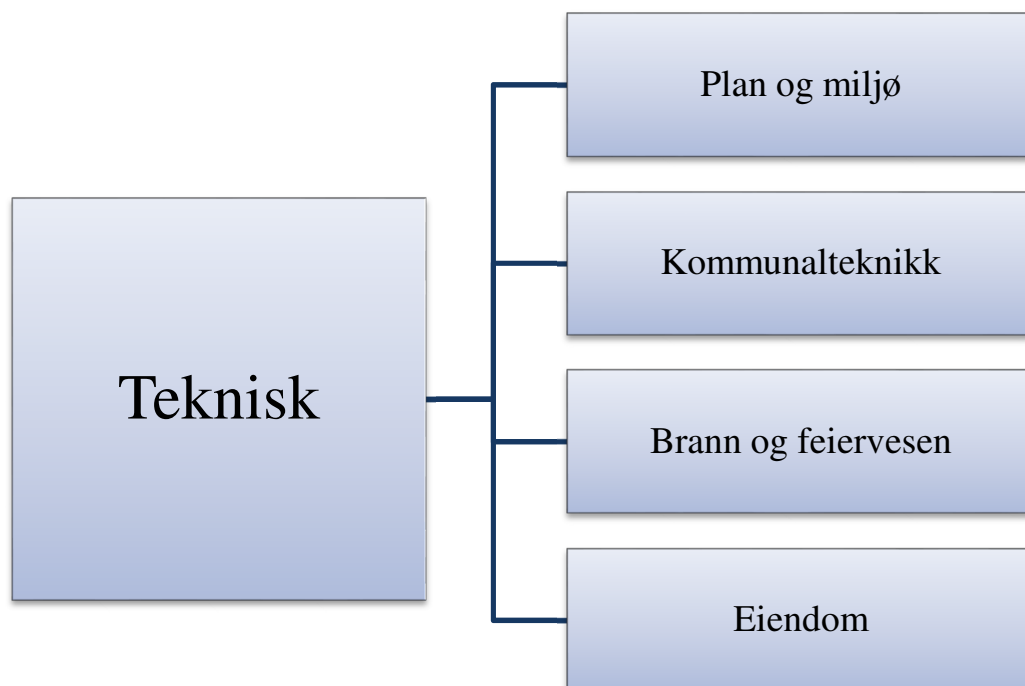
Kommunalavdeling helse og omsorg er organisert i 6 enheter som ledes av enhetsledere.

Kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur er organisert i 23 enheter som ledes av enhetsledere:

Kommunalavdelingen teknisk er organisert i 4 enheter som ledes av enhetsledere

Organisasjonsstrukturen er under kontinuerlig vurdering om hvorvidt den er hensiktsmessig i forhold til oppgaver og utfordringer.

Det skal til enhver tid være samhandling på tvers av organisasjonen i oppgaver som gjelder hele kommunen. Eksempler på oppgaver som har prioritet, krever samhandling og involverer ulike avdelinger er; samfunnsutvikling, kompetanseutvikling, lederutvikling, integrering og mangfold.

Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap

For å kunne gjennomføre ønsket omstilling og utvikling av Halden kommune i årene fremover, er det avgjørende og nå fastsatte mål og oppnå resultater. I 2017 har det vært fokus på rutiner innenfor personalområdet, sykefravær, og internkontroll. Mye kunnskap har blitt tilført organisasjonen, og i det kommende året vil det fra rådmannens ståsted være viktig å videreføre og etablere nye arenaer for refleksjon og kompetanseoverføring internt mellom ledere både i og mellom kommunalavdelinger. Ledelsesfokuset skal ha stor plass i hverdagen.

Rådmannen er i prosess med vurdering av et nytt lederutviklingsprogram med fokus på forbedringsarbeid og digitalisering. Nytt program og omfanget av dette vil være utarbeidet i løpet av 2017.

Lederne i Halden kommune er avhengig av å ha kompetente medarbeidere for å nå målene og løse oppgavene. Medarbeiderskap må derfor ses i sammenheng med lederskap og lederne må være tydelige på hvilke krav og forventninger som ligger i rollen til den enkelte medarbeider. Medarbeiderne ønsker, og må ta, et større ansvar for egen kompetanseutvikling og eget arbeidsmiljø. Den vedtatte arbeidsgiverstrategiens punkt 4 – kompetente og selvstendige medarbeidere peker nettopp på dette;

Den enkelte medarbeider er myndig gjort i lys av egne erfaringer, kunnskap, fag, holdninger, delegert ansvar og myndighet. Arbeidsgiver skal legge til rette for vekst gjennom forventninger og krav, og det skal gis støtte innenfor trygge rammer. En god og hyppig relasjon mellom leder og medarbeider er viktig, at medarbeideren blir sett, lyttet til og får bekreftelse på sin arbeidsutførelse.

Den kompetente medarbeideren er effektiv og fleksibel fordi hun/han har innflytelse over egen arbeidssituasjon og ikke har behov for å settes i gang og veiledes i detalj. Det er avgjørende at medarbeiderne på eget initiativ kan samarbeide og samhandle med andre. Gode møteplasser og arbeid i team og nettverk er viktig for faglig og individuell utvikling, og det bør legges til rette for dette. Våre medarbeidere har forventninger om at jobben gir mening og mulighet for selvrealisering.

Det er dyktige medarbeidere i Halden kommune som deler kunnskap med andre, men det er fortsatt et potensiale i å benytte interne lærekrefter til kompetanseheving i organisasjonen.

Et åpent og konstruktivt samarbeid mellom arbeidsgiver, tillitsvalgte og vernetjenesten er avgjørende i arbeidet med å oppnå økonomisk handlingsrom og gode tjenester. Dette må følges opp ved å legge til rette for både formelle og uformelle møteplasser.

Det jobbes målrettet for å øke nærværet. Det akkumulerte fraværet var per september 2017 på 8,4 %. Halden kommune har gjennom 2017 deltatt i KS sitt NED-Prosjekt knyttet til nærværarbeid. Gjennom tett oppfølging på individnivå, bruk av nye verktøy som dialogduker for å sette fokus på nærvær i avdelinger, og i kombinasjon med mestringsorientert ledelse, skal IS-avtalens mål innfris. Fraværet i 2017 har i de siste mnd. vært lavere enn de siste årene, og arbeidet i dette programmet, samt den tette oppfølgingen sammen med arbeidslivssentret som har vært gjort, fortsetter i 2018.

Arbeidspresset er stort og det er viktig å ha oppmerksomhet på arbeidsmiljøet, spesielt innenfor områder som vil kunne bli berørt av omstilling.

Kommunens samfunnsplan

Kommunen er gjennom plan- og bygningsloven pålagt å ha en kommuneplan som består av både en samfunnsdel og en arealdel. Halden kommune vedtok i 2010 kommuneplanens samfunnsdel. Samfunnsdelen legger føringer for arealdelen. Kommuneplanens samfunnsdel er under rullering og vil være ferdig til behandling tidlig i budsjettåret. Arbeidet ledes av en politisk styringsgruppe.

Planstrategien for perioden 2016 – 2019 legger opp til at kommuneplanens arealdel skal rulleres fortløpende etter at samfunnsdelen foreligger. Arbeidet med arealdelen starter opp tidlig 2018 og en tar sikte på at sluttbehandlingen skjer ved årsskiftet 2018/19.

Begge planprosessene gjøres i egen organisasjon med innkjøp av tjenester som organisasjonen ikke selv besitter.

Kommunens planstrategi legger opp til at Helse- og omsorgsplan og Klima- og energiplan skulle rulleres i 2017. I tillegg skulle det startes arbeid med utarbeidelse av Oppvekstplan samt Nærings- og sysselsettingsplan i 2017. Dette er nye planer. Oppvekstplanen og Helse og omsorgsplanen er påbegynt og ventes ferdigstilt i løpet av 2018, Klima- og energiplanen og Nærings- og sysselsettingsplanen vil bli påbegynt i 2018 med sikte på ferdigstilling i løpet av budsjettåret.

Planprosessene for alle disse planene vil bli gjennomført som fullstendige kommuneplanprosesser. Rådmannen ønsker å gjennomføre planprosessene i egen regi med deltakelse fra alle kommunalområder med bred innbyggermedvirkning og involvering. Barn og unges medvirkning i planprosessene vil bli vektlagt.

Strategisk nærings- og eiendomsutvikling

Næringsutvikling i Halden er basert på «Utviklingsanalyse for Halden», «Ekstraordinær næringsinnsats i Halden - Nyskapings- og utviklingsplan 2017 – 2022», «Strategisk

Næringsplan 2015 – 2020», «Folkehelseprofilen for Halden» og et utstrakt samarbeid med ulike nettverk.

Avdeling for samfunnsutvikling har en helhetlig tilnærming til næringsutvikling. Folkehelseprofilen for Halden peker på flere utfordringer blant unge, bl.a. mange barn som vokser opp i fattige husholdninger, frafall i videregående skole, en økende andel unge på sosialhjelp og en høy andel uføre mellom 18 – 45 år. Halden kommune viderefører arbeidet med å inkludere barn og unge i næringsutviklingen, først og fremst gjennom systematisk arbeid med Ungt Entreprenørskap i alle barne- og ungdomsskolene, men også med å tilrettelegge for samarbeid mellom skoler og næringslivet (som f.eks. via Ungt Entreprenørskap, Kunnskap i Sentrum, Drivhuset Østfold, prosjektoppgaver, bachelor- og masteroppgaver).

Halden kommune har vært bidragsyter i utarbeidelsen av Strategisk Næringsplan 2015-2020 i samarbeid med Halden Næringsråd. I denne planen har kommunen selv satt seg følgende mål:

1. Være et godt og tydelig vertskap for næringslivet
2. Halden kommune – den etableringsvennlige kommunen
3. Videreføre støtte til NCE og være en spennende og krevende bidragsyter
4. Halden kommune skal være den mest innovative kommunen i Norge.

Halden Næringsråd består av representanter for de fleste næringene i byen og gir kommunen en bred kontaktflate mot ulike bransjer i Halden. Ut over dette samarbeider kommunen med bl.a. Østfold Fylkeskommune, Regionalpark Haldenkanalen, Haldenvassdragets Kanalselskap, Visit Østfold og ulike interregionale prosjekt i forbindelse med næringsutvikling. Den brede kontaktflaten gjør kommunen i stand til å fange opp enkeltbedrifter og prosjekter og forsøke å tilrettelegge og bistå med å knytte kontakter, søke økonomiske støtte og annen bistand.

Oppstarts bedrifter blir henvist til Etablererservice, Næringshagen Østfold, Grunder cafeer, Drivhuset, Innovasjon Norge eller Smart Innovation Norway.

I utviklingsanalysen blir det blant annet pekt på at Halden får en netto tilflytting hvert år, men sysselsettingsprosenten går nedover. Halden har en stor netto utpendling, fortrinnsvis til Nedre Glomma.

Det er store krav til omstilling i arbeidslivet. Halden har en lang industrihistorie, og ca. 18% av de yrkesaktive jobber innen industrien. Denne bransjen opplever en økende grad av digitalisering og automatisering, som igjen gir avskalling av arbeidsplasser med lav formell kompetanse til fordel for nye arbeidsplasser som krever en høy grad av formell kompetanse. Det vil være viktig med videre- og etterutdanning i samarbeid med høyskolen i Østfold. Halden kommunen har initiert et nettverk for kompetansetilflytting som skal ha fokus på å rekruttere og beholde kunnskaps-tilflyttere til eksisterende næringsliv, samt å koordinere aktiviteter og informasjon om bo, oppvekst og fritidstilbud for tilflyttere. Videre er det en målsetting at de som studerer i Halden blir boende i Halden etter endt studietid.

I Nyskappings- og utviklingsplan 2017 – 2022 har Halden kommune vedtatt å styrke følgende innsatsområder:

1. Energi og digital innovasjon
2. Arrangement
3. Knoppskyting i eksisterende virksomheter
4. Andre gode prosjekt

Det er et sterkt miljø innen energi og digital innovasjon med NCE, IFE, HIØ, Nexans, Norske Skog med flere. Kommunen har et nært og godt samarbeid med aktørene. Halden har opparbeidet en sterk posisjon som arrangements by og samarbeider tett med bl.a. Halden Turist, Visit Østfold, Fredriksten festning og de største arrangørene for å skape næringsutvikling rundt arrangementene. Kommunen har forenklet søknadsprosedyren for arrangører og holder regelmessige frokostmøter for arrangører og besøksnæring. Det jobbes med å lage en plattform for næringsutvikling basert på arrangement/kultur.

I tråd med sentrumsplanen og nasjonale føringer vil det innebære strategier om fortetting og økt kvalitet i sentrumsnære boområder. Det blir viktig i fremtidig planarbeid å vurdere nye utbyggingsområder til boligutbygging, også i et langt perspektiv. Kommuneplanens arealdel rulleres i 2018 og det vil igjen være viktig å formåls regulere eiendom til bolig og næring, innenfor rammene av et stramt arealregnskap.

Helhetlig styring

Helhetlig styring ble, i Halden kommune, introdusert som begrep i 2013 og er en betegnelse på de ulike elementene som inngår i det totale styringsgrunnlaget for kommunen.

Element	Utarbeidelse/gjennomføring/vedtak
Årshjul	Utarbeidet i 2015
Reglement for politiske organer og delegering i Halden kommune	Vedtatt i kommunestyret 15.10.15
Nytt administrativt delegeringsreglement	Vedtatt i august 2015
Samsvar myndighet/ansvar – justering av organisasjonen	2014 - 2017
Budsjett og økonomiplan med styringsindikatorer	Justeringer/endringer vurderes ved utarbeiding av nye budsjetter
Brukerundersøkelser	Gjennomføres etter egen plan
Medarbeiderundersøkelser	Gjennomføres annethvert år (neste gang i 2018)
Rådmannens internkontroll/avviksrapportering	Risk Manager tatt i bruk som dokumenthåndteringssystem. Elektronisk avviksmelding er innført.
Vedtaksoppfølging	Tertialrapportene

Lederutvikling	Eget program i 2013-2015. Fulgt opp i egenregi i 2016-2017. Nytt program iverksettes i 2018.
Ny overordnet arbeidsgiverstrategi	Vedtatt i kommunestyret 03.09.15
Lederavtaler	Innføres f.o.m. 01.01.18 for rådmannens ledergruppe og enhetsledere.
Eierstrategi	Vedtatt i kommunestyret 18.06.15
Kommunikasjonsstrategi	Vedtatt i 2014
Nye etiske retningslinjer for ansatte	Vedtatt i kommunestyret 08.09.16

Det arbeides kontinuerlig med de ulike områdene. I 2016 er etiske retningslinjer blitt ferdigstilt og implementert. Videre forventes det også å slutføre arbeidet med kommunikasjonsstrategi.

Elementer i det helhetlige styringssystemet følges opp jevnlig med blant annet fokus på bruker- og medarbeiderundersøkelser. Årshjulet er også et element som følges opp kontinuerlig.

Gjennom 2016 og 2017 har det blitt arbeidet løpende med innføringen av RiskManager, et elektroniske system som bl.a. inneholder dokumentstyring, risikovurdering, avvikshåndtering, analyse og rapportering i forhold til dette. Innføringen har tatt lengre tid enn først antatt. Imidlertid er nå alle ansatte tilknyttet systemet., og fokuset fremover vil være melding av avvik, lukking av avvik og innlegging av dokumenter innenfor styring og kvalitet.

Rådmannen har tidligere pekt på viktigheten av avviksmeldinger samt vurdering og behandling av disse, i forhold til å ha kontroll på at tjenesteproduksjonen skjer i tråd med lover og regler. Det er spesielt viktig også ut i fra at kommunen har mindre administrative ressurser enn sammenlignbare kommuner. En god internkontroll styrker kommunens omdømme og legitimitet gjennom å sikre at utviklingen skjer i tråd med vedtatte mål. Et godt system for styring og kontroll er også viktig for å sikre etterlevelse av lover og regler, utøvelse av riktig tjenestekvalitet og forebygge uønskede hendelser. Helhetlig styring og målstyring skal bidra til bedre og tydeligere beslutningsgrunnlag for folkevalgte organer.

Målstyring er en del av kommunens helhetlige styring og skal bidra til å prioritere, fremme fokus og interesse for hvilke resultater som oppnås i de ulike kommunalavdelingene. Målstyring er en naturlig del av ledernes oppfølging. For å opprettholde og utvikle ledernes kompetanse er videreføring av lederutviklingen et viktig virkemiddel.

Den første utgaven av målekartet ble innført i forbindelse med budsjettet for 2014. Det skal også i 2018 rapporteres på oppnådde resultater i forbindelse med tertialrapporteringen.

Tabellen i kapittel for styringsindikatorer viser samlet oversikt over kommunens styringsindikatorer i 2017.

Folkehelse

Kommunene er gjennom Lov om folkehelse (folkehelseloven) med forskrift pålagt å ha oversikt over innbyggernes helsetilstand.

Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Halden utarbeidet den første helseoversikten i 2013, og versjon nr. 2 i 2015. Denne blir rullert årlig.

Universell tilnærming

Det er godt dokumentert at universelle tiltak mot hele eller store deler av befolkningen, uavhengig av risiko er mer effektive enn individrettede tiltak. Grunnen til dette er at befolkningsrettede tiltak når et stort antall mennesker med middels risiko, og fordi det i denne gruppen totalt sett oppstår flere sykdomstilfeller enn i gruppen med høy risiko. Befolkningsrettede tiltak tar sikte på «små endringer hos de mange» slik at hele befolkningen flyttes i retning av lavere risiko.

Satsingsområder

Halden har utfordringer på levekårssiden på lik linje med Østfold for øvrig. For å bedre disse vil det i tråd med planprogrammet for samfunnsplanen fokuseres på disse områdene:

A) Utdanning/oppvekst.

- Resultatforbedring og gjennomføring av det 13årige utdanningsløpet er viktig i et folkehelseperspektiv. Haldens program for at alle skolene skal bli godkjent som helsefremmende fortsetter i 2018.

B) Økt omstilling i arbeidslivet og økt antall arbeidsplasser.

- Arbeid er en grunnpilar for å kunne skaffe seg inntekt å leve for.

C) Byen det er godt å bo i - levekår og mangfold.

- Et trygt lokalsamfunn og gode omgivelser bidrar til god helse. Muligheter til å leve et aktivt og sosialt liv.
- Frisk befolkning. I folkehelseprofilen kommer det tydelig frem at det er behov for å fokusere på å dette. Livsstilssykdommer er et område det skal jobbes med.

D) Infrastruktur.

- Tilrettelegging av infrastruktur slik at det er mulig å stimulere til at innbyggerne velger å gå eller sykle i stedet for å kjøre bil.

En rekke faktorer påvirker helsa direkte eller indirekte. Dette innebærer at kommunen må bruke alle sine virksomheter/enheter til å fremme helse og forebygge «uhelse». Det er ikke én sektor alene som har ansvar. Alt fra kultur, utdanning, bolig, vann, samferdsel og areal- og byutvikling til næringsliv og arbeid har stor betydning for befolkningens helse. Vi må tenke helse når vi utformer politikk og tiltak i alle disse sektorene, både i plan- og tjenestearbeid.

En god barndom varer livet ut. På den andre siden vil barn som vokser opp i utsatte familier møter flere og større belastninger som øker risiko for psykisk og fysisk sykdom. Tidlig innsats er gjennomgående perspektiv på alle områder. Tidlig innsats innebærer å forebygge framfor å reparere. Det er bedre samfunnsøkonomi å bygge barn enn å reparere voksne.

Trygt lokalsamfunn

Kommunen er medlem av skadeforebyggende forum, og skal i 2018 fortsatt fokusere på disse tre områdene.

- Fallforebygging
- Brannforebygging
- Trafikksikkerhet.

Rådmannen vil i perioden følge opp kommunestyrets vedtak om at all saksbehandling, alle vedtak som fattes og kommunens planer skal bidra til å forbedre folkehelseprofilen for Halden. Saksfremlegg skal ha en egen vurdering av forhold som kan påvirke folkehelsen. Rådmannen vil rette fokuset mot det systematiske folkehelsearbeidet som skal inngå i alt vi gjør.

Styringsindikatorer – samlet oversikt

Sentraladministrasjon	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	70 %	95 %
	Andel forsinkelse som skyldes tekniske feil eller politisk sekretariat	NY	0 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	94 %	95 %
	Redusere antall telefonhenvendelser med 5% per. tertial	NY	5 %
	Øke antall følgere på sosiale medier med 300 pr. tertial	NY	300 stk
Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	100 %	100 %

NAV	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere / brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	73%	70%
Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	50%	50%
Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	36%	40%
Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	485	490
	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 30 år pr mnd	180	180

	Antall under 30 år som er langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	60	60
	Antall KVP-deltakere	20	25
	Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	50%	55%
U&O	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Barnehage	Andel barn i private og kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp	2,0 %	2,0 %
	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99%	100 %
	Andel barn 1-5 år i b.hage	Ny	93%
	Andel barn pr årsverk	Ny	6,5
	Foresattes tilfredshet med barnehagetilbudet	5,1	5,0
Grunnskole	Andel elever i grunnskolen med spesialundervisning	8 %	6,5 %
	Mobbing i skolen 7.trinn (skalapoeng, 1-5, der 1 betyr ingen mobbing)	1	1
	Mobbing i skolen 10.trinn (skalapoeng, 1-5, der 1 betyr ingen mobbing)	1	1
	Andel elever som har lært å lese før de går ut av 2. trinn.	Ny	93,5*)
	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98 %	99 %
Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	87 %	90 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	100 %	95 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.	97 %	80 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.	99 %	95 %
	Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	71 %	90 %
Barnevern	Andel undersøkelser innenfor frist	100 %	100 %
	Andel barn med tiltaksplan	72 %	100 %

	Andel barn med omsorgsplan	98 %	100 %
	Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	100 %	100 %
	Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barnevernstjenesten	72 %	100 %
	Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk	Ny	17,0
Kultur & Idrett	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	38 091	120 000
Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	2 850	6 000
Kultursalen	Antall arrangement	50	80
Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	202	250
H&O	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Dimensjonering/ effektivitet Sykehjem	<i>Dimensjonering/ effektivitet</i>	95 %	100 %
Dimensjonering/ effektivitet Omsorgsboliger	<i>Dimensjonering/ effektivitet</i>	NY	95 %
Dimensjonering/ effektivitet Samlokaliserte boliger	<i>Dimensjonering/ effektivitet</i>	NY	98 %
Dimensjonering/ effektivitet Hjemmebaserte tjenester	ATA – tid (ansikt til ansikt)	56,30 %	55 %
Kompetanse Sykehjem	Antall høyskole / faglært	45/45	50/45 %
Kompetanse Omsorgsboliger	Antall høyskole / faglært	12/63	20/65 %
Kompetanse Samlokaliserte boliger	Antall høyskole / faglært	21/45	25/45 %
Kompetanse Hjemmebaserte tjenester	Antall høyskole / faglært	36/46	40/46 %
Kompetanse Koordinerende	Antall høyskole / faglært	NY	70/30 %
Kompetanse Kommunalavdeling Ink Båstadlund	Antall høyskole	NY	20 %
Kompetanse Rus - psykiatri	Antall årsverk psykiatrisk sykepleier	6	7
Sykefravær Halden helsehus		NY	8 %
Sykefravær Sykehjem		NY	9 %

Sykefravær Omsorgsboliger		NY	10 %
Sykefravær Samlokaliserte boliger		NY	10 %
Sykefravær Hjemmebaserte tjenester		NY	10 %
Sykefravær Koordinerende		NY	7 %
Sykefravær Kommunalavdeling inkl. Båstadlund		NY	9 %
Kvalitet Omsorgsbolig	Antall ernæringskartlagt i omsorgsbolig- i prosent av antall beboere gjennom året.	NY	90
Kvalitet Sykehjem	Antall ernæringskartlagt på sykehjem – langtid- i prosent av antall beboere gjennom året.	NY	90
Kvalitet Hjemmebaserte tjenester	Antall ernæringskartlagt av personer med vedtak om hjemmesykepleie.	NY	90
Kvalitet Samlokaliserte boliger	Antall ernæringskartlagt med vedtak for bistand fra samlokalisert bolig	NY	90
Kvalitet Sykehjem/Halden helsehus	Legemiddelgjennomgang siste 12 måneder – institusjon langtid	NY	90
Kvalitet Sykehjem/ Halden helsehus	Etablert 4 måltider/døgn	NY	50
Kvalitet Omsorgsboliger	% av antall plasser institusjon	NY	50
Kvalitet Sykehjem/Halden helsehus	Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder – institusjon langtid.	NY	70
Kvalitet Samlokaliserte boliger	Vurdert av lege siste 12 mnd	NY	80
Kvalitet Samlokaliserte boliger	Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder for personer i samlokalisert bolig	NY	90
Kvalitet Sykehjem / Halden helsehus	Etablert 4 måltider/døgn	NY	50
Kvalitet Omsorgsboliger	% av antall plasser institusjon	NY	50
Kvalitet Omsorgsboliger / Hjemmebaserte tjenester	Antall vedtak om dagaktivitet til demente som ikke bor på institusjon	NY	30
Kvalitet Omsorgsboliger / Hjemmebaserte tjenester	Antall vedtak om dagaktivitet til eldre over 80 år som ikke bor på institusjon	NY	20
Kvalitet Hjemmebaserte tjenester	Andel vedtak om hjemmetjenester som er iverksatt innen 15 dager	NY	9
Kvalitet Koordinerende	Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om støttekontakt er fattet til tjeneste er mottatt.	NY	6 uker
Kvalitet Sykehjem	Tid med fysioterapeut på sykehjem	NY	0,55
Kvalitet Hjemmebaserte tjenester	Antall trygghetsalarmer	292	300

Teknisk	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11000 m3/d) Avvik fra idealproduksjon = > 100	140 %	100 %
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	95 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
Avløp	Andel tilkn. etter utsending av henstilling/pålegg /år	50 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
	Prosentavvik rensset avløpsvann i forhold til idealavløpvmengde 11 000 m3/døgn pr 1.t.	85 %	100 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	92%	90 %
Bof-rensing	Oksygenforbrukende kapasitet i avløpsvann	89%	70%
Kof-rensing	Oksygenforbrukende kapasitet i avløpsvann	84%	75%
VVA-anlegg	Ingen arbeidsulykker egne anlegg	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	83 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere innen 6 mnd)	1,9 mnd	< 3 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager sendt FM pr 2. tert.	0 %	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	78 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	89 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	97 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	95 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	81 %	85 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	63%	90 %

Brann	Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekter etter standardkrav DSB pr 2.tertial	38 %	100 %

Fellesinntekter

	Budsjett	Pr. sept 17 Prognose	Budsjett (endr)	Regnskap
Fellesinntekter	2018	2017	2017	2016
Rammetilskudd	-909 101	-896 262	-895 262	-846 004
Skatt inntekt/ formue	-717 317	-684 051	-685 051	-694 774
Kompensasjonstilskudd	-4 716	-6 900	-6 900	-7 016
		-		
Sum statstilskudd	-1 631 134	-1 587 213	-1 587 213	-1 547 795
Eiendomsskatt - verk og bruk	-37 000	-37 350	-37 000	-36 758
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-63 600	-64 150	-63 600	-41 352
Sum eiendomsskatt	-100 600	-101 500	-100 600	-78 111
Renter løpende lån	54 543	53 000	56 500	37 252
Renter driftskonto	3 000	4 500	5 500	2 155
Renter formidlingslån	6 750	5 500	6 100	5 176
Bankomkostninger	250	-	250	0
Avdrag lån	71 800	62 271	62 271	56 835
Sum finansutgifter	136 343	125 271	130 621	101 418
Renter - bankinnskudd og fond	-	-	-	-245
Renter - utlån	-6 000	-4 000	-6 000	-4 000
Utbytte fra selskaper	-	2 533	-	-685
Sum finansinntekter	-6 000	-1 467	-6 000	-4 929
Motpost avskrivninger	-	-	-	-
Andre inntekter	-	-	-	-34
Sum motpost avskrivninger/ andre inntekter	-	-	-	-34
Inndekning av tidligere års merforbruk	45 000	35 000	35 000	20 000
Avsetning til/ bruk av bundne fond	-	-	-	17
Avsetning til/ bruk av disposisjonsfond	22 000	24 533	22 000	3 000
Sum disposisjoner	67 000	59 533	57 000	23 017
Sum fellesinntekter	-1 534 391	-1 505 376	-1 506 192	-1 506 434

Tall i tusen kr

Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskudd og skatteinntekter er justert ned til nivået som regjeringen har anslått i forbindelse med fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett for 2018. Veksten på landsbasis til kommunene er beregnet å gi om lag 3,6 mrd kroner i tilføringer. Av dette er følgende prioriteringer lagt til grunn i statsbudsjettet.

Demografiske kostnader.	- 2,20 mrd
Økte pensjonskostnader	- 0,35 mrd
Opptrappingsplan rusfeltet	- 0,30 mrd
Tidlig innsats barnehage og skole	- 0,20 mrd
Forebyggende tiltak barn/unge	- 0,20 mrd
Til styrking av tjenestene	0,40 mrd

Økningen av innslagspunktet for ressurskrevende brukere med 50.000,- utover deflator er ikke hensyntatt i statsbudsjettets beregning av veksten i de frie inntektene. Tar man hensyn til dette er det ikke noe igjen til generell styrking av tjenestene.

Oversikten over er beregnet på landsbasis og gir kun ett uttrykk for gjennomsnittskommunen som da teoretisk kan videreføre dagens driftsnivå og samtidig innfri føringene gitt i statsbudsjettet.

For Halden kommune derimot ser dette regnestykket ganske annerledes ut. For det første er Halden kommune trukket 7 mkr i innbyggertilskudd sfa en lavere befolkningsvekst enn gjennomsnittet i landet. Dette kan for så vidt henføres til en lavere demografisk vekst, og sånn sett kunne møtes med en tilsvarende reduksjon i kommunens driftsrammer. Utfordringen med en slik tilnærming er likevel å klare å ta ut effekter av en så pass generell tilnærming som lavere vekst i antall innbyggere enn i landet generelt. Videre er Halden kommune trukket i utgiftsutjevningens alderskriterier med om lag 9 mkr. Dette er i hovedsak relatert til en nedgang i antall barn 2-5 år (-65 barn) og antall barn i alderen 6-15 år (-18 barn).

En nedgang i antall barn i barnehagen er isolert sett enklere å plassere i kommunens driftsrammer. En telling av barn i kommunale og private barnehager har gjort det mulig å imøtekomme deler av dette trekket som reduksjon i rammen til barnehagene (inkl. tilskudd til private barnehager), mens en reduksjon på 18 elever i Halden-skolen er det tilnærmet umulig å ta ut effekt av, innenfor dagens regelverk, og den fleksibilitet som gis her.

Videre har Halden kommune blitt trukket på kriteriene «dødelighet» og «oppnopningsindeksen» med til sammen 4 mkr. Disse to siste kriteriene er såkalte levekårsvariabler hvor ett trekk i disse indikerer at levekårsvariablene i Halden kommune er bedret sammenlignet med siste år. Igjen er dette målt mot landet generelt, og det er svært vanskelig å ta ut effekt av dette i kommunalavdelingenes rammer.

Oppsummert gir en økning i realveksten på 3,6 mrd kun 8,5 mkr til Halden kommune (og 22,9 mkr i lønns- og prisvekst) tilsammen 31,4 mkr – en økning på 1,9 % fra 2017. Tilføringen på 8,5 mkr skal da dekke Halden kommunes andel av prioriteringene gitt i

statsbudsjettet. Den reelle veksten tar hele dette beløpet, og det er ikke noe igjen til styrkingene gitt i statsbudsjettet.

Samtidig ser vi viktigheten av å være en organisasjon i konstant endring for om mulig finne handlingsrom for å kunne innfri noen av satsingene. Dette er satsinger som er viktige med tanke på forebyggende arbeid som ellers kan medføre uheldige kostnadsøkninger frem i tid.

Eiendomsskatt

Rådmannen foreslår å holde eiendomsskatten på 5,75 o/oo også i 2018. Det er beregnet at en videreføring økningen på 2 o/oo fra 2017 vil utgjøre om lag 22 mill. kr. i 2018. Som i 2017 foreslår rådmannen å sette av hele denne økningen til fond for nedbetaling av det akkumulerte underskuddet. Det betyr at andelen av eiendomsskatt som tilføres driftsbudsjettet vil være stabilt i hele perioden, og videreføres på samme nivå som den har vært de to siste årene – ca. 79 mill. kr.

Finansposter

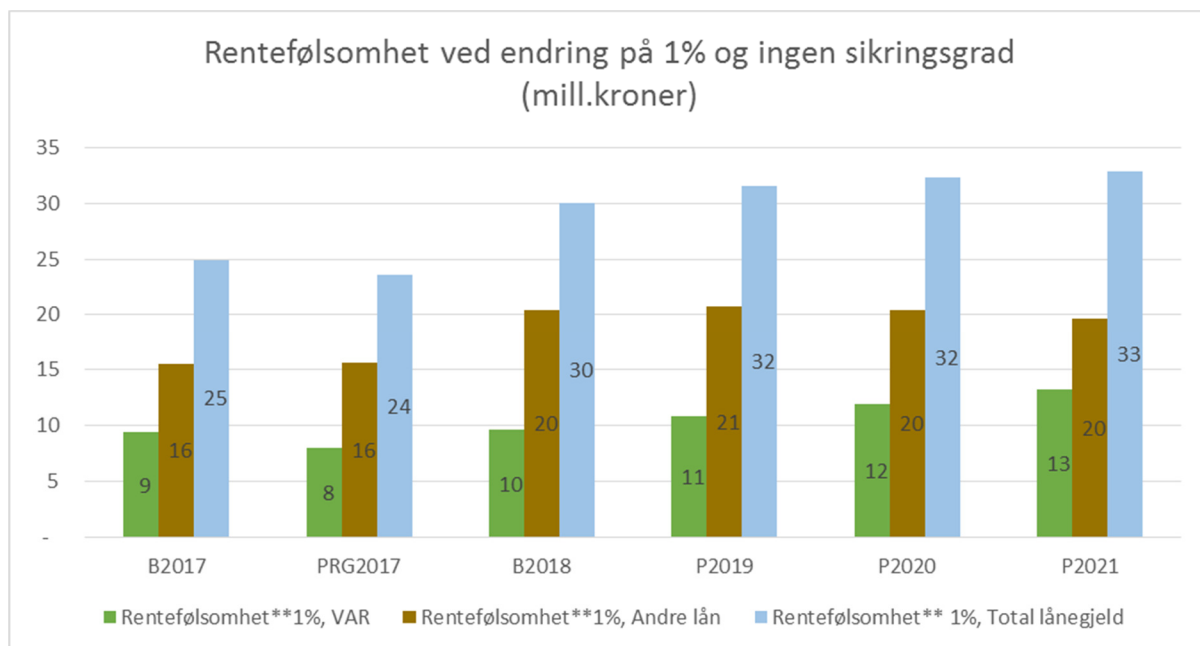
Det er beregnet lave rentekostnader i 2018. Gjennomsnittlig rente er beregnet å være 2,9 % og inkluderer fastrenter, swaprenter og flytende renter. Økningen i de budsjetterte rentekostnadene henger sammen med de låneopptak rådmannen foreslår i budsjettet. Avdrag er beregnet ut i fra minimumsmodellen i budsjett 2018. Rådmannen er klar over at det i høringsutkastet til ny kommunelov foreslås å fjerne den såkalte «regnearkmodellen», og at «forenklet metode» skal være den eneste tillatte metoden for beregning av minimumsavdrag. Dette vil først kunne få virkning fra 01.01.2020, men rådmannen vil vurdere en gradvis innføring av denne modellen i forbindelse med økonomiplanarbeidet 2019 – 2022. Foreløpige beregninger viser at dette kan beløpe seg til om lag 20 mill. kr. årlig fra og med 2020.

Startlånsordningen videreføres på nivå 40 mill.kroner i 2018. For 2018 er det budsjettert med 6 mill.kr renteinntekter og 6,7 mill.kr renteutgifter for startlån.

Også her kan det forekomme variasjoner i rentekostnadene som følge av bruk av sikringsinstrumenter.

Rentefølsomheten på 1 % endring vil kunne medføre økte rentekostnader på 16 mill.kr på låneforpliktelser uten VAR og startlån gitt at porteføljen ikke har noen rentesikringer. Per september 2018 er andelen av gjeldsportefølje med bundet rente mer enn et år frem i tid på 48,2%. Gjennomsnittlig rentebindingstid for porteføljen er 3,5 år. Dagens portefølje har en moderat sikringsgrad, noe som innebærer at risikoen for en økt rentekostnad i nærmeste fremtid er mindre sammenlignet med portefølje med lavere sikringsgrad. Rådmannen vil også i 2018 gjøre vurderinger av rentesikringer innenfor handlingsrommet i finansreglementet. På grunn av stor usikkerhet rundt fremtidig realvekst vil rådmannen i 2018 vurdere å fremlegge forslag til nytt finansreglement mtp. reglementets begrensninger knyttet til sikringsgrad.

På dagens portefølje pr. 2. tertial 2017, vil rentefølsomheten på en endring på 1% utgjøre 3 mill.kr.

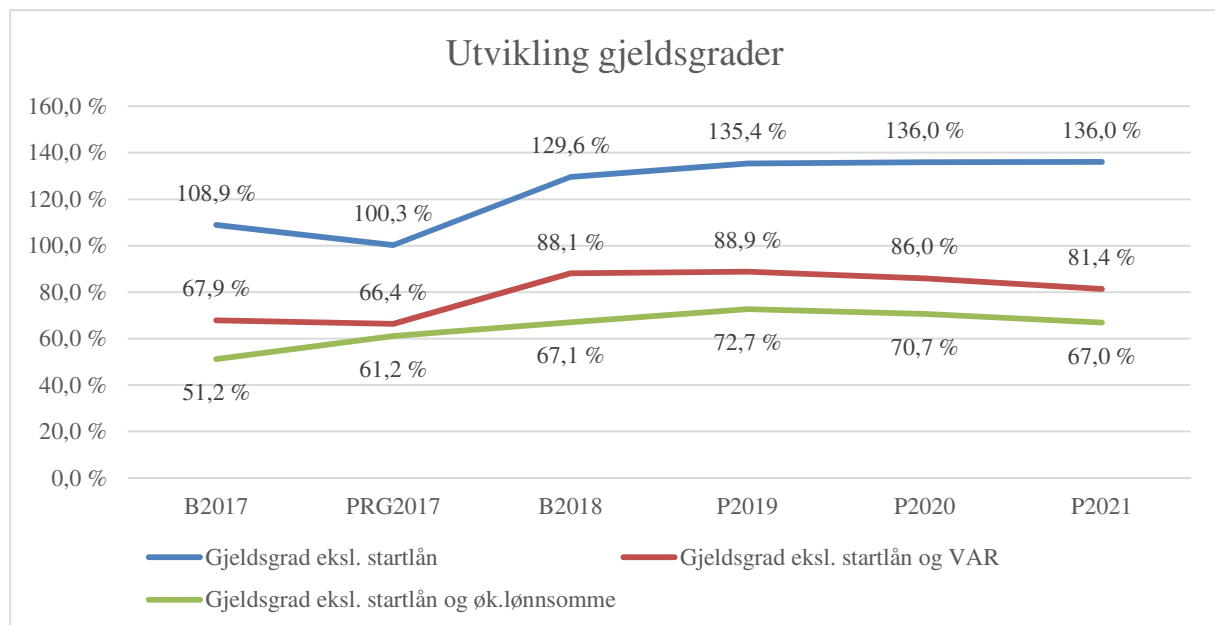

Rentefølsomhet 1%, mill kr	B2017	PRG2017	B2018	P2019	P2020	P2021
Rentefølsomhet* dagens portefølje		3				
Lånegjeld VAR lån	939	798	963	1 086	1 187	1 319
Rentefølsomhet**1%, VAR	9	8	10	11	12	13
Lånegjeld ekskl. startlån og VAR	1 555	1 560	2 040	2 074	2 040	1 964
Rentefølsomhet**1%, Andre lån	16	16	20	21	20	20
Total lånegjeld ekskl. startlån	2 494	2 357	3 002	3 160	3 226	3 283
Rentefølsomhet** 1%, Total lånegjeld	25	24	30	32	32	33

*Rentefølsomhet gitt 48% sikring, slik det ligger pr. 2.tertial 2017

**Rentefølsomhet gitt ingen rentesikringer av porteføljen

Gjennomføringen av investeringsplanen vil gi kommunen en høy gjeldsgrad, men rådmannen mener at i den økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i har vi ikke råd til å la være. Det som er viktig å ha fokus på er at gjelda knyttet til øvrige investeringer (som ikke er å anse som selvbetalende eller totalt sett lønnsomme) ikke øker i nevneverdig grad. Gjeldsgraden for investeringer som ikke er selvfinansierende eller økonomisk lønnsomme vil være 67,1 % for 2018. Totalgjeldsgrad inkludert selvfinansierende og økonomisk lønnsomme vil være 129,6 %.

Gjeldsgrader	B2017	PRG2017	B2018	P2019	P2020	P2021
Gjeldsgrad ekskl. startlån	108,9 %	100,3 %	129,6 %	135,4 %	136,0 %	136,0 %
Gjeldsgrad ekskl. startlån og VAR	67,9 %	66,4 %	88,1 %	88,9 %	86,0 %	81,4 %
Gjeldsgrad ekskl. startlån og øk.lønnsomme	51,2 %	61,2 %	67,1 %	72,7 %	70,7 %	67,0 %
Driftsinntekter	2 290	2 350	2 316	2 333	2 373	2 414

Utvikling gjeld	B2017	PRG2017	B2018	P2019	P2020	P2021
Total lånegjeld ekskl. startlån	2 494	2 357	3 002	3 160	3 226	3 283
-herav VAR	939	798	963	1 086	1 187	1 319
-herav bedriftsøkonomiske	384	122	486	377	363	348
Total lånegjeld ekskl. startlån, VAR og øk.lønnsomme	967	1 430	867	870	824	747
Driftsinntekter	2 290	2 350	2 316	2 333	2 373	2 414

Det er ikke lagt inn utbytte fra Østfold energi i budsjett 2018. Selskapet innførte ny utbyttestrategi fra 2015 som garanterer et minimumsutbytte med en mulighet til å avvike fra dette om utbytte vil påvirke selskapet negativt. I 2017 fikk vi 2,2 mill. kr i utbytte, noe som ble tatt inn i prognosen og økonomirapporten per september, og vedtatt avsatt til fond. Rådmannen legger forsiktighetsprinsippet til grunn og velger å sette budsjettert utbytte i 2018 til 0,-

Rådmannen vil i forbindelse med kommunestyremøte i desember legge frem en sak med forslag til rutiner og innhold i rapporteringen til politiske organer i 2018.

Sentraladministrasjon

Organisering

Sentraladministrasjon inneholder ulike stabsfunksjoner som betjener alle kommunalavdelinger og enheter i Halden kommune.

Sentraladministrasjon er delt inn i følgende underområder:

- Rådmann
- Politisk – inkluderer ordfører, politiske råd og utvalg, kontrollutvalg og revisjon
- Politisk sekretariat
- Kommunikasjon og service
- Juridisk
- Personal og organisasjon – inkluderer lærlinger
- Økonomi inkluderer kemner og sentralkjøkken
- IT og post/arkiv
- Avdeling for Samfunnsutvikling

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Sentraladministrasjon	109 687	115 587	87 926
<i>Tall i tusen nok</i>			

Av endringen i driftsrammen til sentraladministrasjon på totalt - 5,9 mill.kr fra budsjett 2017 til budsjett 2018 utgjør den tekniske flyttingen av tiltaket 120/180 funksjonen, justeringer på pensjon, fordeling av tidligere ufordelt pott på sykepengerefusjon, overføring av midler til og overføring av husleie til Teknisk.

Mål og hovedoppgaver

Rådmann m/stabsfunksjoner og politisk aktivitet

Rådmannens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

Rådmannen og rådmannens ledergruppe (RLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til politisk behandling, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner, tilrettelegge for lokal samfunnsutvikling, samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

De ulike fagområdene som i dag rapporterer til rådmannen har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet og legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt å ivareta kontakten mot myndighetene vedrørende forhold som berører kommunen som helhet.

Stabsfunksjonene personal og organisasjon, økonomi og samfunnsutvikling har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelingene og enhetene bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. En av hovedoppgavene er å utvikle

systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressursene disponeres effektivt. Stabsfunksjonene skal gjennom gode systemer sørge for å ivareta rettsikkerhet, likebehandling og effektivitet i forvaltningen.

Avdelingene for økonomi, personal og samfunnsutvikling har en rådgivingsfunksjon ovenfor de andre kommunalavdelingene.

Avdeling for samfunnsutvikling har oppgaver i forhold til utviklingen av Halden som samfunn. Inkludert i dette ligger den helhetlige samfunnsplanleggingen som en paraply, hvor strategiske eiendomsvurderinger, arealdisponeringer, næringsarbeid og folkehelse ligger inkludert. Gjennom sin kompetanse og erfaring skal avdelingen bidra til å utvikle Halden som en enda mer attraktiv bosteds- og næringslivskommune.

Stabsfunksjonene har også flere løpende driftsoppgaver som for eksempel føring av regnskap, skatteoppkreverfunksjon, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, lønnsforhandlinger, oppfølging av lærlingeordningen og utarbeidelse av planer på ulikt nivå.

HMS/Sykefravær

Rådmannen holder fast ved målsetningen om et sykefravær på 5 % fravær og 95 % nærvær i stab.

Kommunen har et godt system for oppfølging av sykemeldte, og ledere på alle nivåer oppdateres jevnlig innenfor feltet nærvær og oppfølging. HMS-avdelingen jobber aktivt ut mot enkeltansatte, ledere og arbeidsteder som har særlige utfordringer knyttet til sykefravær/arbeidsmiljøet

Forebyggende tiltak har høy prioritet, og HMS-prisen deles ut for åttende gang i 2018.

Nysatsing innenfor inkluderende arbeidsliv

Rådmannen har som en konkretisering av den overordnede arbeidsgiverstrategien vedtatt i 2015 satt nysatsing av nærværarbeidet på agendaen. Dette arbeidet vil bli videreført og er koblet sammen med et nytt prosjekt i regi av KS og NAV som startet høsten 2016 «NED med fraværet». Halden kommune deltar sammen med 26 andre bykommuner. Prosjektet har fokus på helse og omsorg og barnehager der fraværet er størst innenfor kommunal sektor. Halden kommune er en av åtte casekommuner i følgeforskningen av prosjektet.

Interne IA-ressurspersoner som besøker ledernettsverk på tvers av sektorer har vært et bra tiltak som vurderes videreført. Det gir erfaringsutveksling på tvers i organisasjonen og bedre forståelse av de ulike utfordringene som finnes i ulike kommunalavdelinger.

Forebyggende tiltak

- Gratis treningstilbud 2 dager/uke på treningssenter
- Aktiv på dagtid kort
- Tur-O-kart
- Fortsette med nakke/skulder skole til grupper av ansatte
- Fysioterapivurdering
- Psykolog/støttesamtaler

Styringsindikatorer

Sentraladministrasjon	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	70 %	95 %
	Andel forsinkelse som skyldes tekniske feil eller politisk sekretariat	NY	0 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	94 %	95 %
	Redusere antall telefonhenvendelser med 5% per. tertial	NY	5 %
	Øke antall følgere på sosiale medier med 300 pr. tertial	NY	300 stk
Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	100 %	100 %

Fellesfunksjoner

Organisering

Fellesfunksjoner inneholder blant annet AFP ordninger, forsikringer og konto til formannskapetets disposisjon. Således er all aktivitet under fellesfunksjoner noe som går på tvers av alle kommunalavdelinger.

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Fellesfunksjoner	217	-834	58 261
<i>Tall i tusen nok</i>			

Hensikten med området fellesfunksjoner er å samle hovedtyngden av sektorovergripende poster som ikke med enkelhet kan eller bør fordeles ut på kommunalområdene. AFP-ordningen er en slik ordning, det samme er gruppelivs-/ulykkesforsikringer, OU-fond, KS-kontingent, og ikke minst regnskapsmessige avskrivninger. Sektorovergripende forhold som i svært liten grad kan påvirkes av kommunens drift, og således hadde vært statiske poster i enhetenes budsjetter dersom de hadde blitt fordelt med fordelingsnøkler. For driftsåret 2018 er det lagt inn økninger til AFP-kostnader, KS-kontingent og forsikringspremie.

Området følges opp og rapporteres på av rådmannen.

NAV Halden

Visjon

NAV Halden gir mennesker muligheter.

Verdier

*NAV Halden er tydelig i møte med bruker
Vi skal være Til stede og løsningsdyktig
Vi skal møte våre brukere og medarbeidere med
Åpenhet, Tillit, Respekt og Redelighet*

Partnerskap

Partnerskapet er NAV kontorets øverste ledelse og består av NAV-direktør, rådmann i Halden kommune og NAV-leder. NAV kontoret driftes med både kommunalt og statlige ansatte. NAV-leder er kommunalt ansatt, og kontoret forholder seg til partnerskapsavtalen mellom stat og kommune. I tillegg er det kommunale og statlige styringssystemer og budsjett som er gjeldende. Partnerskapet skal bidra til at det jobbes mot et helhetlig NAV og et myndig NAV-kontor. En ledelsesfilosofi som er basert på forpliktelse og langsiktig endring gjennom kontinuerlig forbedrings arbeid.

Det er inngått avtale mellom fylkeskommunen og Halden kommune v/NAV- kontoret om en sosialfaglig rådgiver/nav-veileder i videregående skole. Dette som et bidrag for å forhindre at elever dropper ut av videregående skole. I tillegg har NAV-Halden to statlig ansatte NAV-veiledere i hhv Halden og Eidsberg fengsel..

Organisering

Enheten er under utvikling gjennom en KF (kontinuerlig forbedrings prosess). Enheten er nå organisert i 4 avdelinger med maks 15 ansatte i hver avdeling, samt stab. Avdelingsledere har det daglige drifts og resultatansvar for hver sin avdeling.

Det er tatt en beslutning på å øke ledertettheten med en ekstraavdeling og leder. Prosjekt «Raskere bosetting» og stab er direkte plassert under NAV-leder. NAV-Halden har, som tidligere nevnt, en veileder ansatt ved Halden Fengsel. Det er en samarbeidsavtale mellom kriminalomsorgen og Arbeids- og velferdsetaten.

De fire avdelingene har avdelingsledere som har det daglige ansvaret for hver sin avdeling. Høst 2016 ble det etablert et KF prosjekt(kontinuerlig forbedringsprosjekt), dette forbedringsarbeidet med fokus på LEAN, fortsetter i 2018. Hele enheten er involvert i disse endringsprosesser som har til hensikt å finne smartere måter å jobbe på. Det er engasjert prosessdriver og organisasjonsutvikler som hver bidrar med 20 %. Utgifter til KF dekkes av statlig del i NAV. Staben som er knyttet til NAV-leder, skal arbeide med overgripende arbeidsoppgaver. De har spesialkompetanse på området HR og økonomi.

Organisasjonsmodellen ved NAV Halden har fokus på helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Enheten har som mål «Arbeid først» i alle ledd.

I tillegg til Sosiale tjenester i NAV, er også bosetting av flyktninger en viktig oppgave som er tillagt NAV- Halden. Antall bosettinger har avtatt og det er foreløpig ikke kjent hvor mange bosettinger som skal finne sted i 2018. Dersom kommunen blir anmodet om bosettinger for 2018, blir det fremlagt sak for kommunestyre senhøst 2017. Prosjekt «Raskere bosetting» er innvilget prosjektmidler fra fylkesmannen til prosjektleder også for 2018. I tillegg er det nå tre programveiledere som arbeider kartlegging, bosetting og ikke minst fokus på utdanning og jobb. Dette prosjektet skal bidra til økt kvalitet i bosetting og introduksjonsprogram, og styrke mangfolds arbeidet i kommunen.

NAV Halden har to styringslinjer. Oppdraget og organisasjonsmodellen er tilpasset overordnet mål og disponeringsbrev fra staten, økonomiplan for kommunen og føringer fra Fylkesmannen.

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
NAV	57 556	57 349	57 295
<i>Tall i tusen nok</i>			

Mål og hovedoppgaver

- Flere i arbeid
- Bedre brukermøter
- Et myndig og løsningsdyktig NAV-kontor
- Økt kompetanse for de ansatte
- Mulighet for meningsfull aktivitet for mennesker med spesielle behov
- Mulighet for inntektssikring i henhold til rettigheter etablert i lovgivningen
- Tydeligere arbeidsretting av NAV-kontoret

Bekjempelse av fattigdom

NAV-Halden skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Både kommunal og statlig styringslinje ved NAV Halden skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Arbeid er både et sentralt mål og tiltak mot fattigdom

- Å gi de som kan mulighet til å komme i arbeid
- Å gi barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg
- Å bedre levekårene for de vanskeligst stilte

Både Mål- og Disponeringsbrevet og Nasjonale mål og hovedprioriteringer, legger føringer for hva NAV Halden skal ha fokus på i 2018.

Kanalstrategi

Brukerne henvender seg til NAV på forskjellige måter: personlig, telefonisk, skriftlig eller digitalt. I sum er det om lag 127 millioner brukerhenvendelser til NAV i året på landsbasis. En stor del av henvendelsene utløses av relativt enkle og ytelsesrelaterte spørsmål, som for eksempel gjelder søknadsskjema, status i sak eller informasjon om rettigheter og plikter. Dette gjenspeiles også i bruken av NAV-kontoret, der flertallet av henvendelsene er ad hoc, og ofte handler om ytelser. Tiden det tar å besvare disse henvendelsene går på bekostning av det planlagte oppfølgingsarbeidet, der bruker har dialog med sin veileder om jobb. Derfor er det svært viktig for NAV-Halden å få kanalisert hvor det er mulig å effektivisere. Denne endringen har skjedd ved at det er færre som er innom ved ad hoc henvendelser. Det vil si bistand til å finne fram på NAV-digitalt. Gevinstrealiseringen brukes også i 2018 mer individuell oppfølging

Kontinuerlig forbedring (KF)

Litt bedre hver dag! Et utviklingsprogram som vil ha stort fokus videre inn i 2018. Kontinuerlig forbedring dreier seg om å skape en endringskultur der alle medarbeidere aktivt fremmer ideer og tanker om hvordan ting kan gjøres bedre for bruker. Kulturen preges av trygghet, ambisjoner, vilje til å dele kunnskap, åpenhet for at ting kan forbedres og at medarbeiderne har muligheter og verktøy til å gjennomføre løpende forbedringer. Både statlige og kommunalt ansatte involveres i forbedringsprosesser. Proddressdrivere og ledergruppen skal sikre at alle ansatte er med.

PULS

Ledelsesprogram for utvikling og samhandling

Lederne ved NAV-Halden skal også i 2018 delta i ledelsesprogram for utvikling og samhandling (PULS) i NAV. PULS skal bidra til at lederne i NAV dreier organisasjonen i ønsket retning og kan omsette mål og strategier til hensiktsmessige handlinger og resultater i egen enhet. Dette er uavhengig av statlige og kommunale oppgaver.

De skal:

Stimulere til nytekning og kunnskapsdeling både horisontalt og vertikalt i organisasjonen

Være kultur byggende og forsterke opplevelsen av å være Et NAV til det beste for brukeren

Gi lederne kraft til å dreie NAV i ønsket retning

Program for utvikling av ledelse og samhandling i NAV, PULS, omfatter alle personal lederne i NAV, inkludert kommunalt ansatte ledere i NAV-kontor.

Markedsarbeid

Det er 2 markeds konsulenter som har i hovedoppgave å være kontaktpersoner og pådrivere i markedsarbeidet. Alle ansatte skal være bevisste på verdien av kontakten med næringslivet i Halden.

Det er en forventning om at vi skal ha:

- Et velfungerende arbeidsmarked
- Flere i arbeid og aktivitet
- Rekruttere og hindre utstøting
- Tilpasset service ut fra arbeidsgivers behov
- Færre brukere på passive ytelser

Markedsarbeid og samhandling med arbeidslivet er en kjerneoppgave for NAV Halden. God kontakt med virksomheter/bedrifter er helt nødvendig dersom vi skal lykkes med å få flere i arbeid og aktivitet, samt redusere og forebygge sykefravær og utstøtning fra arbeidslivet. Markeds- og arbeidslivskunnskap benyttes som grunnlag for etatens planlegging av tiltak og tjenester som skal lette brukeres overgang til arbeid, forebygge sykefravær, hindre utstøtning eller dekke virksomheters behov for å rekruttere ny arbeidskraft, herunder tiltak som gjennomføres i samarbeid med bedrifter/virksomheter.

Viktige områder 2018

Gjennom følgende arbeid og prosjekter, vil NAV Halden bidra til å bekjempe fattigdom og gi mennesker muligheter:

Prosjektet Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier fortsetter ut 2018. Enheten er tildelt prosjektmidler til 1,5 stilling også i 2018.

Forskningsprosjektet vil foregå i perioden 2016 - 2018. Målet for prosjektet er å forhindre sosial arv, og forebygge at barn i familier med lav inntekt forblir fattige på grunn av manglende utdanning, arbeidsmuligheter og manglende sosial integrering. Den kortsiktige målsettingen er å utvikle og prøve ut en oppfølgingsmodell som kan gi bedre resultater av innsatsen for familiene i målgruppen.

Målet for arbeidet med familiene er

- at foreldrene blir i stand til å forsørge barna og seg selv gjennom arbeid/inntekt
- å sikre en stabil og tilfredsstillende bosituasjon for familien
- å bidra til at foreldrene kan håndtere egen økonomi
- å øke barnas deltagelse og sosiale inkludering gjennom deltagelse i barnehage, skole, SFO og fritidsaktiviteter

Andre tiltak:

- Fokus på arbeid og aktivitet i alt vi gjør
- «Arbeid først», aktivitet fremfor passive ytelser. Et samarbeidsprosjekt mellom NAV-Halden og HAV (Halden, Arbeid og Vekst) hvor personer rekrutteres fra NAV Halden.
- Boligoppfølger ansatt ved NAV Halden, samarbeid med øvrig boligteam i Halden kommune.
- Prosjekt «Raskere bosetting», et prosjekt som har til hensikt å øke kvaliteten i bosettingsarbeidet med flyktninger.
- Kirkens bymisjon satser i Halden. Arbeidsavklaring og diverse tiltak for brukerne ved NAV Halden. Skattkammeret er et godt tilbud til utlån av fritidsutstyr..
- Frivillig forvaltning av privat økonomi.
- Kvalifiseringsprogrammet som skal bidra til avklaring mot arbeid eller annen inntektssikring
- Lavinntekstprosjekt et samarbeid hvor NAV-Halden i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet deltar i et prosjekt for helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier.
- Prosjekt «Raskere bosetting».
- Frivillig arbeid gjennom frivilligkoordinator
- Rett ytelse
- NED-prosjektet, samarbeid mellom NAV-kommune om å redusere sykefraværet i kommunen.
- Jobbspesialister og metodeveileder etableres i 2017

Status tiltak Økonomiplan 2018-2021

Tiltak:	Vedtatte tiltak:	Økonomisk konsekvens drift 2018 – i mill.kr:	Investering 2018 – i mill. kr:
Arbeid først	Iverksatt	-0,25	0
Jobbspesialister	Iverksettes oktober 17	-0,25	0
Rett ytelse	Iverksatt	-0,25	0
Helhetlig arbeid med lavinntektsfamilier	Iverksatt	-0,25	0
Sum tiltak NAV		-1,0	0

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2017	Mål 2018
Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere / brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	73%	70%
Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	50%	50%
Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	36%	40%
Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	485	490
	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 30 år pr mnd	180	180
	Antall under 30 år som er langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	60	60
	Antall KVP-deltakere	20	25
	Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	50%	55%

Kommentarer til styringsindikatorene

For å nå resultatkravene for 2018-2021 satt i målekortet som er NAV sitt styringssystem, jobbes det systematisk og målrettet for å finne smarte måter å jobbe på. Både kommunale og statlige midler brukes for å få flere brukere i aktivitet fremfor passive ytelser. Målet er å bli litt bedre hver dag.

Situasjonen på arbeidsmarkedet gjør at utviklingen følges tett, og det skal sikres nødvendig bistand til både arbeidssøkere og arbeidsgivere.

Disse indikatorene skal følges opp hver måned og justeres dersom avvik. Dersom ikke ønsket effekt er oppnådd, settes det i verk nye tiltak.

Undervisning, oppvekst og kultur

Overordnet

Kommunalavdelingens tjenester retter seg mot barn og unge i alderen 0-18 (23) år, voksne med opplæringsbehov etter fylte 18 år og tjenester/tiltak innen kultur. Kommunalavdelingen har ansvar for å påse at barn og unge bosatt i kommunen sikres likeverdige tilbud.

Fokus for arbeidet er tidlig og helhetlig innsats og oppmerksomheten er rettet mot å ivareta et godt oppvekstmiljø for barn og unge i Halden kommune. Arbeid med oppvekstplan er påbegynt og forventet ferdigstilt høsten 2018.

Administrasjonen i kommunalavdelingen består av kommunalsjef og en faglig stab på fem medarbeidere. Stabsmedarbeiderne arbeider i team til kommunalsjefen og er medansvarlige for det overordnede strategi- og analysearbeid for kommunalavdelingen. Stabsmedarbeiderne er ansvarlig for å utrede saker til administrativ og politisk behandling etter prinsippet om fullført saksbehandling og skal bidra til å sikre at politikere gis best mulig grunnlag for å utforme gode strategier og mål for fagområdet. Staben skal bidra til at det skjer en positiv utvikling innen fagområdet og skal veilede/bistå enhetslederne slik at de kan fullføre eget arbeid.

Kommunalavdelingen rapporterer på to områder:

- undervisning og oppvekst
- kultur og idrett

Status tiltak etter økonomiplan 2018

Vedtatte tiltak	Status	Økonomisk effekt i 2018 (i mill. kr) - drift
Ny skole på Idd	Under arbeid. Forskjøvet oppstart ny skole, med skolestart i uke 41	-1,0
Barnevern, endring fra omsorg til forebyggende arbeid	Innarbeidet i rammen for 2018 for barnevernstjenesten	-0,2
Redusert tilbud tospråklig undervisning	Under arbeid. Virkning fra 1.8.2018.	-0,75
Generell innsparing – Felles grunnskole og barnehage	Innarbeidet i rammen for 2018 for felles grunnskoletjenester	-1,125

Pågående prosesser og nye tiltak

Tiltak/prosess	Status	Økonomisk effekt i 2018 (i mill. kr) - drift
HMS	Pågående prosess	-0,4
Elever som får opplæring i andre kommuner	Pågående prosess	-0,9

Overføring av Skole- og miljøsenderet (SMS) til Risum ungdomsskole	Iverksatt	-0,3
Halden kommunale kompetansesenter (HKK) – introduksjonsopplæringen	Pågående prosess. Virkning fra 1.8.2018.	-0,7
Spesialpedagogiske tiltak for førskolebarn	Pågående prosess. Virkning fra 1.8.2018.	-1,4

Pågående prosesser

HMS

Grunnet overtallighet har kommunen et årsverk lønnet på et omstillingsområde som heter HMS. Det er satt i gang tiltak for en ansatt som er lønnet på dette området i dag. Prosessen forventes slutført våren 2018, og at dette gir forventet innsparing på 0,4 mill.kr fra 1.8.2018.

Den pågående prosessen estimeres til en effekt på -0,4 mill.kr for 2018.

Elever som får opplæring i andre kommuner

Halden kommune refunderer utgifter for elever i grunnskolen som er plassert av barnevernet i andre kommuner. Årlige utgifter til dette i årene 2015-17 ligger på mellom 8,1 og 10 mill. kr. Mange av barn/unge som er plassert har utfordringer i skolehverdagen. PPT i bostedskommunen har ansvar for utrede behovet, og Halden kommune lager vedtak i tråd med anbefalinger. Økt oppfølging og bevissthet på undervisningen som ytes av andre sett opp mot vedtak og refusjon vil gi reduserte kostnader til andre kommuner.

Tiltaket krever at det opprettes et nytt årsverk i 50 %, med en pedagog med erfaring fra skole/PPT, som både gjennomgår sakkyndig rapport, deltar i ansvarsgrupper på skolen i samarbeid med barnevernet for å øke fokus på tilpasset opplæring og/eller gruppeundervisning fremfor individuelle tiltak, iverksetter vedtak og følger opp refusjonsansvaret.

Effekten av tiltaket vil tidligst være fra skoleåret 2018/2019. I 2018 forventes en innsparing på 1,3 mill. kr, fratrullet 400 000 kroner (0,5 årsverk), totalt 0,9 mill. kr.

Den pågående prosessen estimeres til en effekt på -0,9 mill. kr for 2018.

Overføring av Skole- og miljøsenderet (SMS) til Risum ungdomsskole

Skole og miljøsenderet er overført til Risum ungdomsskole. Det er fattet beslutning om at SMS-tiltaket videreføres. Ut fra elevgruppen er det ikke aktuelt med miljørettede aktiviteter etter skoletid. Konsekvensen er reduksjon på 0,5 årsverk fra januar 2018.

Den pågående prosessen estimeres til en effekt på -0,3 mill. kr for 2018.

Halden kommunale kompetansesenter (HKK) – introduksjonsopplæringen

I følge foreløpige signaler synes det at Halden kommune vil motta færre flyktninger i 2018, noe som vil berøre undervisningskapasiteten på området og statlig integreringstilskudd vil reduseres

tilsvarende. Det er også forventet en nedgang i antall personer i introduksjonsopplæringen i inneværende skoleår, pga. fullført opplæring. Reduksjon av antall fast ansatte gjelder fra skoleåret 2018/2019. I budsjettet er det allerede tatt høyde for reduksjon av to årsverk fra august 2018 grunnet naturlig fratreddelse. Øvrig reduksjon sees med 5/12 virkning. Tiltaket vil berøre allerede fast ansatte i enheten og føre til overtallighet eller naturlig fratreddelse av stilling.

Den pågående prosessen estimeres til en effekt på -0,7 mill. kr for 2018.

Nytt tiltak

Spesialpedagogiske tiltak for førskolebarn

I henhold til barnehageloven § 19 har barn under opplæringspliktig alder rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Formålet med spesialpedagogisk hjelp er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter.

Etter henvisning fra foreldre/barnehage foretar PPT sakkyndig utredning i forhold til barn i førskolealder med særskilte behov jf. Barnehageloven § 19 c. PPT er pålagt å komme med lovpålagt sakkyndig vurdering av tiltak som vil gavne barnets utvikling. Vedtak om spesialpedagogisk hjelp fattes i tråd med sakkyndig tilrådning og gjøres gjeldende for barnehageåret – Barnehageloven § 19 a. Vedtakene som fattes er enkeltvedtak og kan påklages til Fylkesmannen.

I tillegg til spesialpedagogisk hjelp, kan barn med nedsatt funksjonsevne ha behov for støttepedagog/assistent utover det allmennpedagogiske tilbud, jf. Barnehageloven § 19 g. På lik linje som med spesialpedagogisk hjelp, skal det fattes enkeltvedtak etter Forvaltningsloven og Fylkesmannen er klageinstans.

Inneværende barnehageår mottar 34 barn spesialpedagogisk hjelp. Tolv av barna er skolebarn fra høsten 2018/2019 og tiltaket avsluttes da. Dette berører 4,25 årsverk. Erfaringsmessig vil det være nye barn som har behov for tilrettelagte tilbud gjeldende fra nytt skoleår. Antall årsverk reduseres i samsvar med avsluttede vedtak.

I forhold til innvilgelse av støttepedagog/assistent har endringer i barnehageloven gitt kommunen anledning til å vurdere tiltakene annerledes. Tidligere skulle barnets behov sees isolert fra barnehagens organisering, nå skal barnets totaltilbud vurderes. Dette har ført til at kommunen har avslått hjelp som det tidligere har vært praksis på å gi, foreldre har påklaget vedtaket og sakene er sendt til Fylkesmannen for endelig avgjørelse.

I spesialpedagogisk team er det ansatt to språkveiledere som bl.a. kartlegger minoritetsspråklige barns språkkunnskaper. Språkveilederne iverksetter ulike tiltak ved de forskjellige barnehagene for å øke og bedre barns norskkunnskaper, og gir veiledning til grunnbemanningen for å videreføre igangsatte tiltak. Mottatte statlige midler samsvarer ikke med ressurser som benyttes.

Reduksjon av antall fast ansatte gjelder fra barnehageåret 2018/2019. Tiltaket vil berøre allerede fast ansatte i kommunalavdelingen og føre til overtallighet eller naturlig fratreddelse av

stilling. I forhold til spesialpedagogisk team kan det være realistisk å redusere bemanningen med inntil to årsverk fra august 2018, dvs. med 5/12 virkning i 2018.

Ressurser til støttepedagoger/assistent reduseres med inntil to årsverk, med halvårsvirkning i 2018 og helårsvirkning fra 2019.

Tiltaket estimeres til en effekt på -1,4 mill. kr for 2018.

Område undervisning og oppvekst

Organisering

<i>Enhet/ tjenester</i>	<i>Oppgaver</i>
Kommunale barnehager	- Bergknatten - Bjørklund - Karrestad - Stangeløkka - Brekkerød - Isebakke
Grunnskole	Barneskoler: - Tistedal - Berg - Folkvang - Gimle - Hjortsberg - Låby - Os - Prestebakke - Idd Ungdomsskoler: - Risum - Rødsberg - Strupe
Familiens hus	- Barneverntjenesten - Botilbud for enslige mindreårige asylsøkere - Helsesøstertjenesten - Skolehelsetjenesten - Spesialpedagogisk team barnehage - Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PPT)
Halden kommunale kompetansesenter (HKK)	
Stab	- Kommunalsjef

	- Fem stabsmedarbeidere
--	-------------------------

I tillegg har kommunalavdelingen som barnehagemyndighet ansvar for samordning, tilsyn og veiledning av for tiden 33 private barnehager og 6 kommunale barnehager. Kommunen er i tillegg forpliktet til å fatte vedtak mht tildeling av driftstilskudd jfr. forskrift om likeverdig behandling, behandle og godkjenne årsmeldinger og årsregnskap til ikke kommunale barnehager. Vedtak om spesialpedagogisk hjelp og særskilt tilrettelegging for barn i førskolealder jf. barnehageloven § 19, fattes av kommunalsjef. Det samme gjøres med hensyn til vedtak om redusert oppholdsbetaling og vedtak om gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringer. De private barnehagene mottar refusjon fra kommunen for utgifter knyttet til redusert foreldrebetaling og søskenmoderasjon. Statlig tilskudd til endret refusjonsordning er gitt direkte i rammen og er ikke øremerket.

Mål og hovedoppgaver

Området har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Tidlig, helhetlig og samordnet tjenestetilbud er vesentlig for å bidra til en god oppvekst.

Helsesøstertjenesten gir god oppfølging fra før barnet er født og gjennom hele oppveksten. Foreldreveiledning og oppfølging av den enkelte barn gis stort fokus. Forsterket helsestasjon er et viktig supplement og bidrar til å sette kommende foreldre i en god posisjon til å mestre nye omsorgsoppgaver.

Det legges vekt på tidlig innsats og gode overganger fra barnehage til skole og mellom de ulike skoleslagene. Fokus på organisering, læringsmiljø, klasseledelse og tilpasset opplæring skal bidra til økt trivsel, bedre læringsresultater og redusert behov for spesialundervisning i skolen. Skolen skal legge til rette for at elevene avslutter grunnskolen med godt læringsutbytte og gode grunnleggende ferdigheter slik at de mestrer overgangen til videregående skole og senere arbeidsliv. Bruk av digitalt utstyr i barnehager og skoler er et satsningsområde. For skoleåret 2017/2018 er alle elever i 1. klasse gitt tilgang til ipad, elever i 4., 5. og 8. klasse har fått pc'er som skal følge elevene i hele utdanningsløpet på grunnskolen. Satsingen videreføres i 2018 og 2019.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er kommunens rådgivende og sakkyndige instans i spørsmål som omhandler barn, ungdom og voksne med behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning i barnehage, skole og voksenopplæring. PPT skal hjelpe barnehagen og skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringen blir bedre tilrettelagt for elever med særskilte behov. Systemarbeid og arbeid med elevens læringsmiljø gis stor oppmerksomhet.

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. I tillegg skal barnevernet bidra til at barn og unge får trygge oppvekstkår. Ansvar og arbeidsoppgavene er regulert i barnevernloven med forskrifter, og barnet skal fortrinnsvis få hjelp i familien/nettverket.

Drift i enhetene baseres på gjeldende lov- og avtaleverk.

Område Familiens Hus; Forebygging, svangerskaps-, helsestasjons- og skolehelsetjeneste

Helsesøstertjenesten skal sikre at kommunens befolkning har et tilbud som fremmer fysisk, psykisk og sosial helse, samt forebygger sykdom og skade. Tjenestetilbudet er fastsatt i retningslinjer og veileder. Helsesøstertjenesten organiserer tjenesten slik at de med behov for ekstra oppfølging får dette. Helsestasjonen, forsterket helsestasjon, inklusive Åpen barnehage er lavterskeltiltak som gir bistand til barn og familier med ekstra utfordringer. Gjennom å avdekke mangler knyttet til barnets grunnleggende omsorgsbehov tidlig, og sette inn tiltak, reduseres behov for tynge kostnadskrevenne tiltak på sikt. Det er et stort press på skolehelsetjenesten. Barn og unge tar selv kontakt med helsesøster for samtale og råd. Digitalisering av tjenesten kan avhjelpe noe, men ikke erstatte behovet for et personlig møte.

Ungdommens helsestasjon legger stor vekt på å fange opp ungdommer med behov for prevensjonsveiledning, for å hindre uønskede svangerskap og abort. Helsestasjonen gir også prevensjonsveiledning og tilbyr gratis prevensjon til kvinner som misbruker rus eller som har det vanskelig på andre måter.

Jordmortjenesten i Halden er sårbar, med en relativ lav bemanning i forhold til folketallet. I følge vedtatte retningslinjer har gravide anledning til selv å velge om de ønsker oppfølging av jordmor eller lege i svangerskapet, videre er det presisert en oppfølging med hjemmebesøk av jordmor 1-3 dager etter fødsel. Jordmødrenes kontakt med kommende mødre gir god mulighet til å fange opp de med behov for ekstra støtte og hjelp før barnet er født, og aktuelle tjenester kan kobles på og gi hjelp så tidlig som mulig før alvorlig skjevutvikling.

Staten har i de senere år lagt inn midler til styrking av helsestasjon og skolehelsetjenesten. Midler til kommuner gis etter søknad og som følge av økt satsning på bemanning. Følgende tabell viser at Halden kommune ligger under nasjonal norm mht. bemanning.

	Ant. årsverk	Ant. ca. Barn oppfølging	Oppfølging/pr. årsverk	Nasjonal norm
Spedbarnskontroll 0-5 år	4,9	330 ny-fødsler	67 Nyfødte/år	65 Nyfødte/år
Barneskoler	4,2	2450	583	290
Ungdomsskoler	1,6	1100	688	550

Økt fokus på helsefremmende og forebyggende arbeid er et viktig satsningsområde, og vil bidra til raskere og mer helhetlig hjelp. Det ble i budsjettet for 2017 lagt inn økning av ett årsverk i enheten, noe som medførte at Halden kommune mottok statlige midler i 2017. Midlene er benyttet til økt jordmortjeneste og skolehelsetjeneste. Tiltaket videreføres i 2018.

Prioriteringer – helsesøstertjenesten

- Sikre tilstrekkelig kapasitet til å utøve oppgaver i tråd med statlige retningslinjer.
- Opprettholde og videreutvikle helsefremmende og forebyggende arbeid.

Område Familiens hus; Barneverntjenesten og tiltak i og utenfor familien

Antall bekymringsmeldinger til barneverntjenesten har vært stabilt i første halvår 2017. Det har vært en økning av henlagte meldinger og nedgang i nye undersøkelser. Fristoversittelser i undersøkelsessakene har økt fra 24 % i 2016 til 28 % i 2017. Fra august 2017 er alle stillingene i barnevernet besatt og arbeid med å ferdigstille undersøkelser er gitt prioritet. Akutte plasseringer har hatt en markant nedgang i 2017. I første halvår 2016 var det totalt 17 akutt plasseringer mot tre plasseringer i første halvår 2017. Noe av årsaken er relatert til økt fokus på veiledning i hjemmet fra barneverntjenesten og økt fokus på forebyggende og helhetlige tiltak tidlig.

Barnevernstjenesten viser i sin halvårsrapport at antall barn på hjelpetiltak og antall barn som er plassert utenfor hjemmet er ganske stabilt, og at den enkeltes tiltaks- og/eller omsorgsplan ivaretas. Utfordringer er i all hovedsak rettet mot oppfølging av barn som Halden kommune har tilsynsansvar for.

Tjenesten mottar øremerkede midler fra staten til 4,5 stillinger som en del av den nasjonale satsingen på kommunalt barnevern. Dette videreføres i 2018. I tillegg har barneverntjenesten fått tilført to kommunale årsverk i 2017.

Regjeringen foreslår å øke kommunenes frie inntekter i statsbudsjettet for 2018, blant annet med begrunnelse i økt satsing på forebyggende tiltak for barn, unge og familier. Dette blant annet for å ruste kommunene for et større ansvar på barnevernsområdet ifm. barnevernreformen. Av hensyn til det samlede budsjettopplegget for Halden kommune, vil imidlertid en ytterligere satsing på forebyggende tiltak måtte skje gjennom prioriteringer innenfor nåværende rammer, noe som vil være krevende. Det foregår imidlertid kontinuerlig forbedring av arbeidsprosesser som frigjør tid som kan nyttes i så henseende, blant annet digitalt barnevern, og Skypemøter/-konferanser.

Egenandel for kommunen har de siste årene vært jevnt økende, det antas at dette også vil bli noe forhøyet i 2018, og slikt sett utfordre rammene ytterligere.

Satsene for 2017 er:

Barneverninstitusjoner/ Senter for foreldre og barn med full forpleining	68 740
Fosterhjem/statlige beredskaps- og familiehjem	32 370
Multisystemisk terapi (MST) / funksjonell familieterapi (FTT)	16 185

Refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak knyttet til enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger er vedtatt avviklet. Ordningen ble fra 1. januar 2017 lagt om til en ordning med fast tilskudd. Som følge av dette er det vedtatt at kommunene skal betale ordinær egenandel for opphold i institusjon for bosatte enslige, mindreårige flyktninger.

IMDI har formidlet til Halden kommune at behovet for å bosette enslige mindreårige er synkende. I dag er fire ungdommer bosatt i bofelleskapet for enslige mindreårige, og én planlegger utflytting i nær fremtid. Det er påbegynt et arbeid med å se på organisering av tiltaket

fremover. Slik det i dag er organisert med få beboere, dekkes ikke de kommunale kostnadene av staten.

Prioriteringer – barneverntjenesten

- Opprettholde oppmerksomheten mot forebyggende endringstiltak.
- Gjennomføring av lovpålagt oppfølging for barn/unge plassert i fosterhjem i HK.
- Sikre lovpålagte oppgaver – overholde frister og ha planer for arbeidet.

Område Familiens Hus; Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Arbeidsoppgavene er hjemlet i opplæringsloven og i barnehageloven. PPT utreder enkeltbarns behov og gir råd og veiledning til foreldre, barnehage, skole og andre samarbeidspartnere og har ansvar for å utarbeide sakkyndig vurdering ved behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning. PPT bidrar i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for barn/elever med særlige behov i barnehage og skole. PPT deltar aktivt i læringsmiljøprosjektet i regi av Utdanningsdirektoratet sammen med Os og Idd skole.

Prioriteringer – PPT

- Økt fokus på systemrettet opplæring. Bidra til at enkeltprosjekter implementeres i Haldenskolen.
- Bidra til at skolene mestrer å snu oppmerksomheten fra individuelle tiltak til tilpasset opplæring for den enkelte i klassen.

Område: Barnehage

Barnehagens innhold er regulert og basert på «Rammeplan for barnehager», som er en forskrift til loven. Barnehagetilbudet i kommunen omfatter for tiden 39 kommunale og private barnehager. Arbeid med å utrede barnehagestrukturen ferdigstilles i 2017/2018.

I henhold til § 2 i Barnehageloven, er barnehagene forpliktet til å gi barn et godt pedagogisk tilbud tilpasset deres funksjonsnivå, kjønn, etniske og kulturell bakgrunn. Barnehagene skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Videre er barnehagene forpliktet til å støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barns interesser, ferdigheter og kunnskaper.

De private og kommunale barnehagene har samarbeidet om en felles plattform for «Halden barnehagene» med felles verdisyn, et grunnleggende menneskesyn, holdninger og væremåte for ansatte, uten at dette går på bekostning av barnehagens egenart. Arbeidet har resultert i en felles visjon; Haldenbarnehagene – sammen om en god barndom.

Familiens hus har startet arbeidet med kollegatime, hvor ansatte i Haldenbarnehagene kan melde inn utfordringer som det ønskes en større faglig tilnærming til. Barnehageansatte vil i møte få veiledning av helsesøster, PPT og barnevern, for om mulig løse utfordringen i barnehage-hverdagen annerledes. Ved behov for navngitte avklaringer, drøftes dette kun med foresattes samtykke.

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det, uavhengig av om de går i barnehage. I tillegg skal kommunen sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmedes barrierer, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser. Formålet med spesialpedagogisk hjelp er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter. Spesialpedagogisk hjelp kan gis til barnet individuelt eller i gruppe og hjelpen skal også omfatte tilbud om foreldrerådgivning. PPT har ansvar for sakkyndig utredning og skal ta standpunkt til blant annet det særegne ved barnet, om barnet kan avhjelpes innenfor et ordinært tilbud og hvilken organisering som kan bidra til barnets utvikling. Spesialpedagogisk team har ansvar for utførelsen av tjenesten ift. vedtak som fattes. Arbeid med å evaluere er igangsatt.

Regjeringen sendte i juni 2017 på høring et forslag om å skjerpe kravet til pedagogisk bemanning (pedagognorm) og et minimumskrav til grunnbemanning i barnehagen (bemanningsnorm). Regjeringen tar sikte på at endringene skal tre i kraft 1. august 2018. Regjeringen foreslo i revidert nasjonalbudsjett å øke bevilgningene til flere barnehagelærere. I statsbudsjettet for 2018 videreføres denne satsingen med helårseffekt. Øremerkede midler fra staten er antakelig ikke tilstrekkelig for å fullfinansiere pedagognormen for den enkelte kommune. Kommunale barnehager i Halden har i dag stort sett en bemanning som tilsvarer mellom 6 og 6,5 barn per voksen.

Prioriteringer – barnehage

- Arbeidet med barnehagestruktur ferdigstilles.
- Tilpasse barnehagedrift i tråd med etterspørsel.
- Videreutvikle/systematisere arbeidet med spesialpedagogisk team.
- Kompetanseutvikling for sikre kvalitet i tilbudet, videreutdanning til barnehagelærere og øvrige tilsatte.

Område: Grunnskole

Grunnskolen i Halden kommune teller 3555 elever – fordelt på ni barneskoler og tre ungdomsskoler. Forslag til ny skolestruktur er sendt ut på høring og er planlagt fremlagt for kommunestyret for vedtak i årsskiftet 2017/2018.

Skolens virksomhet er i tillegg til lov og forskrift basert på gjeldende læreplan LK-06, Kunnskapsløftet. Lokalt i Halden er det vedtatt en Politisk plattform for barnehager og skoler, som angir mål og strategier for det faglige innholdet. Dette vil fremover være en del av kvalitets- og utviklingsrapporten for grunnskolen som behandles årlig av kommunestyret.

Satsningsområdene i Halden-skolen er lesing, regning, sosial kompetanse og digitale ferdigheter. Arbeidet innenfor disse områdene er basert på anerkjent forskning om hva som fremmer elevenes læring og utvikling. Skolene skal være lærende organisasjoner med vedvarende fokus på utvikling av praksis i klasserommet. Det forutsetter god organisering, tydelig og målrettet ledelse, og kompetente ansatte som trekker i samme retning. Elevenes læringsmiljø og de ansatte fagutviklingsmiljø gis stor oppmerksomhet.

Stortinget har vedtatt krav om at alle lærere i grunnskolen som underviser i matematikk, engelsk, norsk, samisk og norsk tegnspråk, skal ha fordypning i disse fagene. Innen 2025 skal kommunene ha nådd dette målet. Gjennom ordningen Kompetanse for kvalitet gir staten øremerkede midler til kommunene til videreutdanning av lærere. Det forutsettes at kommunen selv dekker 20-30 % av utgiftene. I kommunens budsjett er det avsatt noe midler til å dekke denne egenandelen, men antall deltagere vil være redusert fra inneværende år hvor 23 lærere gjennomfører videreutdanning.

Elevene på 6. trinn i Halden kommune får tilbud om leirskoleopphold. Tilbudet omfatter til sammen tre overnattinger og videreføres i regi av den enkelte skole. Fylkesmannen refunderer noe av kommunens utgifter etter søknad.

For nyankomne elever har Os og Rødsberg etablert mottaksklasser. Grunnleggende norskopplæring/språkveiledning gjennomføres deretter på nærskolen. En utredning om kommunens bruk av ressurser er igangsatt.

Skole- og miljøsentret er en alternativ skolearena som gir tilbud til elever med særskilte behov for tilpasning av skolehverdagen. Tilbudet er organisert under Risum ungdomsskole, men er fysisk plassert utenfor skolens område. Det er også behov for særskilt tilrettelegging for enkelte elever på barnetrinnet. Her er det påbegynt et arbeid med å etablere et ambulerende team som en prøveordning fra 1.1.2018.

Drift av skolefritidstilbudet (SFO) er organisert ved alle barneskolene og er en del av det helhetlige skoletilbudet der rektor er ansvarlig leder. SFO-tilbudet omfatter i dag om lag 711 barn. SFO er tilbud til alle elever i 1.- 4. klasse ved alle skoler, og i tillegg er det opprettet et særskilt tilbud for multihandikappede elever i 1.-7. klasse, som har sitt skoletilbud ved Tistedal skole.

Ved Strupe skole drives det en særskilt tilsynsordning for elever som har sitt skoletilbud ved forsterket ungdomsskole. Ordningen gis etter vedtak i helselovgivningen, og vedtak fattes av kommunalsjef for helse og omsorg.

Regjeringen foreslår å øke kommunenes frie inntekter i statsbudsjettet for 2018, blant annet med begrunnelse i økt satsing på tidlig innsats i skole og barnehage. Av hensyn til det samlede budsjettopplegget for Halden kommune, vil imidlertid en ytterligere satsing på tidlig innsats måtte skje gjennom prioriteringer innenfor nåværende rammer. Statlige midler som tidligere er gitt til tidlig innsats for 1.-4. trinn videreføres.

Prioriteringer – Haldenskolen

- Behandle kapasitetsutfordringer ved den enkelte skole.
- Systematisere arbeidet med tidlig innsats, 1.-4. klasse.
- Snu ressurstilgangen fra spesialundervisning til tilpasset opplæring – større oppmerksomhet på PPTs kompetanse/rolle.
- Iverksette ambulerende team for barnetrinnet innenfor ordinær ramme.
- Videreutvikle arbeidet med tospråklig fagopplæring og grunnleggende norskopplæring/ språkveiledere.

- Videreføre SFO-tilbudet innenfor vedtatte rammer.

Område: Voksenopplæring – Halden kommunale kompetansesenter (HKK)

Halden kommunale kompetansesenter (HKK) sine oppgaver er i hovedsak knyttet til opplæring av nyankomne innvandrere, jf. introduksjonsloven. HKK utfører også opplæring av voksne med rettigheter knyttet til grunnskoleopplæring og spesialpedagogiske tiltak.

Antall deltakere ved HKK har i 2017 vært økende, for 2018 antas dette å ha et mindre omfang. Mange av flyktingene som kommer har lav utdanningsbakgrunn og antall analfabeter er økende. Dette skaper et økt behov for grunnskoleopplæring og at deres norskopplæring har svært lav progresjon.

Prioriteringer – HKK

- Videreutvikle/systematisere opplæringen slik at det er samsvar mellom behov og tjeneste.
- Videreføre et fulltidsprogram i tråd med introduksjonsloven.
- Økt bruk av digitale lærebøker/elektronisk plattform.

Styringsindikatorer for området undervisning og oppvekst:

Område	Indikator	Status 2017	Mål 2018
Undervisning, oppvekst og kultur	Barnehage	Andel barn i private og kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp	2,0 %
		Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99 %
		Andel barn 1-5 år i b.hage	Ny
		Andel barn pr årsverk	Ny
		Foresattes tilfredshet med barnehagetilbudet	5,1
	Grunnskole	Andel elever i grunnskolen med spesialundervisning	8 %
		Mobbing i skolen 7.trinn (skalapoeng, 1-5, der 1 betyr ingen mobbing)	1
		Mobbing i skolen 10.trinn (skalapoeng, 1-5, der 1 betyr ingen mobbing)	1
		Andel elever som har lært å lese før de går ut av 2. trinn.	Ny
		Overgang fra grunnskole til videregående skole	98 %
Helsesøstertjenesten		Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	87 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	100 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.	97 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.	99 %
		Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	71 %
			90 %
Barnevern		Andel undersøkelser innenfor frist	100 %
		Andel barn med tiltaksplan	72 %
		Andel barn med omsorgsplan	98 %
		Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	100 %
		Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barnevernstjenesten	72 %
		Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk	Ny

*) Sees i sammenheng med andel elever med spesialundervisning.

Område: Kultur, idrett og mangfold

Organisering

Området kultur består av:

- Kulturadministrasjon med ansvar for oppfølging av lag, foreninger, kultur- og idrettsaktører og tilskuddsordninger
- Bibliotek
- Kulturskolen
- Ungdomsklubbene – Domino & Rockehuset
- Brygga kultursal
- Remmen svømmehall
- Frivillighetssentral
- Kirken

Mål og hovedoppgaver

Kulturplanen er forankret i Halden kommunes visjon: Halden – byen med de store opplevelsene. Kulturplanens visjon står sentralt i utformingen av Haldens kulturpolitikk og knyttes til følgende mål:

- Pådriver til samarbeid mellom næringsliv, frivillige og profesjonelle aktører.
- Etablering av samarbeids- og kompetansenettverk.
- Forutsigbare rammer for arrangements- og driftsstøtte.
- Styrking av kulturaktiviteter nord i sentrum.
- Utvikling av kulturkvartalet og kulturarenaer.
- Relokalisering av ungdomsklubben.
- Videreutvikle et kulturliv som avspeiler mangfoldet i befolkningen.
- Utvikle Halden til et tyngdepunkt for kulturnæringene.
- Styrking av frivillig kulturaktivitet.

Spesielt vektlegges:

- gjestfrihet og tilgjengelighet
- nyskaping og kvalitet

Gjestfrihet og tilgjengelighet innebærer et inkluderende kunst- og kulturtilbud som er tilgjengelig for alle. Dette betyr:

- Utvikling av kulturell infrastruktur og universell utforming.
- Publikumsbygging, stimulering av kulturelt mangfold og utvikling av Haldens identitet som kulturby.

Nyskaping og kvalitet innebærer at Halden kommune vil gi gode rammevilkår for nyskapende kunst- og kulturuttrykk. Dette betyr:

- Tilrettelegging av utviklings- og arbeidsmuligheter for profesjonelle kunstnere og

kulturarbeidere.

- Prioritering av midler til profesjonelle og innovative kunstprosjekter samt amatører.
- Halden som pådriver for utviklingen av kultur som drivkraft.

Kulturplanen gjelder for perioden 2015–2019 og er et styringsverktøy for Halden kommunes engasjement på kulturfeltet. Planen uttrykker Halden kommunes visjon, mål og innsatsområder for kultursektoren fram mot 2019. Planen skal være retningsgivende for det årlige handlings- og økonomiplanarbeidet, og er den *kulturelle grunnmuren* for strategier og planer innenfor kulturområdet.

Handlingsprogram 2018:

Halden kommune har en kulturtjeneste som skal initiere et godt aktivitetsnivå blant lokale kulturaktører, profesjonelle kulturaktører- og institusjoner, barn og unge, lag, foreninger og frivillige.

Kultur- og idrettsadministrasjon er lokalisert i tilknytning til kommunalsjefen og har 2,5 årsverk knyttet til tjenesten, enhetsleder, kulturkonsulent og 0,5 årsverk idrettskonsulent. I tillegg til personal-, fag- og økonomiansvar har enhetslederen sammen med konsulentene ansvar for å systematisere alt planarbeid innenfor området, forestå saksbehandling for politisk utvalg, søknadsbehandling ved søknad om kulturmidler o.l., og er ansvarlig for kommunens søknader om midler innenfor området, herunder spillemidler, kulturhusmidler fra desentralisert ordning.

Halden kommune skal være en sentral aktør i videreutvikling av kulturlivet i Halden. Dette gjennom å være en stabil tilrettelegger som bidrar med infrastruktur og stimulerer til aktivitet og samhandling mellom alle kulturlivets aktører.

Kulturadministrasjonen har i tillegg ansvar for å bistå med tilrettelegging av ulike arrangement enten ved veiledning eller ved å se til at andre kommunale/kommersielle bidragsytere bistår.

Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturelle grunnmur. Biblioteket er et møtested for ulike grupper i befolkningen og sikrer med sin fagkompetanse at alle får lik tilgang til kunnskap, kultur og informasjon. Åpningstidene ved Halden bibliotek tilrettelegges for et best mulig tilbud til brukerne, ut i fra gitte rammer.

Kulturskolen er en lovpålagt oppgave. Det er et mål å arbeide for at alle som ønsker plass skal få plass. Oppmerksomheten må rettes på økt gruppeundervisning i større omfang enn individuell undervisning. Kulturskolen skal innenfor sine rammer tilstrebe størst mulig variasjon i sitt musikk- og kulturtilbud for å treffe flest mulig. Økt samarbeid/samordning med grunnskolen er viktig i planperioden. Kulturskolen videreutvikles til å være et kultursentrum for barn og unge i nye lokaler i sammenheng med fremtidige kulturhusmidler gjennom ordningen desentraliserte kulturhusmidler.

Ungdomsklubben Domino og Rockehuset er et av byens fritids- og aktivitetstilbud for ungdom mellom 13 og 18 år og er å betrakte som viktige kulturarenaer eller som «kulturhus for ungdom». Fritidsklubbene er utviklingsarenaer for populærkulturelle

kulturuttrykksformer og en arena for ungdom med ulike sosial og kulturell bakgrunn. Utpregede kulturaktiviteter som er vanlige er musikk, dans, scenekunst og film. I tillegg er det vanlig med aktiviteter som spill, data, idrett og motorsport. Som del av en helhetlig kulturpolitikk for barn og unge er fritidsklubber og selvorganiserte aktiviteter viktige kulturarenaer og følgelig del av den samlede «kulturelle grunnmuren» i Halden kommune. Hovedmålgruppen for Rockehuset er ungdom mellom 13 – 18 år som ønsker å spille i band eller er interessert i musikk, studioteknikk, konserter og miljøet rundt. Her kan man engasjere seg i forskjellige arrangørgrupper som booking- og PR-gruppe, eller bare komme innom og slå av en prat. Det tilbys også aktiviteter og kurs hele skoleåret.

Brygga kultursal skal fortsatt spille en aktiv rolle i byens kulturliv og tilby et godt og variert program/oppsetninger. Kultursalen har gjennom 2017 markert seg meget positivt gjennom sitt gode tilbud, høye besøkstall og aktive markedsføring. Kultursalen er i 2018 10 år og det vil markeres med en festforestilling.

Frivilligsentralen er en møteplass og et kontaktpunkt som formidler kontakt mellom enkeltpersoner i alle aldre, forskjellige grupper, lag, foreninger og det offentlige og videreføres på samme nivå som 2017. Frivilligsentralen har et stort aktivitetsnivå og har flere frivillige som bidrar med blant annet dugnadsarbeid, innsamlingsaksjon, leksegrupper, kor, matlagingsgrupper, nettverksgrupper mm. Samarbeidsavtale mellom kommunen og frivilligsentralen er inngått i 2017, avtalen forutsetter at de statlige midlene sentralen overføres uavkortet. For å videreføre dagens aktivitetsnivå bør det utredes mulighet for flere ansatte.

Kirken

Tildelingene de siste årene har i snitt vært noe lavere enn budsjettforslag fra kirkelig fellesråd. Bakgrunnen for dette er den svært krevende økonomiske situasjonen Halden kommune befinner seg i. Driftstilskuddet fra 2017 er videreført med en indeksregulering på 1,5%. Tilskuddet er fremskrevet med samme prosent som for resten av Halden kommune. Det er ikke gitt noe rom for økt innsats på noen områder. Budsjettet for 2018 gir rom for å videreføre driften fra 2017.

Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene

Det er avgjørende for Halden Kommune og lokale faste institusjoner at tilskuddsordninger opprettholdes på forutsigbart nivå. I dialog med institusjonene må utviklingsmidler og andre tilskudd til enhver tid målrettes etter nærmere prioritering, med utgangspunkt i institusjonenes strategiske planer og autonome posisjon.

Særlig må institusjonene gis mulighet til å prioritere rollen som utviklings- og kompetansesentra for relevante samarbeidspartnere i Halden, jobbe med publikumsutvikling, internasjonalisering og utvikle digitaliseringskompetanse.

Støtte kulturproduksjoner

Den økonomiske ordningen Kulturmidler til kunst og kulturformål er den viktigste økonomiske ordningen kommunen i samarbeid med fylkeskommunen disponerer for å stimulere det kompetente kunst- og kulturmiljøet i Halden. Tildelingen skjer i etter søknad og gjennom

vedtatte satsningsområder årlig og stimulerer tiltak i det brede, kompetente kulturlivet i Halden. Halden kommunes evne til å stimulere økonomisk, blir gjerne avgjørende for aktivitetsnivå og kvalitet. Støtte til kulturproduksjoner oppleves av de ulike kulturaktørene som et viktig kommunalt, kulturpolitisk verktøy. Søknadsmengden til ordningen overstiger langt de midler som nå ligger i ordningen.

Det Norske Blåseensemble (DNBE) er et unikt orkester i dagens kulturliv i Norge med historie tilbake til 1734, og er landets eldste orkester i fortsatt drift. Basen er i Halden, men orkesteret dekker hele Østfold med konserter og produksjoner, blant annet i kulturell skolesekk. I tillegg kommer konsertvirksomhet både i inn- og utland. Ensembles høye kvalitet tiltrekker gjestedirigenter og solister fra hele verden og orkesteret høster høy internasjonal anerkjennelse. Orkesteret er organisert som en stiftelse og mottar årlig støtte fra kommune, fylkeskommune og stat. Funksjonsdelingsavtalen med staten innebærer en fordeling med 70 % finansiering fra stat og 30 % fra lokalt/regionalt nivå.

DNBE har tatt initiativ ovenfor Østfold fylkeskommune og Opera Østfold for å se på mulig nærmere samarbeid/sammenslåing, eventuelt samlokalisering.

Opera Østfold (OØ) er den største utendørsoperaen i Norge og organisert som en fylkeskommunal virksomhet i partnerskap med Halden kommune. Etter at Østfold fylkesting valgte Fredriksten festning som tusenårssted, ble det gjennomført en betydelig satsing ved festningen. I 2005 ble første operaoppsetning presentert, da i samarbeid med Den Norske Opera. Etter 2005 har det vært oppsetninger annet hvert år. Opera Østfold leverer produksjoner til den kulturelle skolesekken og formidler opera også på andre arenaer i Østfold.

Opera Østfold har både statlig, fylkeskommunal og kommunal finansiering. Det bør være et siktemål å oppnå en finansieringsmodell som innebærer en fordeling med 70 % finansiering fra stat og 30 % fra lokalt/regionalt nivå. I et videre samarbeid mellom Halden kommune, Østfold fylkeskommune og staten må forholdene legges til rette slik at Opera Østfold videreutvikler seg organisatorisk, herunder også vurdering av framtidig organisasjonsform. En samlokalisering i egne kulturproduksjonslokaler i nær tilknytning til Halden videregående skoles linjevalg musikk og drama, vil være en viktig del av den kulturelle grunnmuren i Halden.

Kulturarenaer

Både for å utvikle «den kulturelle grunnmuren» i samfunnet og for all scenekunst er tilrettelegging for framføring og formidling avgjørende. For mange er det tilgjengelighet av skolelokaler og forsamlingslokaler av ulik størrelse, kvalitet og innhold som er avgjørende. For andre er det scenestørrelse, publikumskapasitet, beliggenhet, lydtekniske forhold og fysisk tilgjengelighet som er avgjørende. Strategien om å bygge kulturarenaer kan derfor oppfattes veldig omfattende. Med særlig betydning for «den kulturell grunnmuren» er også kirkene, bibliotekene og skolene kulturarenaer og bør fokuseres på som nettopp det.

Med de betydelige behov og ønsker som foreligger fra kulturaktørene i Halden, sier det seg selv at utfordringene er større enn det man kan tilfredsstille innenfor dagens økonomiske rammer.

Kulturarenaer har en betydning for utvikling av by og tettsteder. Plassering og innhold på ulike kulturarenaer vil også påvirke helse og miljø, stedsutvikling og mål om klima/miljø. Dermed blir arealplaner viktig faktor også for den kulturelle utviklingen.

Halden kommune har to egne kulturarenaer, Brygga kultursal og Sparebanksalen Black box. Sistnevnte ble i 2013 i prinsippet nedlagt da stilling og driftsmidler ble kuttet. Black box har frem til nå blitt brukt av noen lokale institusjoner; Halden storband, Bowls, Tirsdag/ torsdags tilbudet og Seniordansen. Samtidig har lokale teatergrupper og musikere kunnet benytte seg av lokalene.

Etter byjubileet har lokalt kulturliv blomstret. Særlig har serveringsnæringen i Halden vært arnested for kulturelle opplevelser.

Halden kommune har behov for flere produksjonslokaler. Rådmannen har igangsatt arbeid med å kartlegge behov for vedlikehold av kommunale kulturarenaer for å forberede ev. søknad om midler fra ordningen desentraliserte kulturhusmidler i 2018.

I høringsinnspill til planprogram regionplan kultur fra Halden kommune er følgende sendt inn: *Opera Østfold og Det norske Blåseensemble skal fortsatt være satsningsområder. Det er viktig at rammebetingelsene for disse institusjonene sørger for en fortsatt god utvikling. En samlokalisering med de estetiske fagene ved Halden videregående skole i skole og kulturbygg er vesentlig viktig.*

Med bakgrunn i dette og at fremtidige behov for å være en attraktiv bostedskommune og en attraktiv kommune å etablere næring i, vil rådmannen igangsette arbeid med å kartlegge behov for kulturarena i Halden kommune.

Fredriksten Festning ble valgt av fylkestinget som Østfolds fylkestusenårssted i 1999. Satsingen var et samarbeidsprosjekt både i lokal og nasjonal sammenheng. Målet var at satsingen skulle markere, på ulikt vis, en viktig kulturhistorisk arena med stort utviklingspotensial. Halden kommune samarbeider med Forsvarsdepartementet ved festningskommandanten og Østfold fylkeskommune om å utvikle Fredriksten Festning som en regional kulturarena.

Videreutvikling av Fredriksten festning bør være å få staten med på å gjøre den til en nasjonal kulturarena og bidra mer til utvikling av infrastruktur til kultursatsingene. Viktige regionale medaktører i en videre satsing vil være Opera Østfold, Det Norske Blåseensemble, Østfold kulturutvikling, Halden kommune og Forsvarsbygg.

Fredriksten festning er allerede etablert som den arenaen i Østfold som er synlig i nasjonale sammenhenger. En gradvis videreutvikling av den kulturpolitiske profil og infrastruktur vil kunne øke mulighetene for ytterligere styrket posisjon som nasjonal kulturformidler. For å nå et slikt mål vil det være viktig å lykkes med fortsatt utbygging av infrastruktur og kvalitetsforbedring i alle ledd. Også profesjonalisering av driftskonseptet vil være av betydning. Fredriksten Festning ivaretas og driftes som kulturminne med 100 % støtte fra staten. Det er i dag klare behov for å styrke infrastrukturiltak for de store kulturarrangementene (permanente

backstagefasiliteter, datanett, el-forsyning o.l.). Rådmannen vil i 2018 investere i å tilrettelegge utendørs arenaer i Halden med strømforsyning for at de skal fungere som gode kulturarenaer.

Arrangementer

Halden kommune skal være en arrangementsvillig by. Gjennom Tons Of Rock, Allsang på Grensen, Ladies Tour of Norway, Grenserittet og de mange små og store lokale arrangementer bidrar disse med et rikt mangfold av kultur- og idrettsarrangementer. Halden kommune tilrettelegger for at arrangører skal kunne velge Halden by som hovedsete for sine arrangementer. Rådmannen har i budsjett 2018 avsatt midler til Ladies Tour of Norway 2018.

Jubileum 2018

I 2018 er det 300 år siden Karl XII falt ved Fredriksten festning. Flere aktører planlegger arrangementer i forbindelse med denne hendelsen. Halden kommune har med bakgrunn i den stramme økonomiske situasjonen vi er i, ikke kunnet avsette midler til jubileet. Det har kommet inn søknader i forbindelse med kulturmidler 2017. I behandlingen av midler for 2017, søkte Østfoldmuseene om støtte til sitt arrangement i 2018. Rådmannen ble bedt om å se søknaden i sammenheng med budsjett 2018. Rådmannen har i budsjettet for 2018 øremerket 300 000 kroner av kulturmidler til kunst og kulturformål til dette arrangementet. Det er totalt avsatt 800 000 kroner til dette formålet i 2018.

Satsningsområder – Kultur

- Skape rom for og systematisere arbeid med kulturminneplan/annet planarbeid.
- Systematisere/lage en plan for vedlikeholdsarbeid/rehabilitering av idrettshaller og anlegg og rettlede og informere lag og foreninger med søknad om spillemidler o.l.
- Videreføre samarbeid med Østfoldmuseene og DNBE.
- Videreutvikle det kommunale ungdomstilbudet og se det i sammenheng med ulike ungdomstilbud i kommunen og tydeliggjøre særpreget til den kommunale ungdomsklubben, Domino og Rockehuset. Biblioteket – behov for å utrede tjenestens plass i samfunnet – et mer åpent bibliotek, vurdere muligheter/konsekvenser.
- Kulturskole – behov for å utrede alternativ organisering/opplæring og berøringsflater med grunnskolen.
- Videreutvikle kultursalens muligheter for økt antall arrangementer.
- En videreføring av aktivitetsnivået til frivillighetssentralen medfører økt behov for flere ansatte, ønsket utvikling bør utredes.
- Gjøre byen mer attraktiv som arrangementsby gjennom samarbeid med ulike arrangører. Jobbe frem retningslinjer for bruk av offentlige arenaer og være en smidig tilrettelegger for arrangører.
- Kartlegge og søke midler til kulturproduksjonslokaler og rehabilitering av eksisterende scener og utendørs arenaer.

Styringsindikatorer for område Kultur og idrett:

Kultur & idrett	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
-----------------	-------------------	-------------	----------

Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	38 091	115 000
Barn og unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	2 850	6 000
Kultursalen	Antall arrangement	50	80
Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	202	250

Driftsrammer

Driftsramme	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Undervisning & oppvekst	626 711	617 670	611 351
Kultur	43 999	41 882	41 374
<i>Tall i tusen kroner</i>			

Kommunalavdeling Helse og omsorg

Organisering

Kommunalavdeling helse og omsorg består av kommunalsjef med stab, arbeid- og aktivitetssenter for funksjonshemmede, samt 6 enheter direkte underlagt kommunalsjef. De ulike enhetene er følgende:

Enhet/ tjenester	Oppgaver
Enhet Halden Helsehus	Korttid, langtid, lindrende enhet og rehabiliteringsplasser institusjon, kommunelegekontoret, vaksinasjonskontor, flyktninghelseteam, sykehjemsleger, privatpraktiserende fastleger, legevakt for Aremark og Halden, fengselshelsetjeneste, helsestasjonsleger, miljørettet helsevern, psykiatriteam, rusteam, feltteam rus, lavterskeltilbud for rusavhengige, helsestasjon for rusavhengige, psykiatriboliger, aktivitetssenter for psykisk helse, fysioterapi og ergoterapi, private fysioterapeuter, syn/hørselskontakt, frisklivsentral, demenskoordinator, kreftkoordinator og hjelpemiddellageret.
Enhet sykehjem	Sykehjemsdrift for langtids-, korttid- og avlastningsplasser. Bestående av Solheim senter, Iddebo sykehjem, 3 avdeling Halden helsehus og Karrestad sykehjem og eldresenter. Drift av dagaktivitetsplasser for personer med demens i tilknytning til institusjon. Karrestad eldresenter driftes som omsorgsbolig.
Enhet omsorgsboliger	Drift av omsorgsboliger med heldøgns bemanning. Enheten dekker Søsterveien omsorgsboliger, Hagegata og Vaterland omsorgsboliger, Brygga omsorgsboliger, Bergheim Bofellesskap 1-6 og Bergheim Trygdeboliger.
Enhet hjemmebaserte tjenester	Hjemmesykepleie og hjemmehjelpstjeneste. Dagaktivitetssenter for personer med demens, og eldre/ seniorer. Hverdagsrehabiliteringsteam
Enhet samlokaliserte boliger	Drift av 17 samlokaliserte boliger for personer med fysisk og/ eller psykisk utviklingshemming. Ambulerende team som gir bistand til samme brukergruppe i egne boliger utenfor samlokaliserte boliger. Ansvarlig for bistand rundt to enkeltbrukere hvor oppdragene utføres av privat aktør.
Enhet koordinerende fellestjenester	Behandling av søknader om tjenester i helse – og omsorg. Pasientkoordinator og plassadministrasjon. Drift og oppfølging av støttekontakt, omsorgslønn og BPA. Tildeling og oppfølging av privat avlastning. Utvikling og oppfølging med boligsosialt planarbeid i samarbeid med Husbanken. Forvaltning av bostøtte, låne – og tilskuddsordninger fra husbanken. Saksbehandling av søknader om og kontroll av salgs – og skjenkebevillinger. Forvaltning av kommunale boliger.

Kommunalavdelingen drifter følgende tjenester med beskrevet volum:

Boliger/plasser:		Langtidsplasser/ leiligheter	Korttidsplasser:
Institusjon:		128	56 Totalt
	Iddebo korttidsavdeling	10	9 Hvorav 7 plasser til avlastning
	Iddebo langtidsavdeling	20	
	Solheim	46	Demensplasser
	Helsehuset - rehab		20 10 rehabilitering/ 10 ordinær
			17 plasser til utskrivnings- klare pasienter fra sykehus og
	Helsehuset - intermedisær		21 4 kommunale akutte døgnplasser.
	Helsehuset - langtidsavdeling	20	Somatiske sykehjemsplasser.
	Helsehuset - lindrende	18	6
	Karrestad sykehjem	14	
Omsorgsboliger:		245	Totalt
	Søsterveien	36	
	Vaterland/ Hagegata	118	
	Karrestad eldresenter	18	
	Brygga	10	
	Bergheim 1-2	14	
	Bergheim 3-4	15	Hvorav 1 leilighet benyttes til avlastning
	Bergheim 5-6	16	
	Bergheim trygdehybler	18	
Andre boliger:		97	
Samlokaliserte boliger for funksjonshemmede		82	17 bofellesskap + 4 enkeltaktører.
Bofellesskap rus	Hola	8	Antallet vil øke når Idd samlok startes
Bofellesskap psykiatri	Konglelund	7	
Tjenester:	Steder:	Antall brukere	
Dagsenter:			
	Solheim - demens	30	Ca. 10 pr. dag
	Busterudgata- yngre med demens	4	2-4 pr dag
	Busterudgata - eldre med demens	15	
	Busterudgata - seniorer/ eldre	24	12 pr. dag
	Karrestad sykehjem	8	
Arbeid - og aktivitetssenter			
	Båstadlund - funksjonshemmede	23	11-17 pr. dag
	Edderkoppen - funksjonshemmede	17	9-13 pr. dag
	BRA - veien - funksjonshemmede	18	11-15 pr. dag
	Katoplast - funksjonshemmed	11	7-8 pr. dag
	Nordbrøden - funksjonshemmede	18	12-13 pr. dag
	Asak - funksjonshemmede	21	14-18 pr. dag
	Bergheim - psykiske lidelser	79	15-20 pr. dag
Andre tjenester:			
Hjemmesykepleie		755	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Psykiatriteam	Helsehuset	319	Totalt antall brukere 2016
Rusteamet	Helsehuset	167	Totalt antall brukere 2016
Feltteam rus	Helsehuset	84	Totalt antall brukere 2016
Akt. senteret for psykisk hels	Helsehuset	80	Totalt antall brukere 2016
Hjemmehjelpstjenesten		290	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Kommunal fysioterapi	Helsehuset	170	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Kommunal ergoterapi	Helsehuset	190	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Syns/hørselskontakt	Helsehuset	40	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Omsorgslønn		66	
BPA		20	
Støttekontakter		219	
Avlastningstjenester		36	

Kommunalavdelingen har også ansvar for koordinerende fellestjeneste, samt at kommunen gir støtte til Eva Krisesenter.

Driftsrammer

Driftsramme	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Helse & Omsorg	619 636	603 236	583 927
<i>Tall i tusen nok</i>			

Status tiltak/ og styrkninger økonomiplan 2017-2019 (2018-2021)

Tiltak:	Status:	Økonomisk konsekvens drift 2018 – i mill.kr:	Investering 2018 – i mill. kr (brutto):
Bergheim demenssenter	Under arbeid og tidsplan følges.	Effekt fra 2019	
Avvikling Karrestad	Antall beboere 15 pr. dd. Gradvis nedskalering til 0 beboere innen utløpet av 2018.	-4	
Inntektsoptimalisering, plassering av brukere, ressursstyring	Gjennomgang av alle inntektsposter, plassering av brukere, ressursstyring.	-5	
Bolig eldre utviklingshemmede	Boligen er ferdig og klar for innflytting av nye beboere.	-2,1	
Opprettelse av rus – psykiatrisenter	Gjennomført 2017	-0,25	
Bolig yngre utviklingshemmede	Prosjektering og planlegging igangsatt.	-0,125	18,6
Tilbakeføring av avlastning	Under arbeid - arbeidsgruppe nedsatt	-0,6	5,0
Samlokalisere dagsentertilbudet for utviklingshemmede	Under arbeid – arbeidsgruppe nedsatt	-1,2	17,0
Helsehuset	Omorganisering gjennomført. Nødvendig ombygging av Helsehuset er under prosjektering og planlegging	-1,0	12,0
Natteam - styrking	Plan klar	+ 1,2	
Rus – psykiatri - styrking	Plan klar	+ 1,8	
Styrking lege, fysio og ergio	Ikke påbegynt	Økning fra 2019	

Pga. økt volum i tjenestene og nye/ utøkende behov hos ressurskrevende brukere som er påløpt 2017 har utgiftsnivå for å møte behovene økt. Det har også vært en økning i utgifter til avlastning for personer med psykisk og fysisk utviklingshemming utover i 2017. Utgiftene har vært mulig å håndtere innenfor budsjettets rammer i 2017 pga. økte inntekter. Helårsutgiften for nye brukere og utvidede vedtak innarbeides i budsjett for 2018, men det foreligger alltid usikkerhet både på inntekts og utgiftssiden. Det er også kjent at det tilkommer flere ressurskrevende brukere som det må tas høyde for i budsjettarbeidet.

Det er samtidig lagt inn noen styrkninger i tråd med økonomiplan.

Mål, hovedoppgaver og satsingsområder – for hele kommunalavdelingen:

Kommunalavdelingen har ansvar for å yte helse- omsorgstjenester overfor kommunens innbyggere i samsvar med det til enhver tid gjeldende lovverk. Tjenestene skal utmåles og forvaltes innenfor de rammer kommunestyret vedtar, samt legge til rette for videre utvikling av tjenestene for å møte samfunnsutviklingen.

Kommunalavdelingen sin visjon er; «sammen om et godt liv – tjenester basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring». Ordet sammen viser til samarbeid med brukeren, pårørende, ansatte, frivillige, samarbeidspartnere, interesseorganisasjoner og andre aktører. Helse – og omsorg handler ikke bare om tjenestene som kommunen leverer, men hvordan samfunnet kan bygge opp om best mulig livssituasjon for den enkelte. For å klare dette må det foreligge et godt samarbeid mellom mange aktører, og kommunens helse – og omsorgstjenester skal bidra til nødvendig samhandling, herunder å finne de riktige helse – og omsorgstjenestene for den enkelte. Tjenester som bygger opp under trygghet, verdighet og mestring. Med «et godt liv» menes et godt liv ut fra den enkeltes forutsetninger. Alt innenfor tilgjengelige ressurser.

Det skal legges til rette for at flest mulig får anledning til å bo lengst mulig i eget hjem. Hjemmebaserte tjenester vil derfor være den tjenesten innenfor pleie og omsorg som i størst grad vil møte den økende andel av pleie og omsorgstrengende. Den kommunale målsetningen er i samsvar med regjeringens plan for omsorgsfeltet, «omsorg 2020». Det er også denne enheten som i stor grad vil måtte påse nye arbeidsmetoder, bruk av velferdsteknologi og tjenesteinnovasjon for kunne møte fremtidens behov.

Kommunens institusjonsbaserte tjenestetilbud skal i større grad være «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i størst mulig grad bygges opp rundt demensomsorgen og rundt de brukerne hvor somatiske behov er så omfattende at de ikke er i stand til å nyttiggjøre seg tilbud fra hjemmebaserte tjenester. Det er imidlertid stor etterspørsel etter somatiske langtidsplasser og avlastningsplasser, og kommunalavdelingen vil jobbe aktivt med å vurdere og planlegge for riktig antall langtidsplasser på kort, mellomlangt og lang sikt.

Samhandlingsreformen vil i 2018 og årene fremover legge et økt press på de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Kommunalavdelingen må derfor i 2018, som i 2017 både innrette seg for å ta imot økt volum av tjenester, samt tilrettelegge for nye tjenester som er varslet. Kommunen stilles overfor store utfordringer knyttet til økonomi og fagkompetanse når man over tid overfører oppgaver fra spesialisthelsetjeneste til kommunehelsetjenesten. Akuttmedisinforskriften stiller strengere krav til kompetanse og bemanning ved pre-hospitale tjenester slik som legevakten. Endret utskrivningspraksis hvor behandling startes opp i sykehuset, og pasienten skrives ut til videre oppfølging og behandling i kommunen, medfører et økt press på både kommunens korttidsplasser, kommunens hjemmesykepleietjeneste og ergo - fysioterapitjeneste. Det er en betydelig andel pasienter som overføres fra sykehus til kommunen, og liggetiden på sykehuset oppleves som svært kort. Denne trendens må forventes å fortsette.

De utfordringer som er beskrevet ovenfor for somatiske helsetjenester, gjør seg også gjeldende innenfor rus- og psykiatrifeltet. Også her oppleves en mer «aktiv» utskrivningspolitikk fra spesialisthelsetjenesten. Dette forutsetter både bredere og mer spisset kompetanse enn tidligere. Det er i opptrappingsplan for rusfeltet lagt inn en styrking i overføringen til kommunene, noe som også gjenspeiles i forslag til statsbudsjett. Halden kommune forutså at styrkingen ville foreslås i statsbudsjett i tråd med opptrappingsplan og la derfor allerede inn i økonomiplan en tilsvarende styrking. Budsjett 2018 legger opp til styrkning av rus – og psykiatri i 2018 i tråd med økonomiplan og nasjonale føringer i statsbudsjettet. Pga. bortfall av tilskuddsmidler, må imidlertid store deler av styrkingen gå til å beholde de tjenestene som tidligere var finansiert av tilskuddsmidler.

I økonomiplanen er det beskrevet utbygging av et nytt bo – og aktivitetssenter på Bergheim med 96 plasser som skal erstatte driften av demenstilbudet som i dag er lokalisert til Bergheim bofellesskap 1-6, 3. etasje på Helsehuset, samt Karrestad sykehjem. Det legges opp til at det nye senteret skal inneha et dagaktivitetstilbud for målgruppen. Allerede i 2017 ble satsingen på dagaktivitetstilbud til demente økt. I tillegg er det nå ansatt en demenskoordinator, samt at det er lagt inn en styrking av hjemmebaserte tjenester på natt. Gjennom nevnte tiltak styrkes satsningen på demensomsorg, og muligheten for at mennesker med demenssykdom kan bo i eget hjem med bistand fra kommunen, og derigjennom forsinke tidspunktet for innleggelse på institusjon. Satsningen er i samsvar med regjeringens demensplan 2020.

Kommunalavdelingen fortsetter satsningen i samsvar med «Kompetanseløft 2020». Det foreligger kompetanseplaner både på overordnet nivå, enhetsvis og avdelingsvis. Det vil i 2018 være fortsatt satsing på videreutdanning av egne ansatte, samarbeid med fylkesmann for å få dette til, samt fokus på å gjennomføre konkrete rekrutteringstiltak. Det er satt av midler til dette i budsjettet, og målet er samtidig å kunne redusere bruken av innleie fra vikarbyrå.

Kommunen organiserer sitt arbeid og tilnærming til den enkelte bruker, gjennom å fokusere på Laveste Effektive Omsorgs Nivå (LEON prinsippet) – også kalt «omsorgstrappen». Dette innebærer at den enkelte bruker skal få nødvendig bistand og helsehjelp på den mest mulig ressurseffektive måten for kommune og bruker. Dersom bruker kan bo i sitt opprinnelige hjem, og motta tjenester fra ambulerende hjemmesykepleie – skal dette tilstrebes. Dersom bruker kan nyttiggjøre seg tjenester gjennom å bo i en omsorgsbolig, med eller uten heldøgns bemanning, er dette neste skritt. Innleggelse på institusjon er det høyeste nivået i modellen og forutsetter at bruker ikke er i stand til å nyttiggjøre seg /motta nødvendige tjenester på et lavere nivå.

Tjenesteinnovasjon og innføring av velferdsteknologi er avgjørende for at kommunen vil være i stand til å levere gode helsetjenester i fremtiden. Halden kommune styrker satsningen innenfor dette feltet. I helse – og omsorg er virtuell korttidsavdeling (VKA) over i drift og det jobbes med å bredde ut avdelingen til flere brukere og brukergrupper. Det er en målsetning å få testet ut eksisterende og ny velferdsteknologi i VKA og den digitale plattformen legger til rette for dette. Tjenesteinnovasjon og innføring av ulik teknologi vil også skje innenfor andre deler av driften. Det vil være fokus på å innfase slik teknologi på en trygg og god måte for både brukere og ansatte, men likevel i et slikt tempo at endringsvilje vil stå sentralt hos leder og ansatte.

Målsetningen er økt trygghet for brukere i eget hjem, en lettere arbeidshverdag for ansatte, og mulighet for en mer effektiv drift.

Folkehelse og forebyggende arbeid vil stå i fokus i 2018. Det har derfor vært viktig å beholde frisklivssentralen, til tross for at tilskudd bortfaller fra 2018. Hverdagsrehabilitering vil videreføres og videreutvikles, da dette synes å ha gode forebyggende effekter. Samlingen av rus og psykiatri, herunder lavterskeltilbud for rusavhengige anses også å være viktig i forhold til fokus på folkehelse. Det vil samtidig satses videre på ernæring og innføring av 4 måltider på alle kommunens boliger og institusjoner med heldøgnsomsorg.

I statsbudsjettet for 2018 legges det opp til å øke innslagspunktet for refusjon for ressurskrevende brukere. Dette medfører for Halden kommune et inntektstap på ca. 3 millioner. Dette vil legge et stort press på driften, og må hentes inn i tjenestene som leveres til denne brukergruppen. Dersom budsjettet vedtas vil det måtte foretas en gjennomgang av tjenestene.

Prioriteringer og økonomiske rammer drift:

Koordinerende fellestjeneste

Koordinerende fellestjeneste er en forvaltningsenhet/tjenestekontor med delegert myndighet fra kommunalsjef. Området mottar alle søknader på tjenester i helse- og omsorg. Enheten kartlegger, innhenter nødvendige opplysninger og foretar innstilling og fatter vedtak i saker om tjenester etter helse- og omsorgslovgivningen.

Pasientkoordinering overfor sykehuset, sykehjem og hjemmebaserte tjenester ivaretas i avdelingen, her gjennom egen pasientkoordinator funksjon. Området har ansvar for drift og oppfølging av støttekontaktordningen, BPA, privat avlastning, samt ansvar for oppfølging av kjøp av avlastningstjenester til funksjonshemmede.

Området leder arbeidet med å utvikle et boligsosialt utviklingsprogram i samarbeid med Husbanken og forvalter Husbankens bostøtte og låne- og tilskuddsordninger. Prosjekt «en dør inn» videreføres i 2018 med boligkoordinator og miljøvaktmestere.

Området har i tillegg et bredt spekter av oppgaver knyttet til ulike forvaltningsmessige forhold. Kommunen ønsker, for å sikre best mulig kostnadskontroll, å heve kvaliteten og bevisstheten knyttet til den myndighetsutøvende delen av oppgavene.

Tjenesten driftes innenfor svært knappe rammer, og særlig kostnaden til avlastning for funksjonshemmede har de siste årene vært økende. Dette er lovpålagte tjenester hvor kommunen kjøper avlastning av private aktører innenfor inngåtte rammeavtaler. Behovet for støttekontakter og omsorgslønn er også stadig økende.

Enhet sykehjem

Enhetens hovedansvarsområde er knyttet til å realisere lovgivers nedfelte krav om at enhver kommune skal tilby institusjons/sykehjemsplasser gjennom helse og omsorgsapparatet.

Samtlige sykehjemsplasser, både korttids, avlastnings- og langtidsplasser har høy forekomst av personer med demens. Enhetens utfordringer knytter seg til stor etterspørsel etter langtidsplass

både for personer med demens og somatisk syke med stort bistandsbehov. Antall langtidsplasser er ikke økt tilsvarende, noe som innebærer at korttidsplasser opptas av brukere på langtidsvedtak. Dette er en stor utfordring og utviklingen må følges nøye inn i 2018. Det er ikke funnet økonomisk handlingsrom for å øke antall langtidsplasser, noe som utgjør en økonomisk usikkerhet i 2018.

Solheim dagsenter har 10 dagplasser for personer med demens, og ivaretar ca. 20 brukere pr uke. Halden kommune har fått tilskudd av Helsedirektoratet til drift av plassene. Dagsenter virksomhet er ingen lovpålagt tjeneste, men effekten av dag tilbudet er at det i enkelte tilfeller kan hindre eller utsette en institusjons innleggelse.

Enhetens drift av Karrestad eldresenter (omsorgsboliger) skal avvikles i løpet av 2018 ved gradvis nedskalering. Kommunen har relativt god dekning av omsorgsboliger. Som følge av bygningsarbeid og omorganisering av Halden helsehus, vil 3 avdeling på Halden helsehus flytte til Karrestad eldresenter i vente på "nye Bergheim"

Enhet hjemmebaserte tjenester

Ambulerende hjemmesykepleie består av fire geografisk inndelte grupper; Berg, Idd, Rokke og Sentrum, og en felles nattjeneste, samt hjemmehjelpstjenesten og hverdagsrehabiliteringsteamet.

Tjenesten har som primæroppgave å ivareta brukere med behov for helsefaglig bistand til pleie og omsorg i brukers eget hjem. Hjemmesykepleien yter bistand etter behovsprøvde vedtak. Antall brukere er ca. 750. Etter oppstart av samhandlingsreformen merker også hjemmebaserte tjenester endringene i utskrivelsestakten fra helseforetaket, samt i bistandsbehovet til de utskrivningsklare pasientene, mot at stadig mer avansert medisinsk behandling skal foregå i hjemmet. Pasientsirkulasjonen har økt, og pasientkategoriene utvidet seg til å gjelde stadig flere yngre brukere med sammensatte og komplekse behov. Tjenesten opplever også en større andel kortere vedtak enn tidligere som følge av endret utskrivingspraksis.

Gjennom tett samarbeid på tvers av gruppene, forenklet av elektroniske arbeidslister, er ressursutnyttelsen og effektiviteten i tjenesten økt, og ligger tilsvarende mål for styringsindikatoren som er satt til 55 % «ansikt til ansikt-tid». Direkte tiden er høyere hos fagarbeidere og ufaglærte enn hos sykepleiere. Dette fordi sykepleierne i tillegg til direkte pasientkontakt, har beredskapstid, medisinsroms-arbeid, legekontakt osv. som sine definerte oppgaver. Dette defineres ikke som direkte tid til bruker, men er tidkrevende og delvis uforutsigbare oppgaver. Hjemmehjelpstjenesten drifter effektivt med oppnådd mål om 75 % «ansikt til ansikt-tid».

Enheten har i 2017 videreført driften av dagsenter for eldre på Busterud, til tross for at Helsedirektoratet ikke innvilget tilskuddsmidler til driften. Tilbudet videreføres i 2018 uten tilskuddsmidler, men hvor døgnpris for opphold øker for å kunne opprettholde tilbudet. Enheten drifter også dagtilbud til demente med tilskuddsmidler fra helsedirektoratet, også dette med tilholdssted på Busterudgata.

Enheten har sammen med Halden Helsehus ansvar for «Hverdagsrehabilitering», som er forventet å gi en økonomisk effekt ved at tidlig og økt innsats hos enkeltpersoner vil medføre reduserte behov for tjenester i et lengre perspektiv.

Hjemmebaserte tjenester har ansvar for Virtuell korttidsavdeling, og har tett samarbeid med legevakt.

Enhet omsorgsboliger

Enheten har ansvar for omsorgsboligene med heldøgns bemanning (ekskl. samlokaliserte boliger for utviklingshemmede, Karrestad eldresenter og psykiatriboliger).

Omsorgsboligene skal skape trygge rammer for brukerne til å opprettholde egne funksjoner i lengst mulig grad. Det gis individuell bistand og opplæring til beboerne i de ulike boligene ut fra kartlagte behov hos den enkelte.

I takt med utviklingen etter innføring av samhandlingsreformen merker også omsorgsboligene en utvikling med flere brukere med økt behov for medisinsk oppfølging og økt pleiebehov.

Halden kommune har i en årrekke satset på utvikling av omsorgsboliger, og antall omsorgsboliger med heldøgns bemanning er relativt høy i forhold til innbyggertallet. I et fremtidsperspektiv må omsorgsboligene i større grad ta imot brukere med et større medisinsk faglig behov av lege- og sykepleiefaglige tjenester. Dette for å løse utfordringene i en samlet omsorgstrapp, som bl.a. er påvirket av sykehusenes nye rolle. I planperioden er det derfor lagt inn styrking av legetjeneste også i denne enheten. Det er imidlertid ikke funnet handlingsrom for dette før i 2019.

Kommunens hovedutfordring rundt drift av omsorgsboligene knytter seg til for lav dekningsgrad av faglært arbeidskraft, inkl. sykepleier og helsefagarbeider sett i forhold til den pleietyngde en stor del av beboerne representerer og deres komplekse sykdomsbilde. Det jobbes målrettet for å endre stillinger til sykepleierstillinger ved vakanser for å øke den sykepleiefaglige dekningen i omsorgsboligene. Dette er et langsiktig arbeid som vil pågå i hele kommende planperiode. I takt med en utvikling der omsorgsboligene ivaretar også yngre brukere med et sammensatt sykdomsbilde og rus / psykiatri er det behov for en økt grad av tverrfaglig samhandling på tvers av enheter. Vi ser også en utvikling mot at omsorgsboligene er i behov av å rekruttere andre faggrupper enn tidligere, som for eksempel ansatte med spisskompetanse innenfor; hverdagsrehabilitering, rus, psykiatri, miljøarbeider, vernepleie og akuttgeriatri. De økonomiske rammene for å ivareta dagens struktur av omsorgsboliger anses stramme, sett opp mot pleietyngden hos brukere i boligene. Nivået fra 2017 videreføres inn i 2018.

Samlokaliserte boliger til personer med funksjons/utviklingshemming:

Samlokaliserte boliger drifter i dag 17 boliger hvor alle har en eieform hvor bruker selv eier egen bolig, organisert gjennom borettslagmodellen. Dette medfører at kommunen har liten fleksibilitet knyttet til sammensetning av brukere for å ha en hensiktsmessig bemanning og kompetansesammensetning. Når brukeres behov endrer seg, for eksempel pga. alderdom medfører dette også større utfordringer i forhold til å tilrettelegge for et godt tilbud.

Halden kommune erfarer at det jevnlig og relativt ofte etableres nye boliger i privat regi og eie; eksempelvis gjennom foreldre og pårørende til barn med ulike funksjonshemninger. Dette er en driftsutfordring, da en slik utvikling over tid ikke er bærekraftig. Boligene ligger for spredt, i tillegg til at det er for små enheter, til at ressursene kan utnyttes optimalt. Med ressurser menes her også personell med rett kompetanse. Det blir stadig knapphet på høyskoleutdannet personell, her i særlig grad vernepleiere. Spredte og små boligkomplekser medfører at kommunen ikke klarer å ivareta kravet til denne kompetansen i hvert enkelt boligkompleks. Det vil gjennom dialog med pårørende og brukere jobbes mot å være i forkant av slike etableringer, for å sørge for gode tilbud til brukergruppen, og god utnyttelse av tilgjengelige ressurser og kompetanse.

Kommunen opplever et vedvarende press knyttet til søknader fra nye brukere på tunge, ressurskrevende tjenester. Kommunen kjenner til et anslått omfang på 10 nye brukere som søker samlokalisert bolig i 2017/2018. Det tilkommer brukere med svært omfattende bistandsbehov og utfordringer (medisinsk, psykiatri, rus og atferd), dette krever høy grad av kompetanse i enheten. Et økt antall brukere vil medføre et særlig press på de økonomiske rammene i enheten og for kommunalavdelingen.

Det er nå 17 boliger som er organisert i 8 avdelinger (etter ny organisering, sept 2017). Totalt i boligene er det 78 brukere. Enheten er ansvarlig for to enkeltbrukere med 2:1 bemanning, hvor bistanden dekkes av privat aktør som gir helhetlige tjenester. I tillegg betjener ambulerende miljøarbeidertjeneste som også tilhører enheten, pr dato 27 brukere som ikke bor i en samlokalisert bolig. Enheten yter bistand til totalt 107 brukere.

Budsjettets rammer for enheten er videreføring av drift i henhold til dagens volum på tjenester. Ambulerende miljøarbeidertjeneste vil omorganiseres til to team for å optimalisere driften med forventet innsparing. Opprettelse av egen bolig for eldre vil først og fremst medføre et bedre tilbud til brukergruppen, men er også forventet å gi en innsparing pga. bedre ressursutnyttelse.

Halden Helsehus:

Halden Helsehus har ansvar for et mangfold av tjenester og skal i tillegg til å ivareta driften av korttidsplassene institusjon være et ressurscenter for hele kommunalavdelingen. Her følger en kort beskrivelse av tjenestene:

Planlegging av endringer/ombygging av helsehuset er påbegynt. Dette gjelder blant annet flytting av kommunelegekontoret, vaksinasjonskontoret og FHT samt nærmere utredning av muligheten til å flytte legevakten til helsehuset.

Enheten inkluderer en del av kommunalavdelingens "spesialtjenester" med hovedvekt på korttidsplasser slik som rehabiliteringsplasser, lindrende enhet og kommunal akutt døgnplasser (KAD) som er lokalisert i hovedbygningen på helsehuset.

Til enheten hører flere overgripende tjenester slik som legetjenestene med et sykehjemslegeteam bestående av 4 fast ansatte leger i fulltid som er ansvarlig for legetjenester på alle avdelingene i sykehjemmene og på helsehuset. Som følge av etableringen av de kommunale akuttdøgnplassene (KAD) og av at sykehjemmene i dag tar seg av dårligere og mer

komplekse pasienter enn tidligere, har tjenesten de senere år gradvis blitt styrket. Til legetjenestene hører også kommunelegekontoret, privatpraktiserende fastleger, helsestasjonslegene og fengselslegene.

Det prioriteres en styrking av kommuneoverlege funksjonen ved å omdisponere lønnsmidler. Det er også behov for å utvide fastlegetilbudet med flere listeplasser. Med dette ble det utlyst en kombinert kommuneoverlegestilling i kombinasjon med en liten nyopprettet fastlegestilling med søknadsfrist i begynnelsen av september.

Feltteam rus gir vedtaksbaserte tjenester til brukere med rus og psykisk lidelse, inkludert beboerne i de 8 boliger på Nedre Hola. Feltteam rus bistår også hjemmebaserte tjenester der de er inne hos disse brukerne.

Rusteamet gir vedtaksbaserte tjenester til rusbrukere, inklusive brukere på LAR (legemiddelassistert behandling). Teamet behandler søknader om opphold på institusjoner og forbereder saker om tvangsbehandling etter kapittel 10 i Helse- og omsorgstjenesteloven. Tilbudet til rusavhengige er utvidet høsten 2018 med lavterskeltilbud ("værested") og helsestasjon for rusavhengige som driftes med tilskuddsmidler.

Psykiatriteamet som gir vedtaksbaserte individuelle samtaler, driver grupper bl.a. i depresjonsmestring og følger opp pasienter med psykiske plager. Psykiatriteamet har dessuten en sentral rolle i det psykososiale arbeidet ved ulykker og kriser. Det er søkt om statlig lønnstilskudd til en psykologstilling høsten 2017.

Det er lagt opp til en styrking av rus – psykiatritjenesten i tråd opptrappingsplan for rus – psykiatri vedtatt av stortinget.

Legevakten er videreført med tilsvarende ressurser som i 2017. Legevakten må imidlertid gjennomgå i forhold til forventninger og krav som kommer som følge av ny akutforskrift, med bl.a. nye krav til kompetanse og bakvaksordninger. Legevakten er også med i driften av virtuell korttidsavdeling og vil ha en sentral rolle i dette arbeidet videre.

Kommunen er ansvarlig for organiseringen av fengselshelsetjenesten i Halden fengsel. Dette innebærer at kommunen skal yte forebyggende helsearbeid, helseundersøkelser, behandling og rehabilitering, samt pleie og omsorg til de innsatte. Tjenesten omfatter vel 11 årsverk som arbeider i turnus på dag og helg. Kommunen får et årlig tilskudd til tjenesten fra Helsedirektoratet som er stipulert ut fra antall innsatte i fengselet. I 2016 var tilskudd på snaue 9,1 mill. Tilskuddet for 2017 er kr 9.150.000 + en ekstrabevilgning på kr 600.000. Helsedirektoratet signaliserer at ekstrabevilgningene ikke vil videreføres i 2018, og at tilskuddet vil være som i 2017. Dette er det tatt hensyn til i budsjettet.

Høsten 2016 ble det etablert et eget flyktninghelseteam som skal ha fokus på flyktninger som bosettes i kommunen, samt asylsøkere på eventuelle mottak. Teamet har en bemanning bestående av koordinator, helsesøster og lege i varierende stillingsstørrelser. Teamet finansieres gjennom integreringstilskuddet til kommunen og videreføres i 2018. I samarbeid med kommunalavdelingen for oppvekst og undervisning ble det våren 2017 søkt statlig lønnstilskudd til en psykologstilling i kommunen, og kommunen har nylig tilsatt en

psykologspesialist med oppstart 1.januar 2018 som skal arbeide delt i helsesøstertjenesten og flyktninghelseteamet.

I forbindelse med etableringen av et eget team for hverdagsrehabilitering høsten 2016 ble fysio- og ergoterapitjenesten begge tilført 0,8 årsverk knyttet til teamet, samtidig som hjemmesykepleien ble styrket med 1,5 årsverk. Erfaring fra andre kommuner tilsier at hverdagsrehabilitering er et tiltak som vil påvirke den enkelte brukers funksjonsnivå og derigjennom vil kunne redusere bistandsbehovet. Teamet videreføres derfor i 2018.

Ut over dette videreføres i 2017 dagens bemanning innen den kommunale fysioterapitjenesten med 7,5 årsverk (inkl 1,0 årsverk for turnuskandidat) og 5,0 årsverk for ergoterapeuter. I tillegg kommer 14,75 årsverk for privatpraktiserende fysioterapeuter med driftstilskudd.

De kommunale fysioterapeutene arbeider med barn og voksne med funksjons-nedsettelse – barn på helsestasjon, i barnehager og skoler, hjemmeboende voksne og beboere i kommunale omsorgsboliger og institusjoner. Gruppetreninger og forebyggende tiltak er også en del av arbeidsoppgavene. Frisklivscentralen med en fysioterapeut i 50 % stilling som frisklivskoordinator inngår i tjenesten med tett tilknytning til øvrige gruppetreninger og forebyggende tiltak slik som blant annet livsstilsendring gjennom aktivitet, trening og god helse matkurs.

Også for ergoterapeutene er målgruppen innbyggere med funksjonsnedsettelse i alle aldre. Det ytes tjenester til både hjemmeboende brukere og til de som bor i omsorgsboliger og på institusjon. Hovedfokus er mestring i hverdagen og tilrettelegging av omgivelsene for å kunne delta mer aktivt i samfunnet. Både fysisk ombygging, tekniske hjelpemidler og trening er tiltak for å bedre deltagelse.

Fagkontakt syn/hørsel arbeider med voksne personer med sanse- og hørselsproblemer, både hjemmeboende og de på institusjon. Utprøving og anskaffelse av tekniske hjelpemidler, samt opplæring av bruken av disse er hovedoppgaver.

Hjelpemiddellageret distribuerer tekniske hjelpemidler til hjemmeboende og til de på institusjon. De spiller en viktig rolle i forbindelse med utskrivning av pasienter fra sykehus/sykehjem da mange vil være helt avhengig av slike hjelpemidler for å kunne klare seg hjemme. De monterer, demonterer, reparerer, vasker/desinfiserer tekniske hjelpemidler. De håndterer både kommunens egne hjelpemidler og hjelpemidler tilhørende NAV Hjelpemiddelsentral. Hjelpemiddellageret har sommeren 2017 flyttet fra Bergheim til sentrumsnært, godt egnet lokale i bunn av stadionbakken.

Arbeid – og aktivitetssenteret:

Båstadlund dagsenter for funksjonshemmede har sin virksomhet fordelt på 6 forskjellige steder med stor geografisk spredning. To av avdelingene ble oppgradert med nødvendig vedlikehold og noe tilrettelegging i 2015, men pga. flere nye brukere de siste årene er det i dag kapasitetsproblemer ved alle avdelingene. Det er også en utfordring å kunne imøtekomme nye brukere og deres behov, da få av avdelingene er universelt utformet. Det var i forrige økonomiplan lagt opp til at Båstadlund dagsenter skulle inn i lokalene til Karrestad Eldresenter

fra 2017. Gjeldende økonomiplan åpner imidlertid for en videre utredning av andre og mer hensiktsmessige lokaler, og det arbeidet er igangsatt. Aktuelle forslag og utredninger krever gjennomføring av forprosjekt og politisk behandling.

H&O	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
<i>Dimensjonering/ effektivitet Sykehjem</i>	<i>Dimensjonering/ effektivitet</i>	95 %	100 %
<i>Dimensjonering/ effektivitet Omsorgsboliger</i>	<i>Dimensjonering/ effektivitet</i>	NY	95 %
<i>Dimensjonering/ effektivitet Samlokaliserte boliger</i>	<i>Dimensjonering/ effektivitet</i>	NY	98 %
<i>Dimensjonering/ effektivitet Hjemmebaserte tjenester</i>	ATA – tid (ansikt til ansikt)	56,30 %	55 %
Kompetanse Sykehjem	Antall høyskole / faglært	45/45	50/45 %
Kompetanse Omsorgsboliger	Antall høyskole / faglært	12/63%	20/65 %
Kompetanse Samlokaliserte boliger	Antall høyskole / faglært	21/45	25/45 %
Kompetanse Hjemmebaserte tjenester	Antall høyskole / faglært	36/46	40/46 %
Kompetanse Koordinerende	Antall høyskole / faglært	NY	70/30 %
Kompetanse Kommunalavdeling Ink Båstadlund	Antall høyskole	NY	20 %
Kompetanse Rus - psykiatri	Antall årsverk psykiatrisk sykepleier	6	7
Sykefravær Halden helsehus		NY	8 %
Sykefravær Sykehjem		NY	9 %
Sykefravær Omsorgsboliger		NY	10 %
Sykefravær Samlokaliserte boliger		NY	10 %
Sykefravær Hjemmebaserte tjenester		NY	10 %
Sykefravær Koordinerende		NY	7 %
Sykefravær Kommunalavdeling inkl. Båstadlund		NY	9 %
Kvalitet Omsorgsbolig	Antall ernæringskartlagt i omsorgsbolig- i prosent av antall beboere gjennom året.	NY	90
Kvalitet Sykehjem	Antall ernæringskartlagt på sykehjem – langtid- i prosent av antall beboere gjennom året.	NY	90

Kvalitet Hjemmebaserte tjenester	Antall ernæringskartlagt av personer med vedtak om hjemmesykepleie.	NY	90
Kvalitet Samlokaliserte boliger	Antall ernæringskartlagt med vedtak for bistand fra samlokalisert bolig	NY	90
Kvalitet Sykehjem/Halden helsehus	Legemiddelgjennomgang siste 12 måneder – institusjon langtid	NY	90
Kvalitet Sykehjem/ Halden helsehus	Etablert 4 måltider/døgn	NY	50
Kvalitet Omsorgsboliger	% av antall plasser institusjon	NY	50
Kvalitet Sykehjem/Halden helsehus	Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder – institusjon langtid.	NY	70
Kvalitet Samlokaliserte boliger	Vurdert av lege siste 12 mnd	NY	80
Kvalitet Samlokaliserte boliger	Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder for personer i samlokalisert bolig	NY	90
Kvalitet Sykehjem / Halden helsehus	Etablert 4 måltider/døgn	NY	50
Kvalitet Omsorgsboliger	% av antall plasser institusjon	NY	50
Kvalitet Omsorgsboliger / Hjemmebaserte tjenester	Antall vedtak om dagaktivitet til demente som ikke bor på institusjon	NY	30
Kvalitet Omsorgsboliger / Hjemmebaserte tjenester	Antall vedtak om dagaktivitet til eldre over 80 år som ikke bor på institusjon	NY	20
Kvalitet Hjemmebaserte tjenester	Andel vedtak om hjemmetjenester som er iverksatt innen 15 dager	NY	9
Kvalitet Koordinerende	Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om støttekontakt er fattet til tjeneste er mottatt.	NY	6 uker
Kvalitet Sykehjem	Tid med fysioterapeut på sykehjem	NY	0,55
Kvalitet Hjemmebaserte tjenester	Antall trygghetsalarmer	292	300

Kommunalavdeling Teknisk

Overordnet

Kommunalavdelingen har en viktig rolle som samfunnsaktør i arbeidet med kommunens infrastruktur, bygningsmasse og saksbehandling. Det jobbes hver dag med å utvise skjønn innenfor det til enhver tid gjeldende lovverk. Administrasjonen utreder for hovedutvalg plan, teknisk, landbruk- og miljø, havnestyret samt hovedutvalg for samfunn og kultur. Kommunalavdelingen har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av områdets planverk.

Teknisk sektor har mange oppgaver som spenner over flere ulike fagfelt. Kommunalavdelingen leverer tjenester på områder som har en vesentlig betydning for kommunens innbyggere og næringsliv. Tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver. Kommunalavdelingen er en viktig samfunnsaktør og skal utøve god service, godt håndverk og stå for god og likeverdig saksbehandling.

Kommunalavdelingen blir ledet av kommunalsjef teknisk.

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Teknisk	76 586	71 302	66 300
<i>Tall i tusen nok</i>			

Organisering

Kommunalavdelingen har følgende enheter som ledes av enhetsledere:

- Plan og miljø
Byggesak, plan, geodata, miljø og landbruk
- Kommunalteknikk
VA, vei, idrett, park, nyanlegg, renseanlegg/vannbehandling og parkering
- Brann og feiervesen
Beredskap, forebyggende, opplæring
- Eiendom
Eiendom, Røkke avfallsanlegg, renovasjon og havn

Enhet/ tjenester	Mål og hovedoppgaver
Plan og Miljø	• Behandling av regulerings, bygge- og delingssaker • Oppmåling av eiendommer • Tilsyn og ulovlighetsoppfølging • Matrikkelføring og oppdatering av kartverk
Kommunalteknikk	• Utarbeide hovedplan VA og iverksette tiltak i henhold til denne, herunder • Planlegging og bestilling av vedlikehold av vannbehandlings- og renseanlegg og kommunens vann- og avløpsnett. • Rense avløpsvann i henhold til rensekraft

	• Produsere drikkevann i henhold til drikkevannsforskrift samt sikre distribusjon av dette • Separeringsarbeid • Gjennomføring av enkelte prosjekter knyttet til hovedplan VA • Vedlikehold av veier, gater, parker og friarealer • Beredskapslager V/A • Bil og maskinverksted. Vedlikehold av egne biler / maskiner. Vedlikehold for brannvesenet, vaktmesterbiler, maskinpark Rokke, maskiner idrettsanlegg, kommunens minibusser, småreparasjoner felleskjøkkenet. • Forvaltningsoppgaver på vei og park
Enhet Brann- og feiervesen	• Forebyggende brannvern og tilsyn i særskilte brannobjekter • Forebyggende informasjon til kommunens innbyggere. • Brann- og redningsberedskap. • Kommunens beredskap mot akutt forurensning på land og i vann. • Deltakelse i interkommunalt arbeid i Østfold, samt svensk-norsk samarbeid innenfor ulykke, brann og redning. • Feiing og tilsyn med boliger og fyringsanlegg • Kurs og opplæring
Eiendom, Rokke avfallsanlegg og Havn	• Planlegge, lede og gjennomføre større investeringsprosjekter • Forvaltningsoppgaver knyttet til renovasjon Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer og bygningsmasse, ca. 125 000 kvm. • Kjøp og salg av eiendommer • Vedlikehold av bygningsmasse • Byggherre ved kommunens byggeprosjekter • Drift av Rokke avfallsanlegg • Drift og forvaltning av Halden havn m farled

Enhet/tjenester	Mål og hovedoppgaver
Byggesaksseksjon	Behandling av byggesøknader etter Plan- og bygningsloven med forskrifter. Gjennomfører også tilsyn, ulovlighetsoppfølging, gjennomføring av forhåndskonferanser og generell veiledning av byggesaker.
Planseksjon	Behandler eksterne og interne reguleringsforslag i samsvar med Plan- og bygningsloven. Utarbeider egne kommunale reguleringsplaner, behandler delingssøknader. Deltar i utarbeidelsen av ny sentrumsplan.
Geodataseksjon	Foretar oppmålingsforretninger, grensejusteringer og grensepåvisninger. Tildeler adresser, utarbeider megleroppgaver, behandler søknader om seksjonering, digitalisering av reguleringsplaner samt oppdatering av kartverk.

Enhet/tjenester	Mål og hovedoppgaver
Miljø og landbruk	- Deltar i arbeidsgrupper i <i>Haldenvassdraget m/Iddefjorden</i>, <i>Enningdalsvassdraget</i> og <i>Glomma syd</i>. (faggrupper innen landbruk, avløp og vassdrag.) - Uttalelser til reguleringsplaner, delingssaker og byggesaker innen fagområdene landbruk, forurensning og biologisk mangfold
Landbruk	- Saksbehandling i henhold til gjeldende lovverk, herunder konsesjons- jordlov- og skoglovsaker etc. - Tilskuddsforvaltning inne jord/skog og tilsyn/kontroll med gjennomførte tiltak (eks. produksjonstilskudd, RMP-midler, SMIL-midler, NMSK-midler og skogfondsordningen). - Rådgivning ved utforming av søknad om bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge. - Ansvar for viltforvaltningen, kommunens viltnemd (4-6 møter pr. år) og fallviltgruppa. - Tilsyn og drift av kommunens eiendom på Ulveholtet og generell veiledning til grunneiere.
Forurensing	- Saksbehandling i henhold til forurensningslovverket – utslippssøknader, avfallsaker, oljeavskillere gravearbeider i forurenset grunn etc. - Gjennomføring og tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer jf. <i>handlingsplan for spredte avløp</i>. - Vannovervåkning – gjennomfører 2 prøvetagninger (vannkjemi) i alle større bekker i kommunen.
Miljø	- Miljøfyrtårnsertifisering - Fortsette samarbeidsprosjektet Klima Østfold - Saksbehandlingen – saker der miljø-, forurensings- og arealspørsmål står sentralt, eks. vindmøller, overføringsnett, jernbane, kommuneplanens arealdel og mellomager for atomavfall.

Halden havnevesen

Halden havnevesen har sitt myndighetsområde innen Halden havnedistrikt som strekker seg langs den kystlinjen som ligger i Halden kommune. Havnevesenet har ansvar for farleden innenfor dette området, samt drift av Halden havn. Havnevirkomhetens økonomi skal, etter lov, holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler.

Halden havnevesen har også ansvar for drift av gjestehavn og de kommunale småbåthavnene.

Budsjettskjema Havnekassen (kr)

	Budsjett 2018	Budsjett 2017
Lønn	2 691 908	2 813 170
Driftsutgifter	2 321 068	2 147 445
Avgifter og andre inntekter	-5 012 976	-4 960 615
Mer/mindreforbruk	0	0

Budsjettskjema Gjeste og småbåthavn (kr)

	Budsjett 2018	Budsjett 2017
Lønn	1 063 954	1 446 333
Driftsutgifter	1 525 000	1 330 000
Avgifter og andre inntekter	-2 970 000	-2 868 080
Mer/mindreforbruk	-381 046	-91 747

For Havnekassen er kostnadene, summert i tabellen over, fordelt slik:

420700 Farled

	Budsjett 2018	Budsjett 2017
Lønn	651 472	788 607
Driftsutgifter	421 600	366 600
Avgifter og andre inntekter	-1 073 072	-1 155 207
Mer/mindreforbruk	-	-

420701 Kai

	Budsjett 2018	Budsjett 2017
Lønn	1 868 882	1 919 408
Driftsutgifter	1 275 022	880 000
Avgifter og andre inntekter	-3 143 904	-2 799 408
Mer/mindreforbruk	-	-

420705 Øvrig havnevirksomhet

	Budsjett 2018	Budsjett 2017
Lønn	171 554	105 155
Driftsutgifter	624 446	900 845
Avgifter og andre inntekter	-796 000	-1 006 000
Mer/mindreforbruk	-	-

Styringsindikatorer

Teknisk	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11000 m3/d) Avvik fra idealproduksjon = > 100	140 %	100 %
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	95 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
Avløp	Andel tilkn. etter utsending av henstilling/pålegg /år	50 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
	Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpsvannmengde 11 000 m3/døgn pr 1.t.	85 %	100 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	92%	90 %
Bof-rensing	Oksygenforbrukende kapasitet i avløpsvann	89%	70%
Kof-rensing	Oksygenforbrukende kapasitet i avløpsvann	84%	75%
VVA-anlegg	Ingen arbeidsulykker egne anlegg	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	83 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere innen 6 mnd)	1,9 mnd	< 3 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager sendt FM pr 2. tert.	0 %	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	78 %	100 %
Teknisk	Styringsindikator	Status 2017	Mål 2018
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	89 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	97 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	95 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	81 %	85 %

	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	63%	90 %
Brann	Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekter etter standardkrav DSB pr 2.tertial	38 %	100 %

Kommentarer til styringsindikatorene

Sektoren har gjennom de siste årene utarbeidet styringsindikatorer for driften. Hensikten med dette er å i større grad kunne sikre gode tjenester for innbyggerne i Halden kommune og samtidig identifisere fremtidige utviklingsområder. Arbeidet med indikatorer er en kontinuerlig prosess med mål om gi kontinuerlig forbedring.

Nye styringsindikatorer er KOF og BOF. BOF5 er mengden av organisk materiale som kan brytes ned biokjemisk (mikrobiologisk) etter 5 dager. Dette er et mål på mengden organisk materiale som er tilgjengelig for biologisk nedbrytning i det aktuelle tidsrommet (vanligvis 5 dager). Oksygennivået i vannet måles ved oppstart og etter 5 dagers inkubasjon ved 18-22 grader C.

Krav i utslippstillatelse: minst 70% når BOF overstiger 25 mg/l.

KOF - Mengden av organisk materiale som kan brytes ned kjemisk. Gir et mål på den totale mengden av organisk materiale. Krav i utslippstillatelse: minst 75% når KOF overstiger 125 mg/l.

BOF og KOF måles for å finne ut av oksygenforbrukende kapasitet i avløpsvannet. Høyt oksygenforbruk i vann vil føre til oksygenmangel og forråtnelse i naturen, og gir også luktproblemer.

Halden kommune leverer også så langt i 2017 kvalitativt godt og nok vann til kommunens innbyggere. Ingen forhold skulle tilsi at vi heller ikke skal gjøre dette fremover. Imidlertid vil vanntilførselen måtte sikres, både med reservevannskilde fra Holevannet og med påkoblingsmuligheter fra andre vannkilder (kommuner). Alle prøver og analyser er i Halden pt innenfor de krav som stilles i henhold til drikkevannsforskriften. I 2017 vil også reservevannskilde Holvannet være etablert og med det sikre vanntilførselen ytterligere.

Vi produserer i dag ca. 140 % av idealforbruket av vann til forbruk i forhold til det vi vet om innbyggernes og industriens gjennomsnittsforbruk. Det settes nå av ekstra ressurser for ytterligere å intensivere lekkasjesøk og reduksjon av vannproduksjon utover det vi vet om idealforbruk. Denne styringsindikatoren vil vi ha så nære 100% som mulig, 120% er også meget bra. Selv om vann ikke er et knapphetsgode i vår del av verden er det viktig å ha et bevisst forhold til vann og vannforbruk og redusere forbruket (misbruk) av rensedrikkevann.

Digitale vannmålere vil kunne gi innbyggere et nåbilde av sitt vannforbruk og samtidig gi oss muligheten til å fakturere i henhold til forbruk på en helt annen måte enn i dag. Forbrukeren vil bli mer bevisst sitt forbruk og forbruket av rensedrikkevann vil gå ned.

Å nå målet om reparasjon innen 8 timer krever også at andre eksterne aktører er tilgjengelige – for eksempel kabelpåvisning. Måloppnåelse for 2017 pr 2. september er her på 95%.

Vi renser pr september 2017 85% av vannet som produseres. Vannet som «blir borte» er vann som går i overløp, vanning, lekkasjer mm. Det er ikke et mål å rense alt produsert vann.

Vedrørende indikator; «Andel tilknyttede avløpsnett etter utsending av henstilling/ pålegg» er dette en utfordrende indikator å rapportere på da det er 6+6 mnd frist for påkobling. Pr september 2017 er 41% av påleggene gitt ferdigattest.

Sektoren opplever i høy grad kunne levere gode resultater i forhold til effektiv saksbehandling. Målet er en god og effektiv tjeneste til kommunens innbyggere også i 2017. Faktorer som påvirker saksbehandlingstiden er faktisk arbeidsstyrke og kontinuitet. Sektoren er sårbar for sykdom, permisjoner og oppsigelser samtidig som nyansatte krever opplæring. Dette er forhold som også påvirker resultatene i rapporteringen.

Geodata-avdelingen rapporterer igjen om 100 % måloppnåelse for sine styringsindikatorer når det gjelder 16-ukersfristen. Grunnet ferieavvikling er indikatoren vedrørende behandling av megler- oppgaver på 95% og ikke 100%. Som de aller fleste andre kommuner er det av flere årsaker vanskelig å oppnå 100% oppdatering av matrikkel, men vi er veldig nære med 95%.

På plan er målet å behandle alle planforslag innen gitte frister. Et mål de også så langt i 2017 har klart å nå.

Byggesak har nå så langt i 2017 78 % måloppnåelse innenfor 12 ukersfristen og 89 % innenfor treukersfristen. Ansatte som har avsluttet sitt arbeidsforhold i kommunen er erstattet med nye krefter. Vi er tilfreds med å ha kunnet levere såpass gode resultater til tross for ferieavvikling og flere nye ansatte som krever opplæring.

Indikatoren som omhandler spredte avløpsanlegg har synliggjort fremgangen i arbeidet med å oppgradere private avløpsanlegg. Framgangen er alltid størst i begynnelsen, og avtar etter hvert som vi nærmer oss full opprydning. Anleggene som nå ikke har fått pålegg fra kommunen ligger i nedslagsfeltet til Rokkevassdraget og kystbekkene, fra Sponvika til Røsnæskilen. Kommunen arrangerte informasjonsmøte for grunneierne som har eiendommer som drenerer til dette området i april. Pålegg om oppgradering er nå sendt ut og området skal være ferdig innen 2021. Da skal alle boliger i Halden med private avløpssystem være oppgradert. Arbeidet med opprydning på fritidseiendommer (ca. 1000 stk.) vil starte opp i 2017-18

Halden kommune ligger fortsatt godt an til å nå årets mål og inne 2021 å oppfylle krav nedfelt i EU's vanndirektiv.

Så langt er ca. 81 % av anleggene oppgradert. Halden kommune ligger fortsatt godt an til å oppfylle krav nedfelt i EU's vanndirektiv og tiltakene vil bidra til en vesentlig rensing av vassdragene som renner til Iddefjorden.

Indikatoren knyttet til andel private renseanlegg som fungerer viste pr desember 2016 en måloppnåelse på 63%. Tallet er basert på gjennomførte kontroller i 2016, der kun nye anlegg ble kontrollert. Avviket i forhold til definert målsetting om 90% velfungerende anlegg forklares med at alle kontrollerte anlegg i år er nye anlegg, som ikke er tilstrekkelig innkjørt med tanke på dosering av kjemikalier og bruk (huseiers bruk av vaskemidler som hemmer det biologiske rensetrinnet i anlegget). Selv om 37% av anleggene ikke oppfyller forskriftens krav til rensing så er utslippene vesentlig redusert sammenlignet med tiden før oppgraderingen. Nye resultater legges inn i desember 2017.

Halden kommune har en samlet veilengde i ROSY på 211 km. 190 km av disse har asfaltdekke. 44 % av disse er klassifisert som lavstandardveier. Resten er grusveier eller veier med betong/stein. Veikapitalen er pr 2. 2017 på 206 mill. kr. Optimal veikapital tilsvarer pr 2017 252 mill. kr. Det er lagt inn en beskjedne økning på veivedlikehold for 2017 og pr i dag har Halden kommune et etterslep på veivedlikehold på ca. 46 mill. kr. i henhold til RoSy-rapport for 2015-16 Asfalteringsprogrammet for 2017 på ca. 5 mill. kr. vil tilnærmingsvis utsette ytterligere økonomisk etterslep frem til 2018. Investeringer på vei har de siste årene medført at veikapitalen har vært stabil. Arbeidet er igangsatt og videreføres i tråd med vedtak. Halden kommune er en kommune med stor geografisk spredning og har følgelig også et veinett som skal strekke seg ut i alle deler av kommunen. Kommunen har ansvar for vesentlige kilometer med grusveier og tilstreber vedlikehold etter beste evne med de ressurser som er til rådighet.

Investeringsbudsjett

Halden kommune har vært gjennom omfattende omstillinger de siste årene og det har vært stort fokus på kostnadsreduksjoner og gode prosesser innenfor gjeldende struktur. For å lykkes de neste årene er det fortsatt helt avgjørende at det gjøres investeringer av strukturell karakter. Fokus har vært på å planlegge for en varig, effektiv drift i årene fremover og de investeringer som foreslås er i hovedsak investeringer som vil gi større besparelser i drift enn kapitalkostnaden vil økes etter gjennomføring.

Flere av de store, økonomiske lønnsomme investeringene er godt i gang og ettersom tiltak i drift avhenger av effektene av investeringene er det er avgjørende at disse prioriteres frem til ferdigstilling.

Eksempler på viktige satsinger er ny skole på Idd og demenssenter på Bergheim.

Det rapporteres, pr. oktober 17, at man er i henhold til fremdriftsplan når det gjelder Idd skole. Totalentreprenør AF Entreprenør A.S. har kontrahert underleverandører innen områdene grunnarbeid, rørlegging, elektro, blikkenslagerarbeid, ventilasjon og leveranse av massiv-tre samt montasje av denne. Det er sendt ut forespørsel om tilbud på regulering av området der planskilt kryssing av gangtrafikk og RV22 kommer. Detaljreguleringen pågår parallelt med byggingen.

Ved Bergheim pågår, pr. oktober 17, detaljprosjektering. Brukerinnspill til prosjekteringen er i sin siste fase før bestilling av massiv-tre bygningskonstruksjon. Riving av eksisterende bygninger på eiendommen pågår. Betongarbeider starter november 2017.

Andre økonomiske lønnsomme investeringer er bolig til yngre utviklingshemmede og samlokalisering av flere av dagens seks dagsenter-avdelinger. I tillegg foreslår rådmannen blant annet kjøp av tomt samt bygging av ny brannstasjon. Dagens brannstasjon er fra 1911 og er utgått på dato bygningsteknisk og i forhold til eksisterende krav. Arbeidstilsynet har blant annet gitt pålegg i forhold til inneklime, ventilasjon, sopp og mugg samt kjemisk helsefare og ga i utgangspunktet dispensasjon om drift i bygget frem til utgangen av 2017. Det har foregått prosesser rundt plassering og etablering av ny brannstasjon og det konkluderes med at det ikke er mulig å tilfredsstille kravene innenfor eksisterende bygningsmasse og det blir i november 2017 opplyst til arbeidstilsynet at man løser saken ved å fraflytte bygget. Etaten er nå i prosess rundt midlertidige lokaler sammen med innkjøp og kommuneadvokat.

Med rekordlave renter og muligheten for å gjøre gode rentesikringer årene fremover med indikative lave renter, mener rådmannen tidspunktet er det rette for å gjøre større, strukturelle tilpasninger for å kunne effektivisere nødvendige kostnadsreduksjoner.

Dette må likevel sees opp mot fremtidig gjeldsgrad og bærekraften i de ulike investeringsforslagene.

Investeringsoversikt

Område	Gruppering	Investering	Rebevilgning	2018
IT	ØK 1	Kommunal fiber		0,75
Sentral	ØK 2	Tilbakekjøp av bygg fra HKP	20,35	0
Grunnskole	ØK 3	Prosjekt nye Idd skole	109,24	3,50
Grunnskole	ØK 4	Inventar/utstyr Idd skole		12,00
Grunnskole	ØK 5	Kjøp av eiendom fra Østfold fylkeskommune Risum videregående skole		20,00
Helse og omsorg	ØK 6	Etablering og bygging av demestilbud på Berghheim	48,95	200,00
Helse og omsorg	ØK 7	Velferdsteknologi		3,80
Helse og omsorg	ØK 8	Programvarerobot for behandling av søknader for helse- og velferdstjenester		0,20
Helse og omsorg	ØK 9	Halden helsehus	5,75	
Helse og omsorg	ØK 10	Forprosjekt samlokalisere dagsentertilbud	3,20	
Helse og omsorg	ØK 11	Bolig til yngre utv.hemmede	13,60	
Helse og omsorg	ØK 12	Samlokalisere dagsentertilbud	17,00	
Helse og omsorg	ØK 13	Tilbakeføring av avlastning	5,00	
Helse og omsorg	ØK 14	Rus- og psykiatrisenter	2,25	
Gate og vei	ØK 15	Anleggsmaskiner/lastebil		2,75
Rokke	ØK 16	Deponiutvidelse		2,30
Rokke	ØK 17	Ervervelse av grunn		0,50
Rokke	ØK 18	Maskininvestering Rokke		3,50
Eiendom	ØK 19	ENØK-tiltak i diverse bygninger	0,64	0,30
	SUM ØKONOMISK LØNNSOMME		225,99	249,60
Gate og vei	PÅ 1	Anskaffelse av strømnstyringsprogram – gatelys		4,00
Gate og vei	PÅ 2	Trafikksikkerhetstiltak ihht kommunedelplan		2,10
Gate og vei	PÅ 3	Gang- og sykkelvei Asakåsen	0,20	
Rokke	PÅ 4	Rensetiltak etter revisjon - renseanlegg		6,30
Eiendom	PÅ 5	Radonsanering		2,00
Eiendom	PÅ 6	Tiltak for lekeplasser ved kommunale bygg i Halden kommune		0,50
Eiendom	PÅ 7	Elektrisitets- og enøk-tiltak – Rødsberg skole		2,00
Eiendom	PÅ 8	Brannteknisk oppgradering av bygg		1,00
Eiendom	PÅ 9	Ventilasjonsanlegg Låby skole		4,00
Eiendom	PÅ 10	Utfasing av oljefyringsanlegg i offentlige bygninger	4,38	2,00
Eiendom	PÅ 11	Energimerking av bygninger	0,15	-
Brann	PÅ 12	Ny brannstasjon	4,25	18,00
Brann	PÅ 13	Røydykkerutstyr		0,30
Kirke	PÅ 14	Regulering og utvidelse av Idd kirkegård.	5,68	
Kirke	PÅ 15	Regulering og utvidelse av Os kirkegård. Inkl. bevaring av høyden	1,88	3,10
	SUM PÅLEGG		16,53	45,30
Sentral	AN 1	Kjøp av eiendommer		15,00
Sentral	AN 2	EK tilskudd KLP		1,00
Sentral	AN 3	Inventar gamle rådhus og servicetorg		1,50
Sentral	AN 4	Nye kjølerom og fryserom på Sentralkjøkkenet.		1,30
Sentral		Smart City-prosjekt		1,40
Grunnskole	AN 5	Utredning skole og idrettshall Os	5,00	-
Grunnskole	AN 6	Det digitale skoleløftet		5,25
Kultur	AN 7	Strømpunkter i sentrum		2,00
Gate og vei	AN 8	Asfaltering av grusveier		1,50
Gate og vei	AN 9	Asfalteringsprogram		5,00
Gate og vei	AN 10	Ladestasjon for el-biler		0,40
Gate og vei	AN 11	Gangvei Vekterveien til Gamle Folkvang		3,00
Gate og vei	AN 12	Gatelys		2,00
Gate og vei	AN 13	Gateutforming Damhaugen		1,00
Park og anlegg	AN 14	Spillemiddelanlegg	2,00	2,00
Park og anlegg	AN 15	Badeplasser, opprusting, universell utforming		1,00
Park og anlegg	AN 16	Offentlige lekeplasser, opprusting		1,50
Eiendom	AN 17	Remmen svømmehall – avtale med Statsbygg		0,50
Eiendom	AN 18	Nødstrømsaggregat Rådhus		0,80
Eiendom	AN 19	Universell utforming av offentlige bygninger	0,25	1,50
Eiendom	AN 20	Makø - universell utforming vann/avløp	2,25	
Brann	AN 21	Brannbåt m/henger		0,70
Kirke	AN 22	En kirke for alle - framdrift tilrettelegging		0,50
Kirke	AN 23	Oppgradering av Asak kirke		0,60
Kirke	AN 24	Utskifting i maskinpark		0,76
Gate og vei		Bobilparkering		0,50
	SUM ANDRE		9,50	50,71

Havn	SK 1	Videreutvikling av kai/forb. havneaktivitet		10,00
Renovasjon	SK 2	Miljøstasjoner		1,00
Renovasjon	SK 3	Nedgravde innsamlingsløsninger		0,50
Renovasjon	SK 4	Tett trehusbebyggelse/verneverdige områder- utskifting av beholdere med nedgr	0,45	1,50
Renovasjon	SK 5	Overgang til større buntømte avfallsbeholdere	0,10	0,50
Renovasjon	SK 6	Ny programvare, IKT løsninger	0,35	0,50
Renovasjon	SK 7	En ny avfallsbeholder til papir (alle abonnementer)	2,00	8,00
Renovasjon	SK 8	Programvare IKT/RFID utrustning av renovasjonsbiler		0,75
Renovasjon	SK 9	Ny gjenbruksstasjon på Rokke		4,00
Byggesak	SK 10	Fotoarkiv av verneverdig bebyggelse i Halden sendrum		0,40
Byggesak	SK 11	Digitalisering av byggesaksarkiv		3,00
V/A	SK 12	Anleggsmaskiner/lastebil til nyanlegg		4,25
V/A	SK 13	Trykkavløp		8,00
V/A	SK 14	Fornye avløpsanlegg på Bakke, Kornsjø, Prestebakke og Brekke.	2,00	10,00
V/A	SK 15	Gløkke – separering avløp	2,15	10,00
V/A	SK 16	Høydebasseng Lille Erte		15,00
V/A og Anlegg	SK 17	2 stk lastebiler		2,00
V/A	SK 18	Omlegging av ledningsnett Marcus Thranesgt.		1,00
V/A	SK 19	Oppgradering av pumpestasjoner		1,00
V/A	SK 20	Overvannstiltak		3,00
V/A	SK 21	Ringleidning vann	6,00	5,00
V/A	SK 22	Dyrendalsveien (Hovedplan)	3,00	3,00
V/A	SK 23	Brattlibanen (Hovedplan)		1,50
V/A	SK 24	Knardal separering	4,90	
V/A	SK 25	Oskleiva, Fjellstua, Damhaugen	5,00	2,00
V/A	SK 26	Gimle/Tosterudberget	7,10	
V/A	SK 27	Hofgårdløkka	2,67	
V/A	SK 28	Os hageby	2,00	
V/A	SK 29	Sentrum fornying (Festningsgata)	5,46	
V/A	SK 30	Engebretsensgt/Borggata (Hovedplan)	1,90	
V/A	SK 31	Oppgradering av vannkummer (Hovedplan)	3,00	
V/A	SK 32	Torgny Segerstedsgt. (Hovedplan)	1,00	
V/A	SK 33	Stigveien (Hovedplan)	2,50	
V/A	SK 34	Høydebasseng Amunddalen (Hovedplan)	1,00	
V/A	SK 35	Kulvert Osbekken	15,00	
V/A	SK 36	Fjellknattveien, Stigveien, Toppveien, Ekomveien (Hovedplan)		5,00
V/A	SK 37	Laxegata (Hovedplan)		1,50
V/A	SK 38	Løkkeveien fra Os til Sukkenes bru, del av Gimleveien (Hovedplan)		7,00
V/A	SK 39	Ole Dahlsgt. Major Forbusgt., del av Wernsgt. (Hovedplan)		13,00
V/A	SK 40	Hovsveien (Brigadeveien, Dragonveien, Tamburveien) (Hovedplan)		6,00
V/A	SK 41	Vannforsterking til Remmen Renseanlegg (Tyska og Hollenderen) (Hovedplan)		5,00
V/A	SK 42	Sletteveien (Hovedplan)		8,00
V/A	SK 43	Os Allé fra bad til Sindings plass (Hovedplan)		1,50
V/A	SK 44	Risumhøgda (Hovedplan)		7,00
V/A	SK 45	Peder Ankersgt. R. Amundsensgt. Rødsbakken m.fl (Hovedplan)		12,00
V/A	SK 46	Sikring av vannforsyning (sammenkobling med nabokommuner)		1,00
V/A	SK 47	Tankbil Halden brannvesen		2,80
Renovasjon	SK 48	Opparbeide mottaksplass til hageavfall på Rokke		1,00
SUM SELVKOST		SUM SELVKOST	69,08	165,20
Sum Selvkost inkl hovedplan			69,08	165,20
Sum alle investeringer			321,09	510,81
Sum investeringer ekskl.selvkost			252,01	345,61

Sum investeringer	2018	2018
Selvkost	48,81	Sentral/felles 41,30
Økonomisk lønnsomme	249,60	Kultur 2,00
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	45,30	Undervisning og oppvekst 154,99
Annet	167,10	Helse og omsorg 299,75
Rebevilgninger	321,09	Teknisk inkl. kirke 99,58
		VAR, havn og byggesak 234,28
Totale investeringer	831,90	831,90
Sum rebevilgninger	2018	2018
Selvkost	69,08	Sentral/felles 20,35
Økonomisk lønnsomme	225,99	Kultur -
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	16,53	Undervisning og oppvekst 114,24
Annet	9,50	Helse og omsorg 95,75
		Teknisk inkl. kirke 21,67
		VAR, havn og byggesak 69,08
Totale investeringer	321,09	321,09
Nye investeringer	2018	2018
Selvkost	165,20	Sentral/felles 20,95
Økonomisk lønnsomme	249,60	Kultur 2,00
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	47,20	Undervisning og oppvekst 40,75
Annet	48,81	Helse og omsorg 204,00
		Teknisk inkl. kirke 77,91
		VAR, havn og byggesak 165,20
Totale investeringer	510,81	510,81

Kommentarer til nye prosjekt

Nye investeringsinnspill er kort beskrevet nedenfor. Prosjekt der forutsetninger, periodisering eller totalbeløp er endret siden vedtak i økonomiplan er presentert senere i budsjettdokumentet. Alle beskrivelser knyttet til prosjektene som er vist i tabellform over finnes som vedlegg til budsjettdokumentet. (Investeringsbok).

Område	Investing	2018
Sentral	Nye kjølerom og fryserom på Sentralkjøkkenet.	1,30
Grunnskole	Det digitale skoleløftet	5,25
Kultur	Strømpunkter i sentrum	2,00
Helse og omsorg	Programvarerobot for behandling av søknader for helse- og velferds	0,20
SUM nye investeringer		8,75

Nye kjølerom og fryserom på Sentralkjøkkenet

I forbindelse av kontroll fra Anticimex i juli -17 har det blitt påpekt avvik i forbindelse med kjølerom og fryserom på sentralkjøkkenet. Dagens kjølerom og fryserom må rives, og et skadesaneringsfirma må rense bygget. Deretter kan det bygges nye kjøle/fryserom. Arbeidet er helt avgjørende ettersom Mattilsynet kan stenge Sentralkjøkkenet hvis ikke avvik lukkes.

Det digitale skoleløftet

For å ha en skole som møter den tiden vi lever i, er det avgjørende at både elever og ansatte har tilgang på moderne verktøy. For å få en likeverdig skole, er det også nødvendig å ha like verktøy. Derfor gjennomfører Halden kommune et stort digitalt løft ved alle kommunale skoler. I 2017 ble det kjøpt inn nytt IT-verktøy til alle elever i 1., 4., 5. og 8. årstrinn. Resterende elever deler på å benytte eldre lærer-PCer i undervisningen i skoleåret 2017/2018. Det ønskes en trinnvis innføring av utstyret slik at samtlige elever har tilgang til eget digitalt utstyr innen skoleåret 2019/2020. Prosjektet erstatter tidligere investering i pc til skolene som ble presentert i økonomiplan 2018-2021.

Strømpunkter i sentrum

I forbindelse med arrangementer i sentrum opplever man i økende grad etterspørsel av 63 ampere, 400V strøm. Kostnaden ved å tilrettelegge og å bestille slik strøm er tidkrevende og kostbar. Halden har som målsetning å være en arrangementsvillig kommune hvilket betyr at infrastruktur rundt gode arrangement må være på plass. Det foreslås derfor 10 nye strømpunkter i sentrum, blant annet på torvet, Busterudparken og på Fredriksten festning.

Programvarerobot for behandling av søknader for helse- og velferdstjenester

Investeringen innebærer innkjøp av en programvarerobot som kan behandle visse søknader på samme måte som ansatte gjør i dag. Dette vil medføre større ressursinnsparinger for kommunen og vil kunne forhindre manuelle feil. Samtidig som roboter kan gjøre enklere saksbehandlingsoppgaver og effektivisere kommunens drift, ligger det store muligheter til kortere behandlingstider, raskere svar på henvendelser og bedre datakvalitet for innbyggerne ved bruk av begrensede midler. Behandling av søknader er bare ett av mange mulige anvendelsesområder for denne teknologien. Denne type løsning er svært interessante i et digitaliseringsperspektiv og prosjekt vil være et samarbeid med Sarpsborg kommune.

Endringer mellom økonomiplan 2018-2021 og budsjett 2018

Nedenfor presenteres tabell med de investeringer det er registrert endringer på siden vedtak i økonomiplan 2018-2021. Dette er prosjekt som enten foreslås rebevilget fra budsjett 2017, eller som har endringer i periodisering i planperioden. Felles for mange av prosjektene er at endringene er resultat av fremdrift som avviker fra det som var først forventet. Det kan også være resultat av at man nå, sammenlignet med tidligere anslag, er kommet lengre i en planleggingsprosess, eller at det på dette tidspunkt kan foreligge konkrete anbud, sammenlignet med tidligere. Alle investeringer er presentert i vedlegg.

Område	Gruppering	Investering	Rebev.	2018
Sentral	Annet	Nye kjølerom og fryserom på Sentralkjøkkenet.		1,30
Grunnskole	Annet	Idrettshall Os	5,00	-
Grunnskole	Annet	Det digitale skoleløftet		5,25
Kultur	Annet	Strømpunkter i sentrum		2,00
Eiendom	Annet	Universell utforming av offentlige bygninger	0,25	1,50
Eiendom	Annet	Makø - universell utforming vann/avløp	2,25	
Gate og vei	Annet	Bobilparkering		0,50
Sentral	Annet	Smart City - prosjekt		1,40
SUM ANNET			7,50	11,95
IT	Bedriftsøkonomisk	Kommunal fiber		0,75
Sentral	Bedriftsøkonomisk	Tilbakekjøp av bygg fra HKP	20,35	0
Grunnskole	Bedriftsøkonomisk	Prosjekt nye Idd skole	109,24	3,50
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Etablering og bygging av demestilbud på Bergheim	48,95	200,00
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Velferdsteknologi		3,80
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Programvarerobot for behandling av søknader for helse- og velferdstjenester		0,20
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Halden helsehus	5,75	
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Dagsenter Karrestad	3,20	
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Bolig til yngre utv.hemmede	13,60	
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Samlokalisere dagsentertilbud	17,00	
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Tilbakeføring av avlastning	5,00	
Helse og omsorg	Bedriftsøkonomisk	Rus- og psykiatrisenter	2,25	
Rokke	Bedriftsøkonomisk	Ervervelse av grunn		0,50
Rokke	Bedriftsøkonomisk	Maskininvestering Rokke		3,50
Eiendom	Bedriftsøkonomisk	ENØK-tiltak i diverse bygninger	0,64	0,30
SUM ØKONOMISK				
LØNNSOMME			225,99	212,55
Gate og vei	Pålegg	Gang- og sykkelvei Asakåsen	0,20	
Eiendom	Pålegg	Utfasing av oljefyringsanlegg i offentlige bygninger	4,38	2,00
Eiendom	Pålegg	Energimerking av bygninger	0,15	-
Brann	Pålegg	Ny brannstasjon	4,25	18,00
Kirke	Pålegg	Regulering og utvidelse av Idd kirkegård.	5,68	
Kirke	Pålegg	Regulering og utvidelse av Os kirkegård. Inkl. bevaring av høyden	1,88	3,10
SUM PÅLEGG			16,53	23,10
Renovasjon	Selvkost	Tett trehusbebyggelse/verneverdigeområder- utskifting av avfallsbeh.	0,45	1,50
Renovasjon	Selvkost	Overgang til større bunntømte avfallsbeholdere	0,10	0,50
Renovasjon	Selvkost	Ny programvare, IKT løsninger	0,35	0,50
Renovasjon	Selvkost	En ny avfallsbeholder til papir (alle abonnenter)	2,00	8,00
Byggesak	Selvkost	Digitalisering av byggesaksarkiv		3,00
V/A	Selvkost	Fornye avløpsanlegg på Bakke, Kornsjø, Prestebakke og Brekke.	2,00	10,00
V/A	Selvkost	Glenne – separering avløp	2,15	10,00
V/A	Selvkost	Ringleidning vann	6,00	5,00
V/A	Selvkost	Dyrendalsveien (Hovedplan)	3,00	3,00
V/A	Selvkost	Brattlibanen (Hovedplan)	1,50	
V/A	Selvkost	Knardal separering	4,90	
V/A	Selvkost	Oskleiva, Fjellstua, Damhaugen	5,00	2,00
V/A	Selvkost	Gimle/Tosterudberget	7,10	
V/A	Selvkost	Hofgårdløkka	2,67	
V/A	Selvkost	Os hageby	2,00	
V/A	Selvkost	Sentrum fornying (Festningsgata)	5,46	
V/A	Selvkost	Engebretsensgt/Borggata (Hovedplan)	1,90	
V/A	Selvkost	Oppgradering av vannkummer (Hovedplan)	3,00	
V/A	Selvkost	Torgny Segersteds gt. (Hovedplan)	1,00	
V/A	Selvkost	Stigveien (Hovedplan)	2,50	
V/A	Selvkost	Høydebasseng Amunddalen (Hovedplan)	1,00	
V/A	Selvkost	Kulvert Osbekken	15,00	
V/A	Selvkost	Risumhøgda (Hovedplan)		7,00
V/A	Selvkost	Peder Ankersgt. R. Amundsensgt. Rødsbakken m.fl (Hovedplan)		12,00
V/A	Selvkost	Tankbil Halden brannvesen		2,80
SUM SELVKOST			69,08	65,30
Sum VAR inkl hovedplan			69,08	65,30
Sum endrede investeringer			319,09	312,90
Sum endrede investeringer ekskl.VAR			250,01	247,60

Gebyrregulativ

Prisliste kommunale tjenester 2018

Halden kommune praktiserer full kostnadsdekning på Vann og avløpsgebyrene.

Kommunale avgifter:

Betalingsforfall i 4 terminer

Eiendomsskatt (beregnes av skattegrunnlaget)	2018
Bolig og fritidseiendom	5,75 ‰
Øvrige eiendommer	7,00 ‰
Ubebygde tomter	5,75 ‰

Vannavgift	2018 inkl. mva
Årsgebyr fastledd vann	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	12,25
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller)- takst A	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter – takst B	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen – takst C	125 000,00
Vannavstenging	
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning	1200,00
Kommunal avlesning av vannmåler	600,00

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Avløpsavgifter	2018 inkl. mva
Årsgebyr fastledd avløp	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	26,15
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller) – takst A	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter – takst B	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen- takst C	125 000,00
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensanlegg inntil 3m ³	2 541,25

Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensanlegg pr. m ³ over 3m ³	641,25
Tømming av lukket tank inntil 3m ³	2 470,00
Tømming av lukket tank pr. m ³ over 3m ³	643,75
2.gangs tømming lukket tank	1191,25
2.gangs tømming lukket tank pr. m ³ over 3m ³	247,50
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn	542,90
Sluttømming av septiktank/slamavskiller/miniranseanlegg/lukket tank:	
Mindre enn 6 mnd. siden forrige tømming	0
Mellom 6 mnd. og 10 mnd. siden forrige tømming	1191,25
Sluttømming pr. m ³ over 3 m ³	247,50

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Stipulert forbruk

a) Eneboliger, selveide leiligheter og fritidsboliger/hytter

Bruksareal x 0,80	Stipulert vann/avløp
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300 – 350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m².
Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³

260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300 -350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Vannmålere

De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³,
Vann kr. 9,80 (kr. 12,25) og pr. m³ og avløp kr. 20,92 (kr.26,15) pr m³.

Renovasjon	2018 inkl. mva
Pr. beholder	3 089,00
Hytter/ sommerboliger	1 462,00
Hytter/ sommerboliger - felles container	1 273,00
Avstandstillegg:	
5-10m	108,00
10-15m	161,00
Tillegg pr. 5m over 15m	108,00

Feieavgift	2018 inkl. mva
For 1., 2. og 3. etg. Piper	pr. pipeløp 367,00
For 4. og 5. etg. piper	pr. pipeløp 434,00
Pr. ekstra pipeløp	100,00
Fritidsbolig	467,00

Gebyr ved gravearbeid i gater, veier og plasser					2018 inkl. mva
kostnadstype/veitype	Fast beløp (min.beløp)	Pris 0-20m ²	Pris 20-50m ²	Pris 50-500m ²	Pris >500m ²
Kontrollgebyr	2 650,00	0,00	51,20	24,60	Etter avtale
Veiforringelse samleveier	450,00	37,00	30,00	21,50	19,50
Veiforringelse boligvei	450,00	30,00	21,50	17,50	13,30
Veiforringelse G/S-vei og fortau	450,00	21,50	17,50	12,30	11,30

Leiepris ved bruk av veiareal samt fortau til byggearbeid		2018 inkl. mva
Tidsperiode (uker)	Pris pr. m ² pr uke	
0-2		0,00
3-29		15,00
30-52		17,00
53->		19,00

Minimum leiepris fra og med 3. uke	1500,00
------------------------------------	---------

Parkering	2018 inkl. mva
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst 1 st. time kr. 21,- 2. kr. 23,- 3. kr. 25,- deretter kr. 30 pr. time	21/23/25/30
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 2, kr/ time	15,00
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 3, kr/ døgn	50,00
Årskort - Sone 1	18 000
Årskort - Sone 2	12 000

El-bil gratis i sone 2 og 3.

Leie av kommunal gategrunn (elektronisk søknad fra kommunens hjemmeside)	2018 inkl. mva
Halden Torg - Arrangement (pris per døgn)	5 000,00
Fiskebrygga - Arrangement (pris per døgn)	5 000,00
Areal til uteservering (Pris per søknad/år)	500,00
Annet: Pris per benyttet avgiftsplass (se "Parkering") eller etter avtale	

Rokke Avfallsanlegg

Fra husholdninger	2018 inkl. mva
Priser oppgitt pr. tonn	
Sortert avfall fra hjemmesortering	882,00
Trevirke	996,00
EE-avfall/ hvitevarer	0
Asbest og eternitt	0
PCB	0
Klorparafin vinduer	6 737,00
Farlig avfall fra husholdninger	0
Rene fyllmasser	0
papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	8,00
Jern og metall	220,00
Dekk på felg, pr. stk	69,00
Campingvogn, tilhenger	2057,00

Fra næring	2018 eks. mva
Priser oppgitt pr. tonn	
Næringsavfall blandet	1 695,00

Impregnert virke	1993,00
Trevirke	851,00
Asbest og eternitt	1 646,00
PCB	1 278,00
Klorparafin vinduer	5 389,00
Farlig avfall fra næring	6 468,00
Lettere forurensede masser - kl.1	64,00
Lettere forurensede masser - kl.2	197,00
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	241,00
EE-avfall/ hvitevarer	0
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	7,00
Jern og metall	176,00
Dekk på felg, pr. stk	55,00
Campingvogn, tilhenger	1 646,00

Rabatter for næringslivet:	
Leveransevolum	Rabatt i %
500 tonn - 1000 tonn	10 %
1000 tonn - 2000 tonn	20 %
2000 tonn - 3000 tonn	30 %
3000 tonn - 7000 tonn	40 %
> 7000 tonn	Be om pristilbud
Lettere forurensede masser over 4000 tonn	Be om pristilbud

Kulturskolen

Det er 2 betalingsterminer.

Søskenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

Brukerbetaling, pris pr. måned	Elevavgift pr.
	skoleår 2018
Elevavgift	3 200
Makspris for familier	6 000

Biblioteket	2018
Gebyr ved for sen levering:	
Mistet lånekort	20
1. varsel (voksen/ barn)	45/10
2. varsel (voksen/barn)	75/30

3. varsel: Sendes som regning med erstatning for tappt materiell + gebyr kr 100.

Deretter inkasso

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer:

Remmen svømmehall	2018
Enkeltbad:	
Voksne	60
Barn (t.o.m. 15 år)	30
Studenter, pensjonister og trygdede	50
Rabattkort:	
12 klipp voksne	600
12 klipp barn, studenter og honnør	300
Leie av basseng - Uke/helg	250/400

Idrettshaller	2018
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	250
Barn/ungdom under 18 år	Gratis
Over 18 år	
Arrangementer - pr. time - helg	400

Brygga Kultursal	2018
Grunnleie pr. døgn inntil 10t	15 000
Proffleie ink inhouse utstyr og hustekniker	25 000
Grunnleie pr. time etter 10t	1 560
Lydanlegg - komplett	3 640
Lydanlegg - konferanse	2 080
Lysanlegg - enhetspris	2 600
Trålløst pr. sett	312
Prosjektor	312
Trommesett	312
Gitarforsterker	208
Bassanlegg	208
El.piano Yamaha CP 300	312
El.orgel Nord C2	312
Flygel Bösendorfer	3 200
Dansematter	156
Monitormiks	1 500
Recording	1 248
Bord og stoler	3 000

Fra 200 pers	16
Lydtekniker	4 500
Lystekniker	4 500
Timelønn etter 10 timer	520
Teknikere/Stagehands	354
Tono	10 400
Annonsering	1 248
Bill.salg eksternt	-
Foyerbetjening/bill.salg	650,- per time pr. person

Kirker/kirkegårder (Kirkelig Fellesråd)	2018
Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21	
Festeavgift kistegrav	240
Festeavgift urnegrav	240
Kremasjonsavgift innenbys	2 500
Kremasjonsavgift utenbys	4 500
Leie av kapell til begravelser og bisettelser	0 (gratis)

Helse og omsorg	
Egenbetaling hjemmehjelp	2018
Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
Inntektsnivå over 2G inntil 3G	230 pr. time
Inntektsnivå over 3G inntil 4G	300 pr. time
Inntektsnivå over 4G	400 pr. time
Abonnement pr mnd:	
- Inntektsnivå inntil 2G (over 3 timer)	fastsatt i forskrift
- Inntektsnivå 2G - 3G (over 10 timer)	1 600
- Inntektsnivå 3G - 4G (over 15 timer)	3 000
- Inntektsnivå 4G - 5G (over 15 timer)	4 200

Kost	2018
Egenandel pr. mnd. - halv kost	3 300
Egenandel pr. mnd. - hel kost	4 800
Middag pr. porsjon	100

Trygghetsalarm	2018
Analog ordning fases ut. Inntektsnivå inntil 2G (forutsetter kjøp + abonnement)	250
Analog ordning fases ut. Inntektsnivå over 2G (forutsetter kjøp + abonnement)	310
Leie pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G	410
Leie pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	470

Vask av tøy	2018
Egenandel pr. mnd.	250

Oppholdsbetaling i institusjon	2018
<u>Korttidsopphold:</u>	
Pr. døgn (statlig fastsatt maksimalsats) - lov om helsetj.)	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift
Dagopphold – ikke lovpålagt, inkl. kost uten transport	140,-
Dagopphold – ikke lovpålagt, inkl. kost og transport til og fra	200,-

Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)	
Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	fastsatt i forskrift
Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	fastsatt i forskrift
Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen	

Leie av basseng ved Halden sykehjem, pr. time	2018
Grupper for voksne, med/ uten fysioterapeut, inntil 10 deltakere	470
Grupper for voksne, inntil 10 deltakere	470
Grupper med barn, utleie privat fysioterapeut	270
Videregående skoler pr. elev	65
Lag og foreninger	470
Enkeltpersoner med ledsager	70
Enkeltpersoner hvor to til tre bader sammen, pr. person	70

Bevillinger	2018
Skjenkebevilling enkelt anledning	fastsatt i forskrift
Minstebeløp skjenkebevilling	fastsatt i forskrift
Minstegebyr salgsbevilling	fastsatt i forskrift
Gebyrsats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	fastsatt i forskrift
Gebyrsats alkoholgrense 2 pr. ltr. - salg	fastsatt i forskrift
Gebyrsats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	fastsatt i forskrift
Gebyrsats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	fastsatt i forskrift
Gebyrsats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	fastsatt i forskrift

Gebyrene følger alkoholforskriften

Barnehager:

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30 % for barn nr. 2
og 50 % fra barn nr. 3.

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr. mnd.:

Brukerbetaling barnehage	2018
100 % plass	2 910
80 % plass (4 dager pr. uke)	2 619
60 % plass (3 dager pr. uke)	2 037
50 % plass (2/3 dager pr. uke)	1 746
40 % plass (2 dager pr. uke)	1 455
I tillegg betales det for kost maksimalt	

Skolefritidsordning

Det er 11 betalingsterminer

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr mnd.:

Brukerbetaling SFO	2018
100 % plass	2 655
75 % plass	2 125
50 % plass	1 595

I tillegg betales det for kost maksimalt	200
--	-----

Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr

gjeldende fra 1.januar 2018.

Vedtatt med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16.03.2012 nr.12 §§ 3 og 5, lov mot vern om forurensning og om avfall av 13.03.1981 nr.6 § 23 og Standard abonnementsvilkår for vann og avløp administrative og tekniske bestemmelser.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder for alle abonnenter som er eller blir tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsnett i Halden kommune enten direkte eller via private ledninger.

Forskriften regulerer alle kommunale gebyr for å knytte seg til offentlig vann- og/eller avløpsnett.

Med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg og lov om vern mot forurensning fastsettes vann- og avløpsgebyr på grunnlag av NS 3940. For bolighus fratrekkes 20% av areal (BRA) før gebyr beregnes. For andre bygg beregnes gebyr etter areal (BRA) uten omregning.

Restriksjoner for vannforbruket eller kortere avbrudd i leveranse av vann eller mottak av avløpsvann gir ikke grunnlag for reduksjon i gebyrene.

Som avtalegrunnlag mellom gebyrpliktige i kommunen gjelder, hvis ikke annet er fastsatt i lov eller forskrift med hjemmel i lov, det til enhver tid godkjente «Standard abonnementsvilkår» i kommunen.

Gebyrsatser regulert i denne forskrift vil være gjeldende for alle eiendommer i Halden kommune som er tilknyttet kommunalt vann og /eller avløp.

De gebyrsatser som fremkommer i kommunens gebyrregulativ vil være gjeldende.

Gebyr etter denne forskrift er ikke et enkelt vedtak og kan ikke påklages, jf. forvaltningslovens §28. En forskrift kan ikke fravikes av et forvaltningsorgan med mindre forskriften eller vedkommende hjemmelslov gir adgang til det, jf. forvaltningslovens §40.

§ 1-2. Definisjoner

- a) Med boenhet forstås i denne forskrift bolighus/leilighet/fritidsbolig
- b) En selvstendig boenhet består av ett eller flere rom som er bygd eller ombygd privatbolig eller fritidsbolig/hytte for en eller flere personer. Boenheten må ha egen inngang (adkomst til rommene uten at en må gå gjennom en annen boenhet), bygningsarealet må være godkjent for varig opphold og ha tilgang til kjøkken og WC.
- c) Med næringsenhet forstås i denne forskrift et selvstendig lokale/egen enhet, som er benyttet til næringsvirksomhet. Næringer under samme tak og som ikke er fysisk adskilte og ikke selvstendige vil anses som en næringsenhet, f.eks kjøpesenter med felles inngang, felles gangareal m.m.
- d) Målt forbruk: Vannforbruket faktureres etter avlest vannmåler.
- e) Stipuler forbruk: Vannforbruket beregnes ut i fra bygningens bruksareal (BRA) i h.h.t. NS 3940. Tabell fastsatt av Halden kommune.
- f) Abonnent: Alle bo- og næringsenheter som er tilknyttet kommunens vann- og/eller avløpsnett enten direkte eller via privat ledningsnett.

Kapittel 2. Tilknytningsgebyr

§2-1. Bestemmelser tilknytningsgebyr

I h.h.t. lov om kommunale vass- og avløpsanlegg kreves det tilknytningsgebyr for tilknytning til kommunens vann- og/eller avløpsnett.

- a) Tilknytningsgebyret betales for bebygd eiendom og ved førstegangsoppføring på eiendom som er eller blir tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett enten direkte eller via private ledninger.
- b) Det skal betales et tilknytningsgebyr pr. eiendom.
- c) For tilbygg/påbygg til bygg på eiendommen tilkommer ikke nytt tilknytningsgebyr. Dersom flere bo-/næringsenheter på eiendommen skal tilkobles gjelder bestemmelsene i kapittel 2 § 2-2 a)-c) og 2-3 a)-c).
- d) For eiendom der bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet eller brent ned betales ikke tilknytningsavgift dersom det er mindre enn 5 år siden bygning er revet eller brent ned. Dersom det er gått mer enn 5 år siden bygg ble revet/brent ned betales tilknytningsavgift i h.h.t. denne forskrift. Dersom det er flere bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp på eiendommen skal det ikke betales tilknytningsavgift dersom ikke alle bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet/brent ned.
- e) Alle fritidsboliger tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp skal betale tilknytningsavgift etter satsene i §2-2 a)-c) og §2-3 a)-c).
- f) Kommunen skal sende faktura for engangsgebyr for tilknytning til abonnenten samtidig som igangsettingstillatelse (byggetillatelse) gis. Dersom tilkobling ikke er skjedd innen utløpet av byggetillatelsens varighet kan tilknytningsgebyret kreves tilbakebetalt.

§2-2. Satser tilknytningsgebyret for vann.

- a) Takst A pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Takst B pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Takst C pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.
- d) Ved utvidelse av antall boenheter/bygg som ikke er rene boligbygg og andre bygg på eiendommen slik at taksten skal endres, vil faktura for tilknytning utstedes med «ny» takst og tidligere takst blir trukket fra.

§2-3. Satser tilknytningsgebyret for avløp.

- a) Takst A pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Takst B pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Takst C pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.
- d) Ved utvidelse av antall boenheter/bygg som ikke er rene boligbygg og andre bygg på eiendommen slik at taksten skal endres, vil faktura for tilknytning utstedes med «ny» takst og tidligere takst blir trukket fra.

Kapittel 3. Årsgebyr

§3-1. Bestemmelser årsgebyr vann og avløp.

- a) Årsgebyr for vann og årsgebyr for avløp består begge av et fastledd og en variabel del. Fastledd er likt for alle, mens den variable delen betales for forbruk vann og forbruk avløp enten ut fra stipulert forbruk eller målt forbruk.
- b) Fastleddet for vann og avløp belastes alle bo- og næringsenheter som er tilknyttet det offentlige ledningsnettet. Gårdsbruk som både er boligenhet og næringsenhet skal ha ett fastledd for vann og ett fastledd for avløp. Ved flere boligenheter på gården skal det være ett fastledd vann og ett fastledd avløp pr. boenhet.
- c) Dersom en eiendom er tilknyttet kommunalt vann- og avløpsnett, men velger å bruke privat vannkilde må tilkoblingen til kommunalt vannledningsnett plomberes for at årsgebyr skal unngås.

Plombering skal utføres av Halden kommune, teknisk drift. Dersom plombering ikke kan dokumenteres på korrekt måte skal årsgebyr i h.h.t. §3-2 betales. Ved tilknytning til privat vann og kommunalt avløp kan årsgebyr avløp måles ved vannmåler på privat vann. Avløpet kan også stipuleres etter tabell i §3.4 a) og b)

- d) Midlertidig fritak for årsgebyr (fast og variabel del) gis kun dersom vannet stenges på hovedledning/klave, eller om første stoppekran plomberes. Dette skal utføres av Halden kommune. Ved eiendommer med flere boenheter hvor vannet til den enkelte enhet ikke kan stenges separat kan det ikke gis fritak for årsgebyr for en enkelt del.

§ 3-2. Satser årsgebyr

Gjeldende satser for fastledd vann og fastledd avløp samt pris pr. m³ vann og avløp som er brukt/stipulert er nedfelt i kommunens gebyrregulativ.

§ 3-4. Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

§ 3-5. Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett etter 01.07.2013 skal ha egen vannmåler. For fritidsboliger/hytter godkjent tilkoblet kommunalt vann- og/eller avløpsnett før 01.07.2013 kreves ikke vannmåler. For fritidsboliger/hytter hvor vannmåler ikke kreves blir vann- og avløpsgebyr stipulert etter tabell i § 3-4 a) og b). For disse fritidsboligene/hyttene kan det monteres vannmåler å betale vann- og avløpsgebyr etter målt forbruk.

§ 3-6. Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Kapittel 4. Øvrige gebyr vann og avløp.

§4-1. Vanngebyr.

Følgende priser er nedfelt i kommunens gebyrregulativ:
Vannavstenging
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning
Kommunal avlesing av vannmåler

§4-2. Avløpsgebyr.

Følgende priser er nedfelt i kommunens gebyrregulativ:
Tømming av septiktank inntil 3m³
Tømming av septiktank pr. m³ over 3m³
Tømming av minirensanlegg inntil 3m³
Tømming av minirensanlegg pr m³ over 3 m³
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem pr. tilsyn
Sluttømming ved utkobling av septiktank/slamavskiller

Kapittel 5. Vannmålere.

§ 5-2. Bestemmelser for vannmåler

- a) De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³ vann i h.h.t kommunens gebyrregulativ.

§ 5-3. Installasjon av vannmåler

- a) Anskaffelse og vedlikehold av vannmåler er abonnenten selv ansvarlig for og bekoster selv.
- b) Vannmåleren skal plasseres inne i bygningen så nær innføringen som mulig, og før første koblingsledning. Vannmåler bør plasseres i rom med sluk.
- c) Ansvarlig rørlegger skal melde installasjonen til kommunen på skjema som finnes på kommunens hjemmeside. Målnummer og målerstand må oppgis. For utskifting av vannmåler må disse data også oppgis for måler som demonteres. Det samme gjelder for måler i bygning som rives/utgår på annen måte.
- d) Ved overgang til målt forbruk er bindingstiden ett år.
- e) Dersom abonnenten ønsker å gå tilbake til stipulert forbruk kan endringen tre i kraft først når fakturert periode og bindingstiden på ett år er utløpt.
- f) Avregistrering av vannmåler skjer ved bruk av kommunens skjema for dette. Skjema ligger på kommunens hjemmeside.
- g) Dersom abonnenten mener at vannmåleren viser feil må abonnenten for egen regning besørge testing av vannmåleren i godkjent laboratorium. Dersom vannmåleren stopper eller viser feil er det abonnentens plikt å skifte eller reparere denne for egen regning. Forbruket vil i denne perioden stipuleres etter skjønn.
- h) Avlesning av vannmåler foretas en gang hvert år. Abonnenten foretar avlesning og melder inn til kommunen innen fastsatt frist. Kommunen har rett til å foreta kontrollavlesning av vannmåler.

- i) Dersom avlesning av vannmåler ikke utføres til bestemt tid eller data ikke meldes inn til kommunen stipuleres årsforbruket etter skjønn.
- j) Avregning av forbruk foretas kun ved årsskifte. Ved eierskifte må en eventuell fordeling ordnes av de involverte parter.
- k) Kommunen kan gi abonnenten pålegg om utbedring av defekt vannmåler innen angitt frist. For perioden vannmåler er defekt vil forbruk bli stipulert etter skjønn.

Kapittel 6. Svømmebasseng.

§6-1. Avløp fra basseng.

Avløp fra basseng på bolig- og fritids-/hytteeiendom skal ikke føres til kommunal spillvannsledning eller fellesledning spillvann og overvann. Avløp fra basseng på bolig- og fritids/hytteeiendom kan tilkobles kommunal separat overvannsledning, ikke fellesledning.

Bestemmelsene i ovenstående avsnitt gis tilbakevirkende kraft.

Dersom det blir fakturert etter målt forbruk (vannmåler) skal det monteres vannmåler på basseng for å få godkjent fratrekk avløp basseng. Det gis ikke fratrekk for avløp basseng dersom det blir fakturert etter stipulert forbruk.

Kap 10.5.3

Forskrift bygg, plan, utslipp, deling, eiendomsregistrering og seksjonering

HALDEN KOMMUNE

Plan, byggesak og geodata,
miljø og landbruk

Betalingsregulativ

Plan og miljø

Gjeldende fra 01.01.2018

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

(Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eigedomsregistrering (Matrikkellova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Vedtak: Halden kommunestyre 14.12.2017

Kunngjort: Halden Arbeiderblad xx.xx.xxxx

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- § 1-1 Betalingsplikt
- § 1-2 Beregningstidspunkt
- § 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- § 1-4 Regulering av gebyr
- § 1-5 Timepris
- § 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- § 1-7 Urimelig gebyr
- § 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- § 1-9 Tilsyn
- § 1-10 Klageadgang

KAP. 2 DETALJREGULERING

- § 2-1 Generelt
- § 2-2 Fritak for gebyr
- § 2-3 Detaljregulering
- § 2-4 Konsekvensutredninger
- § 2-5 Mindre reguleringsendringer
- § 2-6 Forlengelse av planvedtak
- § 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr
- § 2-8 Maksimumsgebyr for planbehandling

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- § 3-1 Generelt
- § 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten ansvarsrett
- § 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med ansvarsrett
- § 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- § 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- § 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- § 3-7 Andre tiltak
- § 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- § 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING MV.

- § 4-1 Søknad som fører til avslag
- § 4-2 Ulovlighetsoppfølging
- § 4-3 Overtredelsesgebyr
- § 4-4 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

- § 5-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

- § 6-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 7 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

§ 7-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 Saksbehandling

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

§ 9-1-1 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg inntil 15 Pe (separat anlegg)

§ 9-1-2 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)

KAP 10. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

§ 10-1 Oppretting av matrikkelenhet

§ 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

§ 10-3 Grensejustering

§ 10-4 Arealoverføring

§ 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

§ 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

§ 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

§ 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFT ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

§ 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

§ 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

§ 11-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10.

§ 1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

§ 1-2 BEREKNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringssøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom enhet for plan og miljø har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan enheten kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteanretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

§ 1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for kommende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de til enhver tid gjeldende satser.

§ 1-5 TIMEPRIS

For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, skal beregnes etter medgått tid følgende timesatser skal brukes:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	1020
	Assistent	580
Feltarbeid	Saksbehandler	1020

§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

§ 1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 2 500,-.

§ 1-9 TILSYN

Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser.

Avdelingens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til fylkesmannen for saker etter Plan- og bygningsloven og til Halden kommunes klagenemnd for saker etter Forurensningsloven

GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1 og § 32-8

KAP. 2 DETALJREGULERING

§ 2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning:

- Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

§ 2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal

2-3-1	Areal mindre enn 5000 m ²	121 000
2-3-2	Areal mellom 5000 m ² og 10 000 m ²	153 000
2-3-3	Areal over 10 000 m ² betales pr. påbegynt 5000 m ²	21 900

§ 2-4 KONSEKVENsutREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

§ 2-5 MINDRE REGULERINGSENDRINGER

§ 2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGEBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jf. §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis

§ 2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 900 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

§ 3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-4.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

For søknader som kommunen kan behandle uten å be om supplerende opplysninger eller endringer benyttes gebyrene i kolonnen merket «uten mangler».

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges etter prisene i kolonnen «med mangler».

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

- Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd
For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 4 200,-
For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 2.100,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.
- Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd:
Kr 4 200
,- pr igangsettingstillatelse

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og får fullt gebyr.

§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2

Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter § 3-3-1, 3-3-2 og 3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5. Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Uten mangler	Med mangler
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		20 500	25 700
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		23 900	29 900
3-3-3	Tomannsbolig		34 200	42 800
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	17 100	21 400
		Tillegg pr. boenhet ut over 2	10 400	13 000
		Max gebyr kr 80 000		

3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig, tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 – 50 m ²	7 700	9 700
		Utvidelser over 50 m ²	11 500	14 400
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom		13 400	16 800
3-3-7	Bruksendring	For hver av de to første bruksenhetene	17 100	21 400
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2 Maks gebyr kr 80 000	10 400	13 000
3-3-8	Søknadspliktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	4 200	5 300
		Store boligbygg	7 700	9 700
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	2 100	2 700
		Andre sammenføyninger i bolighus	7 700	9 700
		For oppdeling og sammenføyning av flere enheter – pr. ny enhet	10 400	13 000
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 50 % av gebyret for nybygg		
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	4 200	5 300
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		4 200	5 300
3-3-13	Piper og andre mindre tekniske installasjoner		4 200	5 300

§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3.

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

NÆRINGSBYGG, OFFENTLIGE BYGG, ADMINISTRASJONSBYGG,
IDRETTSANLEGG, STORE LANDBRUKSBYGG MM

§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			U/mangler	M/mangler
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom		11 500	14 300
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	17 100	21 400
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	7 700	9 700
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	4 200	5 300
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	4 200	5 300

§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			U/mangler	M/mangler
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-4 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 200	5 300
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	5 og flere bruksenheter, pr bruksenhet	3 800	4 800

3-6-3	Offentlige/private felles VA-ledninger	Pr. påbegynt 1000 løpemeter	7 700	9 700
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. påbegynt 100 løpemeter	8 300	10 400
3-6-5	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-4 bruksenheter, pr. bruksenhet	3 800	4 800
3-6-6	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	5 og flere bruksenheter	17 100	21 400
3-6-7	Ventilasjons-, sprinkler-, kulde- og varmepumpeanlegg med vannbåren varme. Eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer, og andre bygg over 500 m² BRA		7 700	9 700
3-6-8	Privat avløpsrenseanlegg	Pr. anlegg	4 200	5 300
3-6-9	Søknadspliktig endring av pipe	Pr. bolig	2 100	2 700
3-6-10	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	4 200	5 300

§ 3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

		Uten mangler	Med mangler
3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)	15 300	19 200
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)	7 700	9 700
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter	8 400	10 600
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.	8 400	10 600
3-7-5	Private veier, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng	7 700	9 700
3-7-6	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass - som for permanent tiltak, men ikke over kr 8 000,-		
3-7-7	Større løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr. påbegynt 1000 m ² . Maksimalt gebyr kr 60 000,	7 700	9 700
3-7-8	Gjerde, mindre støttemur, søknadspliktig levegg o.l.	4 200	5 300
3-7-9	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak	4 200	5 300
	Store damanlegg	15 300	19 200
3-7-10	Brygger/ badebrygger under 5 løpemeter målt fra landfeste, Enkle brygger	4 300	5 300
3-7-11	Større brygger: 5-20 løpemeter Større bryggeanlegg	7 700	9 700
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste	15 300	19 200
3-7-12	Broer	15 300	19 200

§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet, eller regulert til «Spesialområde bevaring», og for andre bygg i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr	4 200
-------	---	-------------	-------

§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 4 100,- og maksimalt gebyr kr 8 200,- pr tiltak.

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING M.V.

§ 4-1 SØKNAD SOM FØRER TIL AVSLAG

4-1-1	Dersom en søknad fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 tom 3-9 og § 5-1 og § 6-1. Avslagsgebyret blir ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.	Minstegebyr	4 200
4-1-2	Dersom det reviderte forslaget også fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 og 3-8.	Minstegebyr	4 200
4-1-3	Dersom endringssøknad fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av de respektive satser i § 3-9.	Minstegebyr	4 200

§ 4-2 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	For arbeider med ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid. Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølgning	Pr. time	1020
-------	---	----------	------

§ 4-3 OVERTREDELSESGBEYR

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldene forskrift.

I hht delegeringsreglementet, vedtatt 15.10.2015 i PS 2015/107, skal vedtak om overtredelsesgebyr behandles av hovedutvalg for plan, teknisk, landbruk og miljø.

Overtredelsesgebyr inntil kr 20 000 kan behandles og gis uten politisk behandling.

§ 4-4 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-4-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og Pbl i forbindelse med:	Nybygg/opprettelse av ny eiendom	20 500
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom	13 400
4-4-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller Pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting med mer.		10 400
4-4-3	Behandling av søknad om dispensasjon fra Pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1 og § 4-4-2		10 400
4-4-4	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1		50 % av satsene over
4-4-5	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring		75 % av satsene over
4-4-6	Fravik/dispensasjon fra TEK 10		7 300

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

§ 5-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE PBL § 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2 beregnes det ikke gebyr for riving.

		Uten mangler	Med mangler
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner	4 200	5 300
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger	7 700	9 700
5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²	11 500	14 300
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²	15 200	19 000

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

§ 6-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret

nedsettes til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

		U/mangler	M/mangler
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims	7 700	9 700
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger	7 700	9 700
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt	4 200	5 300

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

§ 7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter Pbl og utstedelse av driftstillatelse

		U/mangler	M/mangler
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring	4 200	5 300
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau	4 200	5 300
7-1-3	Småheis/trappeheis	4 200	5 300

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadsppliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

		U/mangler	M/mangler
8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan	6 100	7 400
8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan	3 000	3 800
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk	12 100	15 100
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparsell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen	2 500	3 100
8-1-5	For søknad om tillegg/endring	2 500	3 100

FOR DISPENSASJON I FORBINGDELSE MED DELING BENYTTES § 4-4

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4,
jf forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av avløpsvann, Halden kommune Østfold, 1.3.2007-1837.

9-1-1	Avløpsrenseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	6 100
9-1-2	Avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)	13 000
9-1-3	Behandling av søknader etter kapittel 15, « <i>utslippstillatelse for oljeholdig avløpsvann</i> »	5 500
9-1-4	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	3 300
9-1-5	Behandling av tiltaksplaner, jf. forskriften kapittel 2 « <i>graving i forurenset grunn</i> »	13 000
9-1-6	Kontroll av tiltaksplaner som er under gjennomføring ved graving i forurenset grunn, jf. forskriften kapittel 2	3 300
9-1-7	Prøvetaking og analysekostnader for mindre avløpsanlegg som må kontrolleres mer enn 2 ganger pr. år	1 650

KAP. 10 GEBYRFORSKRIFTER ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING (matrikkelloven) AV 17. JUNI 2005 NR. 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkelloven § 32 og matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

§ 10 OPPRETTING AV MATRIKKELENHET

§ 10.1.1 OPPRETTING AV GRUNNEIENDOM OG FESTEGRUNN OG MATRIKULERING AV EKSISTERENDE UMATRIKULERT GRUNN

Arealgebyr	2017
Areal fra 0 – 300 m ²	12 700
Areal fra 301 – 2000 m ²	27 400
Areal fra 2001 – 20.000 m ² – pr påbegynt da.	3 200

Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	1 600
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	1 050

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	2017
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

§ 10.1.2 OPPRETTING AV UREAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	2017
Areal fra 0 – 50 m ²	7 700
Areal fra 51 – 250 m ²	11 500
Areal fra 251 – 500 m ²	15 300
Areal fra 500-2000 m ²	27 400
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	3 200

§ 10.1.3 OPPRETTING AV ANLEGGSEIENDOM

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	2017
Volum fra 0 – 2000 m ³	27 400
Volum fra 2001 – 20 000 m ³ pr. påbegynt 1000 m ³ .	3 200
Volum over 20 001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³ .	1 600

§ 10.1.4 REGISTRERING AV JORDSAMEIE

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

§ 10.1.5. INNLØSNING AV FESTEGRUNN

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948

eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling.

Gebyret for dette settes til	7 000
------------------------------	-------

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålings-forretning og med gebyr etter § 10.1.1

§ 10.2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

Viser til § 10.1.1, 10.1.3 og 10.1.4. (Tidligere midlertidig forretning) kr 7 000,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

§ 10.2.1 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 10.1 og 10.2

§10.2.2 GEBYR TIL KOMMUNEN NÅR OPPMÅLINGSFORRETNINGSARBEIET DELVIS BLIR UTFØRT AV KOMMUNEN, DELVIS AV ANDRE

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter

hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes		
1. Kommunens klargjøring	20 %	(for St. vegv. 15%)
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %	(for St. vegv. 25%)
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %	
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %	

§ 10.3 GRENSEJUSTERING

§ 10.3.1 GRUNNEIENDOM

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 250 m ²	11 500
Areal fra 251 – 500 m ²	19 100

§ 10.3.2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³.

Areall fra 0 – 250 m ³	14 700
Areal fra 251 – 1000 m ³	17 800

§ 10-4 AREALOVERFØRING

§ 10.4.1 GRUNNEIENDOM

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Areal fra 0 – 250 m ²	19 100
----------------------------------	--------

Areal fra 251 – 500 m ²	31 800
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500 m ² medfører en økning av gebyret på	4 500

§ 10.4.2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 – 250 m ³	19 100
Volum fra 251 – 500 m ³	31 800
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500 m ³ medfører en økning av gebyret på	4 500

§ 10.5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT VED OPPMÅLINSFORRETNING

For inntil 2 punkter	5 700
For overskytende grensepunkter pr punkt	660

§ 10.6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT/ ELLER KLARLEGGING AV RETTIGHETER

For inntil 2 punkter	11 500
For overskytende grensepunkter pr punkt	2 500
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

§10.7 OPPMÅLINGSFORRETNING OVER SPESIELLE AREALER

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftsmål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8120 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

§ 10.8 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

Matrikkelbrev inntil 10 sider	180
Matrikkelbrev over 10 sider	360
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

§ 11.1 BEGJÆRING OM SEKSJONERING ELLER RESEKSJONERING AV EN EIENDOM

- a. Sak som krever befaring; fem rettsgebyr
- b. Sak som ikke krever befaring; tre rettsgebyr

§ 11.2 UTARBEIDING AV MÅLEBREV FOR GRUNNAREAL SOM INNGÅR I EN SEKSJON

Gebyr fastsettes etter reglene i kapittel § 10.1.2.

§ 11.3 NY BEHANDLING AV AVSLÅTT SØKNAD

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et registernummer fører til godkjenning,

eller nytt avslag, skal det betales halvt gebyr dersom søknaden kommer til kommunen innen tre

måneder etter dato for første avslag.

(Kommer ny søknad på et seinere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

KAP. 11

Gebyrer for arbeider etter eierseksjonsloven Gebyrene får virkning når ny eierseksjonslov (LOV-2017-06-16-65), som hjemler kommunens dekning av kostnader ved tjenesten, trer i kraft. erstatter da Kap.11.§ 11-1-3

Oppretting av eierseksjoner, nybygg

1 – 3 seksjoner	13000
4 – 8 seksjoner	15000
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny seksjon*	650

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Oppretting av eierseksjoner, eksisterende bygg

1 – 3 seksjoner	15000
4 – 8 seksjoner	18000
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny seksjon*	1100

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Reseksjonering, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie

1 – 3 seksjoner eller fellesareal endres	16000
4 – 8 seksjoner eller fellesareal endres	20000
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny endret seksjon*	1300

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Befaring

Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyret kommer i tillegg til behandlingsgebyr	3500
--	------

Sletting/oppheving av seksjonert sameie

Saksbehandling for å slette seksjoner på en eiendom	5000
---	------

Saker som ikke blir fullført. Når saken ikke kan avsluttes, kommunen avslår søknaden eller søker trekke saken

Avsluttes en sak før saksbehandlingen er påbegynt, betales ikke gebyr.
Avsluttes en sak etter at saksbehandlingen er påbegynt: Gebyr beregnet etter anvendt timer.

Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

Forskrift om feiing og tilsyn i Halden kommune 2018

Hjemmel

Brann- og eksplosjonsvernloven, med tilhørende Forskrift om brannforebygging av 01.01.2016, Kap 4, pålegger kommunene å organisere brannforebyggende arbeid. Forskriften er fra inneværende år endret til også å omfatte feiing og tilsyn i fritidsboliger, Kap 2, § 6

«Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feier sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted.

Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. Kommunen skal også sørge for at det blir ført tilsyn med fyringsanlegg etter brann eller eksplosjon i eller i tilknytning til fyringsanlegget.»

Økonomi

Feiing og tilsyn er en lovpålagt oppgave som skal være selvfinansiert med feie- og tilsynsgebyr. Kommunen kan derfor ikke kreve høyere avgift enn hva driften av tjenesten faktisk koster.

Det kan dokumenteres at administrasjon og utførelse av tjenesten for fritidsboliger er mer ressurskrevende, og det legges derfor opp til noe høyere avgift for fritidsboliger.

For lovpålagt feiing og tilsyn med ildsteder og fyringsanlegg betales for 2017:

1.	1, 2 og 3 etg. piper	pr. pipeløp	kr 367,-
	4, 5 og 6 etg. piper	pr. pipeløp	kr 434,-
	Pr. ekstra pipeløp		kr 100,-
2.	Fritidsboliger		kr 467,-
3.	Særskilte brannobjekter (§-13 bygg) Pr time. Se pkt 4.		kr 650,-
4.	Øvrige tjenester som ikke omfattes av lovpålagt feiing og tilsyn. Herunder fresing, kontroll montering av nytt ildsted, fjerning av gjenstander i røykkanaler, feiing av fyrkjeler, o.l. betales pris pr. time.		kr 650,-
5.	Utenfor ordinær tjeneste / arbeidstid betales overtid og evnt helgetillegg i henhold til tariffavtale.		
6.	Tjenesten er behovsprøvd. Det betyr at feiing og tilsyn utføres etter mengde sot, bruk av fyringsanlegg, eller annen risiko. Feiing skal dog ikke utføres sjeldnere enn hvert fjerde år.		
7.	Avgift kreves inn flat. Dette betyr at kostnaden belastes med lik sum pr år. Alle priser inkluderer nødvendig kjøring og materiell. Avgift blir innkrevd sammen med øvrige kommunale avgifter gjennom kommunen.		

Faglig utførelse

1. Varsling av feiing og tilsyn skal skje i god tid. For fritidsboliger kreves lengre varslings tid enn for boliger. Feiervesenet vurderer til en hver tid hva som er mest hensiktsmessig.
2. Eier av bolig / fritidsbolig skal sørge for at feier har tilfredsstillende og typegodkjent adkomst på taket. Eier plikter også ha tilgjengelig typegodkjent stige tilgjengelig på bakken. Feier medbringer egen stige for bruk hvor dette er mest hensiktsmessig.
3. Dersom feiing og tilsyn ikke kan utføres pga. forhold som skyldes eier/ bruker av bygg løper feiegebyr som om tjenesten var utført. På samme måte utføres feiing og tilsyn på nytt, uten ekstra kostnad for eier / bruker, dersom tjenesten ikke kan utføres til avtalt tid av feiervesenet.
4. Eier / bruker av private bygg kan selv foreta feiing ved behov. Slik feiing skal kontrolleres av kommunen og fritar ikke for gebyr.
5. Feiervesenet skal dokumentere feiing og tilsyn i eget system. Tjenesten skal utføres i samsvar med Forskriftens bestemmelser slik at brukere av tjenesten får nødvendig hyppighet, kvalitet og service.

Forskrift om anløpsavgift

GJELDENDE FRA 1. JANUAR 2018

1: Hjemmel:

Fastsatt av Halden kommunestyre den 14.12.2017 med hjemmel i lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann (havne- og farvannsloven) § 25 og forskrift 20.12. 2010 nr. 1762: Forskrift om kommunenes beregning og innkreving av anløpsavgift.

§1 Virkeområde

Anløpsavgiften gjelder innenfor kommunegrensene til Halden kommune– betegnet avgiftsområdet Halden havn. Forskriften regulerer beregning og innkreving av anløpsavgift.

§2 Avgiftsplikt

Fartøy som anløper avgiftsområdet Halden havn skal betale anløpsavgift. Anløpsavgiften skal ilegges per anløp. Med et anløp menes en inn- og utseiling. Ved flere anløp til havn i kommunen i løpet av samme døgn, ilegges avgift kun en gang.

Unntatt fra plikt til å betale anløpsavgift er:

- a) fartøy med største lengde under **1mø5** meter
- b) bergings- og isbryterfartøyer i forbindelse med berging og isbryting
- c) orlogsfartøy, norske og utenlandske
- d) Kystverkets fartøy i forbindelse med arbeid i farvannet
- e) fartøy som anløper havn på grunn av skade eller nødstilstand og fartøyet ikke laster, losser eller tar om bord passasjerer
- f) fartøyer som passerer avgiftsområdet uten å anløpe eller ankre i avgiftsområdet Halden havn

Halden havn kan fritta andre fartøy enn de som er nevnt i andre ledd fra plikten til å betale anløpsavgift.

§ 3. Kostnader som dekkes av anløpsavgiften

Anløpsavgiften dekker kommunens kostnader knyttet til sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, samt utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i eller i medhold av havne- og farvannsloven. Dette vil være kostnader til navigasjonsinnretninger, investeringer og vedlikehold i farleden, fjerning av hindringer i farvannet, oppsynsfunksjoner, isbryting og fastsettelse og håndhevelse av ordensforskrifter.

§ 4. Beregning av anløpsavgift

Anløpsavgiften beregnes på bakgrunn av fartøyets bruttotonnasje (BT) slik den er angitt i fartøyets internasjonale målebrev som er i henhold til Den internasjonale konvensjonen om

måling av fartøyer av 1969. Dersom fartøyets BT ikke fremgår av målebrevet, fastsettes denne av administrasjonen i Halden havn basert på beregning av BT for tilsvarende fartøy.

Prisliste

Anløpsavgiften betales etter følgende satser:

Tonnasjekostnad	Tonnasje	Kr/BT
Av de første	0-500	kr 0,80
Av de neste	501-700	kr 0,80
Av de neste	701-1200	kr 0,80
Av de neste	1201-2000	kr 0,90
Av de neste	2001- 3000	kr 0,90
Av de neste	3001-5000	kr 1,00
Av de neste	5001-10000	Kr 1,00
Skip over	10000	Kr.1,50

Alle priser er eks. mva

Minsteavgift fastsettes til kr 850,- for alle typer fartøy som omfattes av krav om å betale anløpsavgift.

For fartøyer som anløper hyppig, kan administrasjonen bestemme at det bare skal betales avgift for et bestemt antall anløp i en kalendermåned. Det kan dessuten fastsettes månedsavgift.

Fartøyer som hovedsakelig oppholder seg i havnen uten å forlate avgiftsområdet, betaler avgift for sin bruk av farleden og havnen. Avgiften kan regnes på måneds- eller årsbasis, og det bør skilles mellom fartøyer i stadig fart og henliggende fartøy.

§ 5. Rabattordninger

Halden havn kan fastsette rabattordninger, herunder årsavgift eller sesongavgift.

Rutegående linjeskip kan gis en reduksjon på 25 % av satsene. Halden havn avgjør hvorvidt et fartøy kommer inn under rabattordningen.

- a) For skip med Enviromental ShipIndex (ESI) kan det gis rabatt på inntil 30 % for anløpsavgiften. Halden havn vurderer det enkeltes skips ESI for rabatt, men det må ha høyere ESI en 15.

§ 6. Klage

Enkeltvedtak som treffes etter forskriften kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker. Kystverkets hovedkontor er klageinstans for vedtak fattet av Halden havn.

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2018.

2:GENERELLE BESTEMMELSER

Innledning

Ny havnelov er iverksatt fra og med 1. januar 2010, med overgangsbestemmelser for 2010 og 2011. Ny lov innebærer, med unntak av anløpsavgiften, mulighet for fri prissetting for havnens salg av varer og tjenester.

Formål

Avgifter og vederlag skal sammen med havnens øvrige inntekter bringe tilveie de midler havnen trenger til administrasjon, drift, vedlikehold og nødvendig utbygging av anlegg og installasjoner m.v.

Prisliste

Prislisten er bygd opp etter lov om havner og farvann av 17. april 2009 nr. 19.

Periode

Prislisten gjelder for budsjettåret.

Rabattordninger

Administrasjonen kan fastsette rabattordninger.

3. VEDERLAG

3.1 VAREVEDERLAG

Beregningsgrunnlag for vare er dens vekt i metriske tonn. Volumgoods regnes om til vektenhet ikke mindre enn $1 \text{ m}^3 = 0,5 \text{ tonn}$. For containere og andre lastebærere kan det nyttes enhetspris pr. container eller lastebærer.

Beregningsgrunnlag for passasjergebyr

Passasjergebyr beregnes pr. passasjer.

Oppkreving av vederlag og gebyrer

I forbindelse med bruk av offentlige kaier, arealer og innretninger, kan administrasjonen pålegge havneoperatøren å oppkreve vederlag og gebyrer på vegne av havna.

Faste avtaler om leie av hele eller deler av kaianlegg og andre havneinnretninger

Administrasjonen kan inngå faste leieavtaler for hele eller deler av et offentlig kaianlegg eller havneinnretninger. Leiebeløpet skal dekke de kostnader som kan henføres til leieobjektet og bruken av dette.

Ettergivelse og nedsettelse

Administrasjonen kan, når særlige omstendigheter foreligger, bestemme at påløpte vederlag og gebyrer i enkelte tilfeller nedsettes eller ettergis. Administrasjonen kan helt eller delvis ettergi påløpte vederlag og gebyrer.

3.2 KAIVEDERLAG

a. Kaivederlaget svares pr. påbegynt døgn liggetid.

b. Liggetiden regnes fra fartøyet fortøyer og inntil det kaster loss. Del av døgn på 6 timer eller mindre regnes for ½ døgn. Det betales dog alltid kaivederlag for minst 1 døgn.

For fartøyer som etter ordre fra Halden havn, må forhale fra kaien for å gi plass for annet fartøy og deretter legger til kaien igjen, regnes liggetiden som om fartøyet hele tiden har ligget ved kaien. Men hvis fraværet fra kaien overstiger 3 timer, skal det skje tilsvarende fradrag i den beregnede totale liggetid. Skifter et fartøy fra en plass ved offentlig kai til en annen, uten i mellomtiden å ha vært utenfor havnedistriktets grenser, blir liggetiden å beregne som om fartøyet hadde ligget ved kaien uten avbrytelse.

c. Administrasjonen kan bestemme at det skal betales kaivederlag bare for et bestemt antall anløp i løpet av en kalendermåned og det kan også fastsettes månedsgebyr.

d. Et fartøy som fortøyer utenfor et annet fartøy som ligger ved kaien, skal betale kaivederlag som om skipet var fortøyd til kaien.

e. Administrasjonen fastsetter minste vederlag pr døgn til kr. 750,- for alle typer fartøy som skal betale kaivederlag, maksimalt kaivederlag pr døgn fastsettes til kr 7 500,-

3.3 PRISLISTE FOR KAIVEDERLAG

Halden Havn bruker fartøyet BT som beregningsgrunnlag for kaivederlag.

Dersom BT for et fartøy ikke er oppgitt i målebrev, bestemmes dette av administrasjonen etter skjønn. Det betales en flat sats pr. BT.

Kaivederlag: kr 0,55 pr. BT

Det er utarbeidet eget havnereglement for fritidsfartøyer.

Fartøyer som hovedsakelig benyttes innenfor kommunens sjøområde, kan etter administrasjonens nærmere bestemmelser tilstås stasjonsplass og skal i så tilfelle betale pr. løpemeter i henhold til prisliste.

Fartøyer som er tilstått stasjonsplass, skal når de loss/laster, går med betalende passasjerer må betale kaivederlag etter ordinære satser.

Selv om et fartøy er tilstått stasjonsplass må det finne seg i å bli anvist annen kaiplass når administrasjonen forlanger det.

Fartøyer som hovedsakelig brukes innenfor kommunens sjøområde og som er tilstått stasjonsplass, betaler kr. 50,- pr. l/meter + 20 % fartøyslengde pr. måned

Halden havn kan kreve opplysninger fra privat kaieier eller driftsansvarlig.

3.5 VAREVEDERLAG

a. Varegebyr gjelder for alle varer som fraktes med skip til eller fra havnen over offentlig kai.

b. For varer som ankommer havnen i transitt og som videreforsendes med fartøy, beregnes varegebyr kun en gang.

- c. Varegebyr pålegges også varer som overføres fra et fartøy til et annet uten å passere kaianlegget.
- d. Varegebyret for inngående varer påhviler varemottaker, og for utgående varer påhviler gebyret vareavsender. Dette er ikke til hinder for at Halden havn kan avtale med lokal representant for vareeier om annen form for innkreving av varegebyr eller at gebyret innberegnes i frakten.

TYPE GODS PRIS ENEHET

Flytende bulkvarer	Kr 5,25	Pr. tonn
Tørre bulkvarer	Kr 9,25	Pr. tonn
Trelast, tømmer og flis	Kr 10,50,-	Pr. tonn
Andre tørre bulkvarer	Kr 10,50	Pr. tonn
Kjøretøy	Kr 90,-	Pr. kjøretøy
Øvrige varer	Kr 12,05	Pr. tonn
Container med last –fast pris	Kr. 250,-	

Alle priser er eks mva.

Volumgods regnes om til vektenhet ved at 2 kubikkmeter ikke skal være mindre enn 1 tonn.

Varevederlag dekker lagring av varer på kai eller arealer inntil 48 timer etter endt lossing.

Av varer som blir liggende over 48 timer etter endt lossing plikter varemottager eller varesender å betale til Halden havn for hvert døgn etter følgende takster:

På åpent areal for den etterfølgende tid kr. 2,50 pr. m ² pr. døgn

Når varer ønskes lagret på kai i lengre tid enn 48 timer etter endt lossing kan Halden Havn etter søknad gi tillatelse til slik lagring etter følgende takster:

UTEAREAL: Kr. 8,00 pr. m ² pr. mnd.
--

Redskap, herunder trucker paller, tilhengere lasteflak tilhørende trafikanter Kr 12,- m ² /mnd.
--

Lagringstid under 7 dager etter endt utlossing regnes som ½ måned. Ellers regnes hele måneder.

Belastningen på kaiene / uteareal må begrenses til det enhver tids gjeldende akseltrykk/tillatt belastning tonn pr. m² på kaiene.

Vederlag for jernbanevogner og kjøretøyer

Jernbanevogner som lastes/losses på havnevesenets spor	Kr 100,- pr vogn
For alle kjøretøyer som parkeres på soneparkering	Kr 50,- pr transportenhet/døgn
Parkeringsplass innenfor havnevesenets område	

Lastebiler, tilhengere, containere (pr enhet)	Kr 5000,- pr år
---	-----------------

4 Salg av varer og tjenester

4.1 Salg av ferskvann og båtmannstjeneste

Til skip og vannbåter m.v. etter målt kvantum enten gjennom måler eller ved	
Påfylling av en på forhånd peilet tank av bestemt innhold, per m ³ :	kr 50,00
Minstepris pr. levering	kr 1000,00
Båtmannstjeneste anløp	kr 1500,00
Båtmannstjeneste avgang	kr 1500,00

Vannlevering skjer normalt i havnens åpningstid. Ved levering av vann på lørdager, søndager og helligdager eller etter ordinær arbeidstid på hverdager, blir vannfyllerens overtidsbetaling belastet mottakeren gjennom tillegg på regningen.

5 ISPS-gebyr mv.

Gjeldende ISPS-gebyr og avfallsgebyr (skipsrenovasjon) i Halden havn.

Type	gebyr	Sats	Enhet
ISPS –SKIP:			
Alle	skip	Kr 150,-	Pr. anløp
ISPS-VARER			
Container med	varer	Kr 10,-	Pr container
Kjøretøy		Kr 5,-	Pr kjøretøy
Øvrige	varer	Kr 0,50	Pr tonn
ADGANGSKORT			
Årsgebyr for ID/adgangskort		Kr 300,-	Pr. kort
Vederlag for renovasjon		Kr 115,-	Pr anløp.

6. Bruk av havnevesenets mannskap, havnebåt og traktor mv.

Priser eks mva:		
Traktor	Kr 650,-	Pr time
Havnebåt:	Kr 1 000,-	Pr time
Truck og lift	Kr. 300,-	Pr time
Arbeidsflåte katamaran	Kr 1 000,-	Pr døgn
Pris mannskap:		
Arbeid hverdager kl. 07-15	Kr 400,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl. 15-19	Kr 600,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl.19-07	Kr 700,- pr person	Pr time
Lørdag/søndager kl. 00-24	Kr 840,- pr person	Pr time

Alle priser eks mva.

6 Gjestehavnen

Døgnavgift	Pris lavsesong 1/3-19/6 og 15/8-31/10	Pris Høysesong 20/6-15/8
Under 10 m (33 f)	150	250
10-12 m (33-40 f)	200	300
12-15 m (40-50 f)	250	350
15-20 m (50-60 f)	350	450
20-25 m (60-75 f)	450	550
Over 25 m (75 f)	Egen avtale (meldepliktig fartøy)	Egen avtale (meldepliktig fartøy)

7 Kommunale bryggeplasser

I kommunale bryggeanlegg praktiseres prissetting etter bredden på plassen pr. meter, eller lengden på plassen pr. meter (der hvor det finnes slike plasser). Prisene er de samme for alle bryggeplassene og områdene i kommunen. I Tista kan tildelt plass benyttes hele året, mens plassene på Indre Havn har sesong mellom 01.04 og 01.11. Ønskes kun vinterplass i Tista, prises den til kr. 2000,- (1.11–01.04). En plass som ikke benyttes disponeres av Halden havn i den perioden den ikke brukes. Bruk av strøm blir fakturert i vintersesongen etter satser fra strømleverandør. Det er utarbeidet eget havnereglement for de kommunale bryggeplassene.

Alle områder	Pris pr breddemeter	Pris pr lengdemeter (langsides tillegging)	Vinterplasser 01.11-01.04
Helårsplasser i Tista	2000	850	
Sesongplass på Indre Havn 01.05-01.11	2000	850	2000 ekstra Vinterplasser på indre havn
Kun Vinterplass i Tista			2000
Mølen – opplag på land		350	
Bøyeplasser	Helårs 3000		

Eksempler:

En helårsplass i Tista med 3 meters bredde koster kr 6000,-

En sesongplass på Indre havn på 3,5 meters bredde koster kr 7000,-

Priser inkl. mva

8 Forskrift om gebyrer

Forskrift om gebyrer for behandling av søknad om tillatelse etter LOV 17. april 2009 nr. 19 om Havner og Farvann § 27, første ledd.

§ 1 Formål

Forskriften regulerer beregning og innkreving av saksbehandlingsgebyr til Halden Havn

§ 2 Virkeområde

Saksbehandlingsgebyr gjelder søknad om tillatelse for tiltak som utløser søknadsplikt etter lovens § 27 første ledd innenfor kommunegrensene til Halden – betegnet som kommunens sjøområde.

Saksbehandlingsgebyret gjelder kun tiltak som krever tillatelse i første instans fra kommunen. Dette omfatter også tiltak på land hvis det påvirker sikkerhet og framkommelighet i det tilliggende farvannet.

§ 3 Avgiftsplikt

Bygging, graving, utfylling og andre tiltak som kan påvirke sikkerheten og framkommeligheten i kommunens sjøområde, krever tillatelse av kommunen hvor tiltaket settes i verk. Som tiltak regnes fortøyningsinstallasjoner, kaier, brygger, utdypning, dumping, opplag av fartøyer, lyskilder, kabler og rør. Halden havn kan ikke gi tillatelse til tiltak som vil stride mot bestemmelser gitt i eller i medhold til nevnte lov.

Saksbehandlingsgebyr utstedes normalt av Halden havn ved mottagelse av søknad, og beløpet skal være innbetalt før en sak ferdigbehandles. Hvis tidshensyn tilsier det, kan gebyret vedlegges vedtaket. Et tiltak kan ikke iverksettes før gebyret er betalt.

§ 4 Kostnader som dekkes

Saksbehandlingsgebyret dekker kostnader Halden havn har for behandling av søknader etter § 27, første ledd i Havne- og farvannsloven. Kostnadene omfatter lønnsutgifter, administrative kostnader og direkte kostnader knyttet til møter og befaring. Det skal ikke ilegges mva på disse gebyrene. Inntektene kan ikke overstige nødvendige kostnader i Halden havn knyttet til behandlingen.

Gebyret skal ikke omfatte kostnader som dekkes gjennom andre avgifter eller vederlag i medhold til lov av 17.april 2009 nr. 19 om havner og farvann.

§ 5 Beregning av saksbehandlingsgebyr

Det beregnes 3 tiltaksklasser.

Tiltaksklasse 1

Mindre arealbruk

Kurante saker i forhold til grunnforhold og avklarte konsekvenser for tredjepart, samt at tiltaket er i tråd med juridisk bindende arealplan (reguleringsplan)

- Enkeltstående flytebøyer
- Små og ikke kommersielle flytebrygger med inntil 2 fortøyningsplasser for fritidsfartøy

Pris

4 timer a kr. 650,-

Tiltaksklasse 2

Middels arealbruk samt at eierforhold og tilflottsrett er avklart og oversiktlig. I tillegg må forhold knyttet til juridisk bindende arealplan samt konsekvenser for alle berørte parter være avklart.

- Mindre grupper fortøyningsbøyer
- Middels store flytebrygger, eller utvidelse av anlegg inntil 10 fortøyningspunkter.
- Flytende bølgebrytere
- Dumping av rene masser, eller utfylling i sjø inntil 500 m³
- Private kaier til ikke-kommersiell bruk
- Opplag av flytende konstruksjoner eller fartøy under 500 BT for en periode på under 6 mnd.

Pris

8 timer a kr 650,-

Tiltaksklasse 3

Vesentlig arealbruk som ellers ville kunne ha moderat eller stor innvirkning på sikkerhet og framkommelighet i farvannet. Det legges til grunn avklarte eierforhold og tilflottsrett, oversiktlig og avklarte konsekvenser for mulig berørte og at tiltaket er i tråd med juridisk bindende arealplan.

- Store grupper fortøyningsbøyer
- Store flytebrygger med mer en 10 fortøyningspunkter for fritidsbåter
- Opplag av flytende konstruksjoner eller fartøy over 6 mnd. eller med størrelse over 500 BT.
- Store utfyllinger i sjø, mer en 500 m³
- Mol oanlegg eller sjete ved utfylling i sjø.

Pris.

12 timer a kr 650,-

§ 6 Klage

Enkeltvedtak som treffes etter denne forskriften kan påklages etter bestemmelsene i lov februar 1967 om behandling i forvaltningssaker. Kystverkets hovedkontor er klageinstans på vedtak fattes av Halden havn.

§ Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1.1.2018.